

VILPPULAN NUORTEN EPÄVIRALLINEN PAIKANNIMISTÖ

Mikael Luova
Suomen kielen pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Elokuu 2007

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kielten laitos
Tekijä – Author Mikael Luova	
Työn nimi – Title Vilppulan nuorten epävirallinen paikannimistö	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Pro gradu -tutkielma
Aika – Month and year Elokuu 2007	Sivumäärä – Number of pages 77 s. liitteinen
Tiivistelmä – Abstract <p>Tutkimuksessa tarkastellaan Vilppulan kunnan nuorten tuntemaa epävirallista paikannimistöä. Aineisto koostuu noin 500 nimestä, jotka kerättiin lomakekyselyllä 61:ltä Vilppulan yhteiskoulun kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaiselta kahdessa erässä. Vastajat olivat molemmilla kerroilla samaa ikäluokkaa, joten tutkimus kattaa lähes kaikki tämän ikäluokan vilppulalaiset.</p> <p>Suurin osa nimetyistä paikoista sijaitsee Vilppulan kirkonkylän keskustassa tai sen lähistöllä. Lisäksi nimiä on mainittu paljon Kolhon alueelta, mutta muiden kylien paikkoja on nimetty vain harvakseltaan.</p> <p>Vaikka Vilppula on pieni maaseutumainen paikkakunta, käytetään siellä nimistön muodostukseen pitkälti samoja keinoja kuin suuremmissakin kaupungeissa. Slangi näkyy sekä sanastossa että johtimissa. Pienellä paikkakunnalla etenkin samanlaisia kulttuurinimiä kertyy vähän, jolloin appellatiivisia ilmauksia syntyy paljon. Ei-appellatiivisia primaarinimiä näyttäisikin Vilppulassa syntyvän vähemmän kuin suurilla paikkakunnilla.</p> <p>Normaali nimenkäyttäjä ei yleensä mieti nimen virallisuutta, mikä näkyy siinä, että aineiston vastauksissa epävirallisia nimiä on tarjottu virallisiksi ja toisin päin. Usein epävirallinen nimi onkin käytössä yleisempi. Vilppulalaisten tyttöjen ja poikien nimitäidossa ei näytä olevan eroa. Sen sijaan yksilöiden välillä vaihtelu voi olla runsasta. Eroa on myös kirkonkyläläisten ja muualta tulleiden tyttöjen kesken. Jälkimmäiset tuntevat nimistöä paljon enemmän.</p> <p>Nimistöllä on nuorisolle voimakas sosiaalinen tehtävä. Nimistön avulla vahvistetaan ryhmähenkeä ja omaa identiteettiä. Ero oman ryhmän ja muiden välille tehdään selväksi nimeämällä negatiivisesti ryhmiä, joista halutaan erottautua. Nimistön perusteella hahmottuu myös nuorten elinpiiri. Ystävät ovat tärkeitä ja siksi nimetään paljon paikkoja, joissa tavataan muita ja vietetään aikaa ryhmän kanssa. Kulttuurinimiä on paljon enemmän kuin luontonimiä, joten nuorten sosiaalinen elämä vaikuttaa keskittyneen nimenomaan kulttuuriympäristöön.</p>	
Asiasanat – Keywords nimistöntutkimus, paikannimistö, epävirallinen nimistö, kaupunkinimistö	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopisto, Fennicum	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimustehtävä	1
1.2. Tutkimusaineisto	2
1.2.1. Aineiston kerääminen	2
1.2.2. Aineiston esittelyä	4
1.3. Paikannimistöstä	5
1.3.1. Mikä on paikannimi?	5
1.3.2. Virallinen ja epävirallinen kaupunkinimi	6
1.4. Paikannimistön tutkimuksesta	7
1.5. Vilppulasta	9
2. NIMETYT PAIKAT JA NIMEÄMISPERUSTEET	12
2.1. Nimetyt paikat lajeittain	12
2.1.1. Asuinalueet	12
2.1.2. Kadut ja muut kulkureitit	13
2.1.3. Liikkeet ja yritykset	16
2.1.4. Virastot ja oppilaitokset	18
2.1.5. Harraste- ja vapaa-ajanpaikat	20
2.1.6. Patsaat, muistomerkit ja sillat	23
2.1.7. Luontopaikat ja luonnonmuodostumat	24
2.1.8. Muut nimetyt paikat	26
2.2. Attraktiokeskukset ja vähiten nimiä saaneet paikat	29
2.3. Ekspansiokeskukset	32
3. NIMIEN MUODOSTAMISESTA	34
3.1. Yleistä	34
3.2. Johtaminen	34
3.3. Lyhentäminen	36
3.4. Merkityksenmuutokset	38
4. NIMISTÖN TUNTEMUKSESTA	41
4.1. Nimitaito	41
4.2. Virallinen vai epävirallinen?	44
4.2.1. Epäselvä virallisuus	44

4.2.2. Ristiriitaisuudet kartastonimissä	46
4.3. Appellatiivisuuden ongelma	47
5. NUORISON NIMISTÖ SOSIAALISENA ILMIÖNÄ	50
5.1. Nuoret ja arvot	50
5.2. Ryhmä, identiteetti ja paikannimet	51
6. PÄÄTÄNTÖ	56
LÄHTEET	58

”Mies talon tekkee, kylä nimen antaa.”
(vilppulalainen sananlasku)

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimustehtävä

Tämän pro gradu -tutkielman aiheena on entisen kotikuntani ja lapsuudenympäristöni Vilppulan nuorison tuntema epävirallinen paikannimistö. Työ on jatkoa keväällä 2005 valmistuneelle proseminaariesitelmälleni (Jussila 2005). Epävirallista paikannimistöä on 2000-luvulla tutkittu jonkin verran. Tutkimus on painottunut erityisesti epäviralliseen kaupunkinimistöön. Kaupunkinimistö ei vaadi syntyäkseen kaupunkia, tarpeeksi kaupunkimainen ympäristö riittää. Nykykielessä epävirallinen nimistö onkin leviämässä myös taajamiin ja jopa maaseudulle. (Mielikäinen 2005: 30.) Vilppula on pieni pirkanmaalainen kunta, joka perinteisesti on maisemaltaan ollut maaseutua. Tässä työssä tutkin, millaista on pienen kunnan ja se kylien epävirallinen nimistö. Onko slangimainen tai muuten kaupunkimainen nimistö levinnyt käyttöön? Eroaako se jotenkin suurempien paikkakuntien nimistöstä, onko nimeämisperusteissa tai muodostustavoissa eroja? Vilppulan paikannimistöstä on tehty aikaisemmin hyvin vähän akateemista tutkimusta, vain yksi pro gradu -työ vesistönimistä vuonna 1969 (Savolainen 1969). Muutoin Vilppulan nimistöä – myös epävirallista – on kansanomaisesti käsitelty ja tallennettu jonkin verran esimerkiksi Vilppulan joulu -julkaisuissa ja perinnekirjoissa.

Suomalaisessa nimistöntutkimuksessa on tällä hetkellä voimakkaana sosioonomastinen tutkimussuuntaus, jossa huomio kiinnitetään nimien käyttöön ja käyttäjiin. Oleellista on muun muassa ihmisten nimitaito. Tutkinkin, kuinka hyvin nimistöä tunnetaan aineistoni perusteella. Pohdin myös nimen virallisuuden liittyviä ongelmia sekä yleisesti että aineistoni valossa.

Paikkoja nimetään, koska niistä on tarve puhua. Jokapäiväisestä elinympäristöstä ker-

tominen ja sen kuvaaminen vaatii paikkojen nimeämistä. (Ainiala ym. 2000: 330.) Tarkastelen tutkielmassani, millaisia paikkoja nuoret vilppulalaiset nimeävät ja millaisia eivät. Samalla hahmottuu, millaisia paikkoja he pitävät itselleen tärkeinä, siis nimeämisen arvoisina, ja kuinka he hahmottavat elinympäristöään.

Nuoruus on oman identiteetin muodostumisen aikaa, ja omaa minää peilataan jatkuvasti muihin. Keskeisessä roolissa nuoren kasvamisessa on ympäristö ja erilaiset ryhmät. Aikuiskulttuuria vastaan kapinoidaan samalla kun itselle tärkeiden ihmisryhmien roolia korostetaan voimakkaasti. (Liebkind 1988: 70; Aalberg 1991: 233–237.) Yhteisellä kielellä, myös nimistöllä, on tärkeä rooli ryhmähengen luomisessa ja vahvistamisessa. Nimistön avulla osoitetaan asenteita muita ryhmiä kohtaan ja ilmaistaan omaa identiteettiä. Yksi tutkimuskysymyksistäni on, kuinka nimistö ilmaisee nuorten asenteita, millä keinoin se sen tekee ja millaisia asenteita nimistöllä halutaan välittää.

1.2. Tutkimusaineisto

1.2.1. Aineiston kerääminen

Aineistoni muodostuu Vilppulan Yhteiskoulussa tekemäni lomakekyselyn (ks. liite 2) vastauksista. Tein kyselyn kahdessa osassa, helmikuussa 2005 proseminarityötäni (Jussila 2005) varten ja toukokuussa 2006. Molemmilla kerroilla tein kyselyn kahdelle luokalle, yhteensä siis neljälle rinnakkaisluokalle. Vastaajat olivat molemmilla kerroilla ikäluokkaa, joka oli aloittanut yläasteen syksyllä 2003. Keväällä 2005 he olivat siis kahdeksannella luokalla ja keväällä 2006 yhdeksännellä. Samoja vastaajia ei eri kyselykerroilla ollut mukana. Vastaajat ovat syntyneet vuosien 1989–1991 aikana.

Suoritin kyselyn äidinkielen ja kirjallisuuden oppituntien aikana. Toukokuussa 2006 olin suorittamassa opetusharjoitteluani koulussa, joten silloin olin oppilaille hieman ensimmäistä kyselykertaa tutumpi. Tällä ei kuitenkaan uskoakseni ole merkitystä kyselyn tuloksiin. Ennen kyselylomakkeiden jakamista pidin lyhyen, noin kymmenminuuttisen alustuksen siitä, mitä epävirallisilla nimillä yleensä tarkoitettiin. Alustuksessa käyttämäni esimerkit olivat samoja, joita lomakkeessakin on. Lomakkeiden jakamisen jälkeen yritin vielä auttaa oppilaiden miettimistä apukysymyksin ja -kehotuksin (esimerkiksi ”Miettikää, millaisia nimiä tulee vastaanne vaikkapa koulumatkalla tai harrastuksissa”). Lisäksi rohkaisin oppi-

laita merkitsemään lomakkeille myös mahdolliset alatyyliset nimet, koska kynnys niiden tuomiseen julki saattaa olla kouluympäristössä korkea. Alustukseni ja ohjeistukseni olivat molemmilla kyselykerroilla pääosin samanlaiset. Käytin nimitystä *epävirallinen paikannimi*; slangia en maininnut lainkaan, koska se olisi melko varmasti harhauttanut vastaajat miettimään vain nimiä, jotka heidän mielessään assosioituvat Helsingin puheenkieleen.

Lomakekyselyjen lisäksi olen täydentänyt aineistoani yksittäisillä henkilöhaastatteluilta. Haastattelut ovat olleet tarpeen etenkin silloin, kun lomakekyselyssä saadun nimen merkitys tai käyttö kaipaavaa tarkennusta. Kävin keskusteluita sekä kyselyyn osallistuneiden että muiden vilppulalaisten nuorten kanssa. Uusia nimiä lomakekyselyssä keräämiäni lisäksi en haastatteluissa enää saanut.

Haastattelin keväällä 2006 myös muutamaa iäkästä vilppulalaista, jotka ovat asuneet paikkakunnalla jo pitkään ja osallistuneet kunnan toimintaan monella tapaa. Tarkoituksena oli saada tietoa joidenkin nuorilta saamiini nimien iästä ja mahdollisesta muutoksesta. Näiden haastattelujen anti jäi kuitenkin kovin vähäiseksi. Haastateltavani suhtautuivat epäviralliseen nimistöön ilmiönä hyvin negatiivisesti. Syynä tähän saattaa olla haastattelemieni henkilöiden tausta Vilppulan pitkäaikaisina ”virallisina edustajina”, jolloin kosketus kansanomaisempaan paikkojen nimeämiseen on jäänyt vähäiseksi. Sanaston – mukaan lukien nimistön – avullahan on perinteisesti pyritty erottautumaan muista ihmisryhmistä myös luokkatasolla.

Kyselylomake on koettu aiemminkin tehokkaaksi keinoksi kerätä nimistöä: sen ansiosta saadaan paljon aineistoa lyhyessä ajassa. Tämä luonnollisesti vaatii lomakkeilta hyvää ja mietittyä sisältöä ja selkeyttä. Useimmiten lomakkeet vaativat täydennykseen suullista täsmennystä. (Mielikäinen—Palander 2002: 89; Ainiala 2004b: 52.) Omassa aineistossani eniten täsmennettävää aiheuttivat vastaukset, joissa nimen tarkoite oli unohdettu kirjoittaa lomakkeeseen. Näitä tapauksia oli kuitenkin suurelta osin helppo paikata suullisesti. Ongelmallisempia olivat tapaukset, jossa tarkoitteet ilmaistiin epämääräisesti (”yhden talon rappuset”, ”talli metsässä pellon vieressä”). Usein epäselvyyksiä oli mahdollista korjata haastatteluilla, mutta varsinkin monet vain pienen piirin tiedossa olevat nimet eivät tarkentuneet. Koko luokalle yhdessä esitetyt tarkentamispyynnöt eivät juurikaan tuottaneet tulosta – ilmeisesti vertaispaine tilanteessa ja sinänsä tarpeeton nolostumisen pelko olivat monelle ylitsepääsemätön este.

Lomaketutkimuksien aineistoihin päätyy mukaan usein jonkin verran kyselytilanteessa syntyneitä nimistöä. Nämä nimet eivät välttämättä elä kirjoitushetkeä pidempään. Tilapäis-

ten ”heittojen” syntyminen on toisaalta slangille muutenkin tyypillinen piirre, ja tällaiset nimet kuvaavat joka tapauksessa sitä, millaisia ilmauksia vastaajat pitävät niminä ja millaisin perustein niitä voidaan antaa. Saattaapa kyselyä varten syntynyt nimi jäädä sen jälkeen elämään käytössä. (Ainiala 2004b: 42; Mielikäinen 2005: 31.)

1.2.2. Aineiston esittelyä

Helmikuun 2005 kyselyyn osallistui yhteensä 31 vastaajaa, joista 19 oli tyttöjä ja 10 poikia (sekä 2 määrittelemätöntä). Toukokuussa 2006 vastaajia puolestaan oli yhteensä 30: 18 tyttöä, 11 poikaa ja 1 määrittelemätön. Yhden pojan vastauksessa ei ole lainkaan nimiä. En ole ottanut sitä mukaan laskelmiin, koska kyse ei ollut nimien huonosta tuntemisesta vaan haluttomuudesta tehtävää kohtaan. Vuonna 2006 peruskoulun Vilppulan Yhteiskoulussa päättäneellä luokka-asteella oli yhteensä 65 oppilasta. Kyselyyni osallistuneet 61 vastaajaa kattavat suuren osan kunnan kyseisen ikäluokan nuorista, sillä lähes kaikki vilppulalaiset nuoret suorittavat perusopetuksen vuosiluokat 7.–9. Yhteiskoulussa.

Ensimmäisen kyselykerran kaikki 31 oppilasta asuivat kirkonkylällä. Toiseen kyselyyn vastanneista kirkonkyläläisiä oli 10. Heidän lisäksi vastaajissa oli 8 kolholaista, 4 pohjaslahtelaista, 3 huhtijärveläistä sekä Koiviolta, Kuorenniemeltä, Pynnöskylästä ja Mäntästä yksi vastaaja kustakin (sekä yksi määrittelemätön). Koska valtaosa vastaajista on kirkonkylältä, myös suurin osa annetusta nimistöstä sijaitsee siellä. (Vilppulan kylistä ja niiden sijainnista ks. liite 3.)

Vastauksissa mainittiin laskutavasta riippuen yhteensä noin 500 epävirallista nimeä Vilppulasta. *Nimi* on tässä tiettyä tarkoitetta merkitsevä nimi, joten samanasuiset mutta eri paikkaa tarkoittavat nimet ovat eri nimiä. Kaikkia aineistoni nimiä ei ole annettu epävirallisina, vaan osa on ymmärretty virallisiksi nimiksi (ks. luku 4.2.1). Ongelmallisia nimien kokonaisuuden kannalta ovat appellatiivia muistuttavat *proprit*, joita aineistossa oli runsaasti (ks. 4.3). Epävirallisten vilppulalaisten nimien lisäksi vastauksissa mainittiin joitain slangiapellatiiveja, joita ei käytetä *proprisesti* (*rivarit*, *kiska*), sekä joitain nimiä naapurikaupunki Mäntästä.

Olen yleiskielistänyt aineistossani mainitut nimet tätä tutkielmaa varten, lukuun ottamatta määrältään vähäisiä murteellisuuksia. Tapauksissa, joissa samaan paikkaan viitattiin lähes samanasuisella nimellä (esim. *Löytis* ~ *Löyttis*), olen käsitellyt nimiä samoina. Tapa-

uksia kuitenkin on niin vähän, että olen maininnut myös vaihtoehtoiset asut. Sen sijaan nimien yhteen kirjoittamisessa olen noudattanut perinteistä käytäntöä, esim. *Mantilan mutka* > *Mantilanmutka*.

Nimien tarkoitteet olen pyrkinyt merkitsemään mahdollisimman usein samalla tavoin kuin vastaajat ovat niitä käyttäneet. Usein vastaajilta kuitenkin oli jäänyt tarkoite merkitsemättä. Monesti olen saanut nimen tarkoittaman paikan varmistettua haastattelujen avulla, mutta aina tämä ei ole ollut mahdollista. Niinpä joillain nimillä tarkoite on valitettavan epämääräinen, esimerkiksi *Metallika-katu* 'katu Editan lähellä'. Tällöin olen käyttänyt nimentuntijan antamaa paikan määritelmää. Usein vastauksissa nimen tarkoitteeksi tarjottiin toista epävirallista nimeä, jolloin olen luonnollisesti korjannut tarkoitteen ja laskenut virheellisen virallisen nimen epävirallisten joukkoon. Ongelmallisimpia ovat nimet, joille merkitty tarkoite on olemassa mutta joiden paikkansapitävyys on kyseenalainen. Esimerkiksi *Kermakukkula* viittaa yleensä Asevelikylän erääseen osaan, mutta yksi vastaaja on antanut tarkoitteeksi Parkkivuoren. Samoin voidaan epäillä *Kitusuontie*-nimen käyttöä. Nimeä tarjottiin vastauksissa usein epävirallisen nimen viralliseksi vastineeksi. Haastatteluissa kuitenkin huomasin sillä tarkoitettavan varsin usein Linjalantietä. Virallinen Kitusuontie todellisuudessa alkaa siitä, mihin Linjalantien loppuu.

1.3. Paikannimistöstä

1.3.1. Mikä on paikannimi?

Ainiala (1997: 21) on määritellyt paikannimen seuraavasti: ”Toponyymi on yksilöivä ilmaus, joka on muodostettu kielessä vallitsevien nimenmuodostussääntöjen mukaan ja jonka puhuja on tarkoittanut ja kuulija ymmärtänyt toponyymiksi. Toponyymien pääfunktio on yksilöinti, sen ohella toponyymiltä voidaan toivoa kuvaavuutta, ja monesti kuvaavuudella on jopa keskeinen asema nimen käytössä.” Paikannimi on siis käyttäjäpiirissään vakiintunut ilmaus, joka erottaa jonkin paikan muista paikoista yksilöimällä sen (Kiviniemi 1990: 44, 90). Nimet muodostetaan kielen normaaleista elementeistä, mutta ne eroavat muusta sanastosta rakentumiseltaan ja käytöltään.

Paikannimiä tarvitaan, jotta paikoista voidaan puhua. Nimi mahdollistaa paikan tiedostamisen, sen muistamisen ja siitä puhumisen. Se, kuinka paljon ja millaisia nimiä yhteisössä

on, määrätty tarpeen mukaan. Ihminen nimeää paikkoja, joista hänen on puhuttava. Yksikään yhteisö ei kuitenkaan tule toimeen ilman paikannimiä. (Kiviniemi 1990: 44, 99; Vahtola 1999: 4; Ainiala ym. 2000: 330.) Nimen keksijä on osoitettavissa vain harvoin, eikä sen tuntija- tai käyttäjäkuntia voida myöskään määrittää tarkasti. Varsinkin puhekielessä nimiä syntyy jatkuvasti ja nimistö vaihtuu nopeasti. (Koivisto 1997: 293.)

1.3.2. Virallinen ja epävirallinen kaupunkinimi

Kaupunkinimillä tarkoitetaan kaupunkimaisen ympäristön kaikkia paikannimiä. Sillä ei siis tarkoiteta vain kaupunkikulttuuriin liittyviä nimiä. Toisaalta kaupunkinimiä eivät ole myöskään kaikkien kaupunkien nimet. Suomessa on runsaasti maaseutumaisia kuntia, jotka hallinnollisesti ovat kaupunkeja, ja toisaalta monissa maaseutukunnissa on hyvin kaupunkimaisia taajamia. (Ainiala 2003: 208–209.)

Virallista nimistöä ovat kaavanimet (esimerkiksi kadunnimet), yritysten ja liikkeiden esimerkiksi kylteissä näkyvät nimet sekä luontonimet, jotka näkyvät kartassa. **Epävirallisia nimiä** ovat puolestaan kaikki ne paikannimet, jotka eivät ole virallisia vaan jotka ovat ihmisten vapaassa kielenkäytössä syntyneitä. Myös virallisessa nimistössä on spontaanisti syntyntä nimistöä – uudeksi viralliseksi nimeksi voidaan antaa aiempi, epävirallinen nimi. Suunta voi olla toinenkin: nimen vaihtuessa vanha nimi jää puhekieliseen käyttöön, jolloin se on statukseltaan epävirallinen. Epävirallisella nimellä ei kuitenkaan ole välttämättä olla virallista rinnakkaisnimeä. Paikan yksilöinti kuitenkin voitu kokea niin tärkeäksi, että sille on täytynyt antaa epävirallinen nimi. Samalla paikalla voi olla useitakin epävirallisia nimiä, ja usein ne ovat jopa yleisempiä käytössä kuin virallinen nimi. (Ainiala 2003: 208–209, 216; Ainiala 2005b: 12–13.)

Epäviralliset nimet ovat tavallaan paikkojen lempinimiä. Usein ne syntyvät tiiviissä yhteisöissä, joiden jäsenet tuntevat hyvin toisensa. Lempinimien tehtävä on vahvistaa yhteishenkeä. Epävirallinen nimistö muistuttaa tältä osin mutta myös rakentumistavaltaan paljon slangia, joten sitä voidaan pitää slangin osana. (Karttunen 1979: 117; Ainiala 2003: 211, 216.) "Slanginimistöä" onkin pidetty pitkään osana slangin tutkimusta, ei nimistön (Mielikäinen 2005: 27). Se ei kuitenkaan ole yksinomaan Helsingin tai edes vain kaupunkien omaisuutta, vaan samoja keinoja käytetään ympäri Suomen, myös maaseudulla (Ainiala 2004a: 12; Mielikäinen 2005: 28). Muullekin slangille tyypillinen tilapäisyys ja sanojen

nopea vaihtuvuus näkyvät epävirallisessa nimistössäkin. Tutkimuksien aineistoihin päätyy sekä yleisesti käytettyjä että tilapäisiksi keksittyjä nimiä. (Mielikäinen 2005: 31.)

Epävirallista nimistöä annetaan siis kaupunkien ja taajamien ulkopuolellakin. Slangin leviäminen ja neutraalistuminen on antanut mahdollisuuden uudenlaisen paikannimistön leviämislle. Mallit ja joskus nimetkin ovat levinneet kaupungeista jopa haja-asutusalueille. Nimet eivät tarvitse syntyäkseen kaupunkiympäristöä. Nimet eroavat perinteisestä maaseutunimistöstä sikäli, etteivät ne useinkaan leviä julkisiksi tai virallisiksi. (Mielikäinen 2005: 30, 35.) Mielikäinen muistuttaa (mts. 30), ettei haja-asutusalueiden epävirallisia nimiä saa jättää tutkimuksen ulkopuolelle, koska tällöin kuva käytöstä ja leviämisestä saadaan epätäydellinen kuva.

Epävirallinen nimi -käsitteen lisäksi käytössä ovat myös jokseenkin samaa tarkoittavat **puhekielinen paikannimi** ja **slanginimi**. Epävirallinen nimi on näistä vakiintunein ja mielestäni käyttökelpoisin. Slanginimi ei ole riittävä, koska epävirallinen nimistö sisältää muuta kuin leimallisesti slangimaista nimistöä. Puhekielinen puolestaan on osittain harhaanjohtava, koska nykyisellä Internetin ja tekstiviestien aikakaudella iso osa nuorten kommunikoinnista tapahtuu kirjallisesti – myös osa nimistöstä syntyy puhtaasti kirjallisiin tarpeisiin. (Termeistä ks. lisää esim. Mielikäinen 2005: 28–29.)

1.4. Paikannimistön tutkimuksesta

Nimistöntutkimus on alkanut 1800-luvulla Keski-Euroopassa. Tuolloin sen lähtökohta oli etymologinen, jolloin tutkimuksen pääpaino oli vanhojen, merkitykseltään epäselvien nimien alkuperän selvittämisessä. (Ainiala—Pitkänen 2002: 231.) Suomessa nimistöntutkimusta on harjoitettu 1800-luvun lopulta, joskin paikannimistön systemaattinen kerääminen alkoi 1915. Kokoelmien merkittävin osa on kuitenkin kerätty 1950-luvulta alkaen. (Kiviniemi 1990: 27.) Suomalaiselle nimistöntutkimukselle ominainen piirre on jo vuosikymmenet ollut kunkin tutkijan itse keräämä, oma tutkimusaineisto. Tutkijoiden työ kentällä on ohjannut tutkimusta, kun he ovat itse olleet tutustumassa nimiin ja niiden käyttöön autenttisessa ympäristössä. Tämän tutkijoiden oman nimestyksen ansiota on osittain varmasti se, että Suomessa ei ole tyydytty vain selittämään nimien taustoja vaan nimen lisäksi huomioimaan myös sen tarkoittama paikka. (Ainiala—Pitkänen 2002: 232.)

1960–1970-lukujen vaihteessa alkoi Suomessa kehittyä uusi nimistöntutkimuksen teo-

riatausta. Ainialan ja Pitkäsen (2002: 232–234) mukaan tutkimusta uudistivat ensimmäisinä Kurt Zilliacuksen *Ortnamnen i Houtskär* (1966) ja Eero Kiviniemen *Suomen partisiippinimistöä* (1971). Kiviniemen tutkimuksen ansiosta paikannimistöä alettiin tarkastella kokonaisena systeeminä yksittäisten nimien sijaan. Zilliacuksen tutkimus puolestaan esitteli paikannimistön kuvausmallin, jossa yhdistyivät nimien rakenteen ja toisaalta niiden semantiikan tarkastelu.

Suomessa on perinteisesti keskitytty tutkimaan erityisesti alueellisia paikannimiä, jolloin korostuvat luontonimet ja pienten ryhmien tuntemat mikrotoponyymit. Tällaisia ovat olleet eritoten maastokohteiden ja viljelysten nimet. (Ainiala—Pitkänen 2002: 232.) Alkuaan tutkimuksessa keskityttiin luonnollisesti maaseudun nimistöön – suurin osa väestöstään asui maalla ja Suomi pysyi maaseutuvaltaisena 1960-luvulle asti. Suomenkielisen nimistöntutkimuksen perusta on ollut Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimiarkisto, johon on kerätty noin 2,6 miljoonaa paikannimeä tietoineen, joten Suomen maaseudun nimistöä tiedetään paljon. (Koivisto 1997: 27; Ainiala 2001a: 9,10.) Perinteisen paikannimistön määrä on kuitenkin vähenemässä kulttuurin muutosten vuoksi. Esimerkiksi peltojen nimien ja metsästyksen tai kalastuksen tarpeisiin syntyneiden luonnonpaikkojen nimistö on harvenemassa käyttäjiensä mukana. Nimet eivät kuitenkaan välttämättä häviä, vaan ne voivat siirtyä kaavanimistöön. (Pitkänen 1999: 9–10.)

Suomalaisten elinympäristön muuttuessa ja perinteisen maaseutumaiseman kadotessa, on myös nimistöntutkimus alkanut viime aikoina kiinnostua niistä. (Ainiala 2001: 9, 10.) 1990-luvulla tärkeäksi tutkimussuuntaukseksi alkoi nousta sosio-onomastiikka. Siinä keskeistä on nimen käyttö ja käyttäjä, ei nimenantaja. Sosio-onomastisen tutkimuksen keskeisiä kysymyksiä ovatkin, mitä, miten ja miksi nimiä käytetään ja ketkä niitä käyttävät. Pitää muistaa, että nimenantajan käsitys nimen ja nimetyn paikan funktiosta voi poiketa nimenkäyttäjän käsityksestä. Oleellisia selvitettäviä asioita ovat myös kontekstinen variaatio, asenteet, nimitaito ja nimistön muuttuminen. (Ainiala 2001: 10; Ainiala—Pitkänen 2002: 236–238; Ainiala 2003: 208.)

Kaupunkien virallinen nimistö on tallennettu tarkasti, esimerkiksi tienviittoihin, kyltteihin ja liikkeiden seiniin. Virallisen nimistön tutkiminen on näin ollen ollut helppoa, ja esimerkiksi kaupunkilaisten asenteita kaavanimistöä kohtaan on tutkittu. Epävirallisen kaupunkinimistön tutkimus sen sijaan on kasvattanut suosiotaan vasta viime aikoina. Alkuvuodesta 2001 Kotus aloitti vuoden 2003 loppuun kestäneen kaupunkinimistön tutkimushankkeen, jossa kerättiin virallista mutta erityisesti epävirallista kaupunkinimistöä. Hanke koos-

tui osatutkimuksista, joista suurin osa on suomen kielen opiskelijoiden opintotöitä. Hankkeen tuloksista kertova artikkelikokoelma *Kaupungin nimet* ilmestyi 2005 (Ainiala 2005a). Jo ennen Kotuksen hanketta kaupunkinimistöä oli tutkinut esimerkiksi Koivisto (1997). (Ainiala 2001; Ainiala—Pitkänen 2002: 238–239; Ainiala 2003: 207; Ainiala 2005b: 11–12.)

1.5. Vilppulasta

Vilppula on vajaan 600 nelikilometrin kokoinen kunta koillisella Pirkanmaalla, Länsi-Suomen läänin rajalla. Se sijaitsee noin sadan kilometrin päässä sekä Tampereelta että Jyväskylästä. Tutkimusaineiston keruun aikaan kunnan asukasluku oli hieman alle 5500 asukkaan. Maisemaltaan se on pientalovaltaista ja maaseutumaista.

Vilppula on saanut nimensä Vilppu Laurinpojalta, joka isännöi taloaan 1500- ja 1600-lukujen taitteessa silloisella Lempäälän Ajostaipaleella. Nimi laajeni ajan myötä tarkoittamaan aluetta Poukan, Mäkitalon, Peltolan ja Ajoksen talojen ympärillä Keuruun vesistöreitillä. Nimen vakinaisti lopulta käyttöön 1880-luvulla rakennettu rautatie, jonka myötä Ruoveden pitäjän rautatieasema sai nimekseen Filppulan. (Mönkkönen 1988: 15; ks. myös Jokipii ym. 1990: 166–167.)

Vilppula itsenäistyi Ruovedestä 1912. Nykyiset kuntarajat syntyivät, kun Vilppulaan liitettiin seuraavina vuosikymmeninä pieniä alueita ja 1920-luvulla Mänttä erosi omaksi kunnakseen. Lisäksi Pohjaslahden kunta jaettiin Vilppulaan ja Virroille 1973. Asemanseutu on jo alkujaan ollut hyvin hajanainen alue: rautatieasema ja sen ympärillä muodostuneen kylän sekä Äijänsalmeen rakennetun kirkon välimatka esimerkiksi on yli kaksi kilometriä. (Mönkkönen 1988: 17–19; Pollari 1996: 29, 44.) Nykyään Vilppula rakentuu kolmesta vahvasta seudusta, Vilppulasta, Kolhosta ja Pohjaslahdesta. Kuten Mönkkönen toteaa Vilppulan ja Pohjaslahden historiikissaan (1988: 20), Vilppulan ”[y]hteisö on ikään kuin etsinyt oikeata muotoaan Ruoveden, Virtain, Keuruun ja Mäntän puristuksessa.” Seutukuntien vahvat omat identiteetit näkyvät nuorisossa hyvin, kun kunnan alueen kaikki koululaiset kerätään peruskoulun kolmeksi viimeiseksi lukuvuodeksi samaan kouluun. (Kartta Vilppulan kylien sijainnista on tämän tutkielman liitteenä 3.)

Suurin kunnan kylistä on rautatieaseman ympärille rakentunut Vilppula. Kirjallisuudessa kylästä käytetään rinnakkain *Vilppula*-nimen kanssa nimityksiä *kirkonkylä* ja *aseman-*

seutu. Selvyyden vuoksi käytän tässä tutkielmassa *Vilppula*-nimeä tarkoittamassa koko kunnan aluetta ja Vilppulan kylästä puhun kirkonkylänä. Kirkonkylän keskusta on nykyään rakentunut yhden pääkadun, rautatieasemalta lähtevän Keskuskadun, ympärille. Kirkonkylän alueella on myös Euroopan suurin saha, Finnforestin Oyj:n saha. Keskusta-alueen läheisyydessä sijaitsee valtaosa asuinalueista, joskin vastausteni perusteella esimerkiksi Kitusuon ja Ajostaipaleen nuoret laskevat itsensä kirkonkyläläisiksi. Tämä johtuu siitä, että näidenkin kylien lapset käyvät peruskoulunsa kirkonkylällä. Vilppulan kirkonkylän kartta on tämän tutkielman liitteenä 4.

Kolhon kylällä on vanhat yhteytensä naapurikaupunki Keuruun puolelle. Esimerkiksi 1910-luvulla kolholaiset kävivät enemmän Keuruun kuin Vilppulan kirkossa, vaikka sinne ei vienyt Kolhosta edes maantietä. Kolhon keskus sijaitsikin pitkään Keuruun puolella Loilan kylässä, kunnes Loila liitettiin Vilppulaan 1930-luvulla. (Mönkkönen 1988: 17–18.) Nykyään Kolho on noin 1300 asukkaan kylä, jolla on yhä voimakas itsetunto omana alueenaan. Asukkaat ovat ensisijaisesti kolholaisia, sitten vasta vilppulalaisia. Kolhon suurin työnantaja on Formica IKI:n korkeapainelaminaattia valmistava tehdas, ja siellä ovat omat koulu ja kirjasto. Kunnan alueen kolmas alakoulu sijaitsee noin kolmensadan asukkaan Pohjaslahdella. Kolhon kartta on tämän tutkielman liitteenä 5.

Kielensä puolesta Vilppulaa pidetään hämäläisenä ääripitäjänä. Kettunen (1940) luokittelee Vilppulan kuuluvaksi pohjoishämäläisiin murteisiin ja naapurikaupungin Keuruun hämäläisiin siirtymämurteisiin. Rapola (1962) ja Itkonen (1989) sen sijaan pitävät Keuruuta jo savolaismurteisiin kuuluvana. Keuruulla savolaispiirteet ovat joka tapauksessa huomattavasti voimakkaampia kuin Vilppulassa, luokiteltiinpa Keuruu kumpaan murreryhmään tahansa. Yleensä Keuruu rajataan nykyään hämäläismurteiden ulkopuolelle. (Wiik 2006: 217, 218, 226.) Tutkijasta riippuen Vilppula on myös luokiteltu kuuluvaksi eri hämäläismurteiden suuntauksiin. Rapolan (1962) luokittelussa Vilppula kuuluu perihämäläisiin murteisiin. Kettunen (1940) ja Itkonen (1989) sijoittavat Vilppulan peri- eli sydänhämäläisiin murteisiin.

Rapola (1962: 118–123) on nimennyt 19 tyypillistä hämäläismurrepiirrettä, joiden esiintyminen on runsainta juuri perihämäläisten murteiden alueella. Vilppula jää alueen koillisrajalle. Siellä piirteet eivät ole läheskään yhtä vahvoja kuin Hämeenlinnan ympäristössä, jossa esiintyy 90–100 prosenttia piirteistä. Hämäläisten murrepiirteiden esiintymiskartan perusteella Vilppula sijoittuu alueelle, jolla esiintyy noin 40 prosenttia hämäläisistä murrepiirteistä. (Wiik 2006: 226–229.) Murrepiirteet ovat kuitenkin monilta osin kadonneet

yleispuhekielen tieltä, etenkin nuorten puheessa. Yleisimmin yhä kuultavia murrepiirteitä ovat yleisgeminaatio, švaavokaali ja diftongien avartuminen.

2. NIMETYT PAIKAT JA NIMEÄMISPERUSTEET

2.1. Nimetyt paikat lajeittain

2.1.1. Asuinalueet

Kirkonkylän asuinalueita on aineistossani nimettynä vähän. Eniten nimiä on saanut Sipilä, joka tunnetaan nimillä *Sipis*, *Sepalus*, *Slummi* ja *Leikkis*. *Leikkis*-nimitys johtuu Sipilän leikkikentästä, joka on suosittu kohtaamispaikka. *Slummi*-nimitystä käytetään myös Repolan asuinalueesta, joka tunnetaan lisäksi nimellä *Kettutarha*. Kapakasta käytetään nimiä *Kapis* ja *Kapakanaukee* ja Parkkivuoresta nimiä *Parkkis* ja *Kermakukkula*. Jälkimmäinen tosin esiintyy vain yhdellä vastaajalla ja johtuu luultavasti väärinymmärryksestä. Nimillä *Kermakukkula* ~ *Kermakukku* ~ *Kermis* ~ *Cream Hill* nimittäin tarkoitetaan yleisemmin erästä Asevelikylän aluetta, jolla ei ole erillistä virallista nimeä. Nimi on tunnettu 1980- ja 1970-lukujen taitteesta (Pollari 1980: 35), jolloin useampikin kunnan työntekijä ja päättäjä rakennutti talon samalle pienelle alueelle. Sitä siis pidettiin ”paremman väen” paikkana (*kerma* ’hienosto, eliitti’; PS s. v.). Nimet *Ajos* ’Ajosharju/-järvi’ ja *Väkkis* ’Väkkärävuori’ voivat merkitä sekä luontopaikkaa että asuinalueita, Väkkärävuoren tapauksessa lähestulkoon aina asuinaluetta.

Itse kirkonkylästä on aineistossani käytetty nimeä *Florida*. Nimen on maininnut kirkonkylän ulkopuolella asuva vastaaja, ja se viitanee ironisesti kirkonkylän asemaan kunnan keskuksena. Kirkonkylän keskustasta voidaan myös käyttää yksinkertaisesti nimitystä *Kylä*. Kunnan muista kylistä eniten nimiä on mainittu Pohjaslahdelle, josta käytetään nimiä *Pohjis*, *Pohjola*, *Korpi* ja *Käppykylä*. Kolhon kylä tunnetaan hyvin affektiivisillä nimillä *Eläintarha*, *Räkälä* ja *Slummi*. Huhtijärvi on puolestaan *Huhtis*. Sille mainitaan myös nimi *Hong Kong*, joka rinnastuu kirkonkylän *Florida*-nimitykseen. Nimet voidaan tulkita vertaileviksi siirrynnäisiksi, joita Ainialan (2003: 213) mukaan on kaupunkinimistössä runsaahkosti, mutta omassa aineistossani mainitaan vain nämä kaksi.¹ Toisaalta nimet voivat perustua osittain myös äänteelliseen assosiaatioon. Muita nimen saaneita alueita aineistossani ovat Harjunpää (*Metsä*), Loilanniemi (*Loikkari*), Makkoskylä (*Makonen*), Pynnöskylä (*Pynski*) ja

¹ Vilppulan ja lähialueen virallisessa nimistössä kuitenkin on siirrynnäisnimiä kuten *Egypti* ’alue Ruoveden ja Vilppulan rajalla’ ja *Siperiansaari* ’saari Vilppulan ja Ruoveden rajalla’.

Ylä-Kolkki (*Ylis*). Lisäksi yhden vastaajan mukaan kaikista ”Vilppulan etäisistä kylistä” (= kirkonkylän ulkopuoliset alueet) voidaan käyttää nimitystä *Peräkylä*; nimi mainitaan useaan kertaan erikseen Kolholle ja Pohjaslahdelle.

Varsinaisten alueiden lisäksi aineistossani on tunnettu Pukinhaan taloyhtiö, jonka kerrostaloille tunnettiin nimet *Mannetalot*, *Mannevaara*, *Pulsujentalot* ja *Pulsula*. Uotilan (2005: 106) Haminassa ja Korkalaisen (2005: 65) Kuopiossa tekemien havaintojen perusteella nuoret nimeävät asuintaloja harvoin jos lainkaan, ja silloinkin talot saavat leimaavan nimen asukkaittensa mukaan. Pukinhaan nimet tekevät selvän eron käyttäjiensä ja nimissä mainittujen ihmisryhmien välille (*manne* ’mustalainen’, *pulsu* ’rappioalkoholisti’; Paunonen 2000 s. v. *manne*, *pulsu*). Ne ovat myös hyvä esimerkki siitä, kuinka jokin erityispiirre saattaa leimata koko paikan (tässä tapauksessa asukkaineen) nimen kautta.

Asuinalueiden nimiä ei aineistossani loppujen lopuksi ole paljon. Alueista ei ilmeisesti juurikaan puhuta nimillä, joten niitä ei siis nimetäkään herkästi uudelleen. Asuinalueet ovatkin luultavasti liian laajoja pienessä kylässä, jotta niitä voisi käyttää puheessa. Rakennusten ja teiden nimet mahdollistavat eksaktimman paikallistamisen, joskin esimerkiksi Korkalainen (2005: 65) arvelee nuorison käyttävän paikanmäärittämiseen enemmänkin katuosoitetta. Tunneperäiset epäviralliset nimet viittaavat siihen, että uudelleen nimeäminen tulee kysymykseen lähinnä silloin, kun halutaan arvottaa alueita ihmisineen ja verrata niitä toisiinsa.

2.1.2. Kadut ja muut kulkureitit

Helsingissä kadut ovat perinteisesti saaneet paljon epävirallisia nimiä (ks. Paunonen 2000). Aiemmassa tutkimuksessa on todettu, että muualla katujen ja teiden viralliset nimet saavat vain vähän epävirallisia variantteja (ks. esim. Korkalainen 2002: 16–17; Ainiala 2004b: 47). Ainiala (2002: 28) selittää tämän johtuvan siitä, että ympäristöä ei hahmoteta niinkään katujen vaan rakennusten ja luonnonpaikkojen mukaan. Tornion Suesaassa tehdyn tutkimuksen mukaan kadunnimiä tarvitaan vain, kun pitää löytää paikka kartalta tai opastaa vieraita. Niiden sijaan käytetään kaupunginosien, rakennusten ja liikkeiden nimiä. (Ainiala 2004b: 49, 50.) Seppänen (2005: 140) on huomannut jyvaskyläläisten yliopisto-opiskelijoiden epävirallisten kadunnimien liittyvän etenkin asumiseen: yleensä nimetään kotikatu tai kadut, joilla asuvat vanhemmat tai ystävät. Näin ollen nimiä käytetäänkin yleensä viittaamaan vain johonkin erityiseen kadun kohtaan, ei niinkään koko katuun. Kadun epävirallista nimeä

Seppäsen mukaan käyttävät vain sillä asuvat tai sitä muuten usein käyttävät (ks. myös Persson 2003: 51).

Vilppulan aineistossa teiden nimiä sen sijaan on runsaasti. Pienellä paikkakunnalla liikkuminen ei keskity sille pienelle alueelle, jolla liikkeet ja nimetyt tai muuten erottuvat rakennukset sijaitsevat. Kulkuyhteyksistä on kuitenkin puhuttava, ja tällöin kadut ovat hyviä maamerkkejä. Ne ovat myös tarkempia käyttöä kuin laajat ja rajoiltaan mahdollisesti epäselvät asuinalueet. Huomattavaa on, että lähes kaikki nimetyt kadut sijaitsevat kirkonkylän alueella. Ilmeisesti katuja nimetään nimenomaan silloin, kun ne ovat tavalla tai toisella merkittäviä yhteiselle ajanvietolle; ne esimerkiksi sijaitsevat oleskelupaikkojen lähistöllä tai vievät sellaisille. Koska nuorison yhteiset kokoontumis- ja seurustelupaikat sijaitsevat Vilppulassa juuri kirkonkylässä, on odotuksenmukaista, että kulkureittien epävirallisia nimivariantteja myös kertyy eniten samalla alueelle.

Usein kaduista käytetään slangijohdoksia, kuten *Kapis* 'Kapakantie', *Kauppis* 'Kauppatie', *Käyris* 'Käyräkatu', *Rantsu* 'Rantakatu', *Uittis* ~ *Uitsari* 'Uittosalmentie' tai *Rantis* 'Rantaraitti'. Myös elliptiset nimet ovat tavallisia, esimerkiksi *Kuutola* 'Kuutolantie' tai *Saksa* 'Saksanpolku'. Yhdysnimen perusosa saatetaan vaihtaa toiseksi, kuten on tehty nimissä *Keskusbaana* 'Keskuskatu' ja *Kitusuonpätkä* 'Kitusuontie'. Katu voidaan nimetä uudelleen myös jonkun kadun asukkaan mukaan: *Pirkontie* 'Halla-ahontie'. Samaan tapaan on nimetty *Ailinmettätie*, joka on Aili-nimisen henkilön mökille vievä metsätie Kankaanpäässä. *Tessutie* puolestaan on saanut nimensä kadulla asuvan koiran mukaan. Nimen virallinen tarkoite ei valitettavasti selviä aineistostani.

Metallica-katu on katu, jonka toisessa päässä oli sähkökaappiin kirjoitettu "Metallica". *Opintuntie* merkitsemässä Vilppulan Yhteiskoulun ohittavaa Opintietä on vanha nimi, joka on ilmeisesti periytynyt sen tunteneelle vastaajalle vanhemmilta. Olen kuullut selityksen, jonka mukaan tietä pääsee pois koululta; se ei siis vie enää opin ääreen vaan pois jo opitusta. Peltokuja on saanut nimen *Kolmostie*, koska se on kolmas tie, joka haarautuu *Kirkkotiestä* vasemmalle tullessa kirkon suunnasta. Pohjaslahdentie vie Virtain suuntaan, joten se on saanut nimen *Virtaintie*. Vilppulassa sijaitsee myös katu, joka viralliselta nimeltään on *Virtaintie*, mutta havaintojeni mukaan useimmat ymmärtävät nimen tarkoittavan juuri Pohjaslahdentietä.

Yksittäisen kadun lisäksi yhteisen nimen voi saada joukko katuja tai niiden rajaama alue. *Linnuntie* voi merkitä mitä tahansa lintuaiheen mukaan nimettyä katua Sipilässä, esimerkiksi "mennä Linnunteitä" voi tarkoittaa reittiä, joka kulkee Kiuruntien, Kyyhkyntien ja

Tilhentien kautta. *Kirkkokortteli* puolestaan on alue, jolla sijaitsee muun muassa seurakuntakeskus, sekä tiet, jotka aluetta ympäröivät. *Asema*-nimityksellä voidaan monien muiden merkitystensä lisäksi viitata suosittuun perjantai-iltojen ajelureittiin, johon kuuluvat *Asematie* ja *Keskuskatu*.

Nimiä annetaan myös reiteille, jotka eivät välttämättä ole virallisia ja joilla ei myöskään aina ole virallista nimeä. *Junarapolku* ja *Tukkipolku* tarkoittavat kävelytietä, joka kulkee *Asematien* jatkeena samansuuntaisena rautatien kanssa ja jonka varrella on usein pinottuna puunrunkoja. Polkuun, joka on muodostunut entiselle rautatiereitille, viittaa nimi *Vanha rata*. *Mutapolku* on rautatielle vievä oikopolku, joka maan kastuessa muuttuu nopeasti varsin mutaiseksi. *Urkinmäki* on kevyenliikenteen tiemäki *Parkkivuoren* urheilukeskukselle (*Urkki* *Parkkivuoren* urheilutalo'). *Koskenrantatie* puolestaan on *Vilppulankosken* rannassa kulkeva polku, joka vie venesatamaan. *Kikkeliportaansuora* ~ *Pippelipolku* on kävelytie puistoalueella, jossa sijaitsee vuoden 1918 muistomerkki eli *Kikkeliportaans* (ks. myös 2.1.6). *Ailinmättätie* on metsätie *Kankaanpäässä*.

Kaksi vastaajaa on tuntenut nimen yhteensä 11 lenkkireitille. Nimet ovat ilmeisesti heidän itsensä antamia eivätkä luultavastikaan käytössä lähipiirin ulkopuolella. Tällaiset mikrotoponyymit kuitenkin paljastavat jotain nimien synnystä, esimerkiksi millaisin perustein nimiä kielenkäyttäjän mielestä voi antaa – etenkin kun lenkkireittien nimiä ei omassa aineistossani lainkaan muuten mainita (Mielikäinen 2005: 31). Useimmiten reitti on nimetty jonkin tavalla tai toisella merkittävän luonnonkohteen mukaan, jonka kautta reitti kiertää: *Hiekkamontut*, *Karhunniemenlenkki*, *Kurkipolku*, *Käkijärvi*, *Mureoja*, *Parkkis*, *Poikkitie*, *Pylväslaanit* (< *lanssi* 'puutavaran väliaikainen varastopaikka'). Nimi on voitu lainata myös henkilöltä tai talolta, kuten *Rautasenlenkki*. Se voi myös kuvastaa reitin pituutta, kuten *Maili*, tai reitin suhdetta muihin, kuten *Vaihtoehtolenkki*. Lenkkireittien tarkasta sijainnista ei aineistossani ole mainintaa, mutta *Karhunniemi* ja *Käkijärvi* sijaitsevat *Kolhossa*, ja *Parkkis* viittaa mahdollisesti *kirkonkylän* *Parkkivuoreen*.

Aineistoni monien mutkien, kulmien tai muiden tienosien nimeäminen perustuu niiden tehtävään maamerkkeinä. Niitä tarvitsee tien neuvomisessa tai suunnan hahmottamisessa. Usein nimetty risteys sijaitsee suurten kulkuväylien yhteydessä. Varsinaisia kohtaupaikkojen nimityksiä ne ovat ilmeisesti vain satunnaisesti. *Kapiksenristeys* 'Mäntätien ja *Kapakantien* risteys', *Leikkiksenristeys* 'Syrjätien ja *Sipiläntien* risteys' ja *Paloasemanristeys* 'Mäntätien ja *Keuruuntien* risteys' sisältävät nimessään viittauksen tarkoitteensa sijaintiin. Sen sijaan *Innalanristeys* ~ *Innalanristi* ~ *Innala* ~ *Intsi* 'Salussärkätien, *Kaiturintien* ja

Pohjaslahdentien risteys' ja *Mantilanmutka* ~ *Mantilanristeys* ~ *Mantila* 'Keuruuntien ja Pohjaslahdentien risteys' eivät aukea ilman selitystä monellekaan. Molempien taustalla on risteyksessä sijaitseva talo, jonka nimi on siirtynyt risteuksen nimitykseksi. Nimet ovatkin melko varmasti siirtyneet nuorten käyttöön heidän vanhemmiltaan. *Innalanristin* rinnakkaisnimeksi on tarjottu myös nimeä *Linjalanristi*, mutta kyseessä lienee väärinkäsitys; Linjala nimittäin sijaitsee Vilppulan ja Mäntän rajalla, siis aivan toisella puolen kuntaa. *Viidentienristeys* 'Keuruuntien, Postitien, Tehtaantie ja Kastarintien risteys' on sittemmin päivittynyt *Neljäntienristeykseksi* tiestössä tapahtuneiden muutosten myötä. Vanha nimi on tunnettu yhä kuitenkin useammin kuin uusi mukautunut nimi. Jokin erityinen tien osa saattaa saada oman nimen, jos juuri se on tavallisesti käytössä tai jos se erottuu jotenkin muusta tiestä. *Asemanmutka* on muuten suoran Keskuskadun kaareutuva osa, joka vie rautatieasemalla ja jonka ajaminen on oleellinen osa nuorten miesten autoiluharrastusta. Virtaintiehen muodostuu jyrkkä tiemäki sen ylittäessä Väkkärävuoren. Mäen joutuu kiipeämään matkalla Ajosjärven uimarannalle, jonka vuoksi se tunnetaan nimellä *Ajoksenalamäki*. Kirkonkylässä sijaitsee myös *Pukinlammentie*, joka on Pukinlammen ohittava Hopunmäentien osa. Yhdessä vastauksessa on mainittu "Marjamäen tilan lähetyvillä" sijaitseva *Hetekkämäki* ja sitä seuraava *Hetekkamutka*. Nimet ovat luultavasti äänteellisiä muunnelmia Hietakankaantien nimestä. Tie risteää tilan lähellä Koivujärventiestä.

2.1.3. Liikkeet ja yritykset

On luonnollista, että aineistoni liikkeiden nimistä valtaosa keskittyy kirkonkylään, koska siellä myös sijaitsee eniten yrityksiä. Iso osa keskustan liikkeistä onkin saanut epävirallisen nimen. Usein nimi merkitsee sekä liikettä itseään että rakennusta, jossa liike toimii. Rakennuksilla on harvoin omaa virallista nimeä. (Ainiala 2004b: 43.) Monissa tapauksissa liikkeestä käytettiin siihen sopivaa appellatiivista nimeä (tai sen slangijohdosta). Tämä on ymmärrettävää, koska pienellä paikkakunnalla useita liiketyyppejä on vain yksi kutakin ja pelkän tyypin ilmaiseminen riittää identifioimaan tarkoitteen (ks. tarkemmin luku 4.3). Tällaisia nimiä ovat esimerkiksi *Lelukauppa* ~ *Lelis* 'Emilia & Joonatan', *Aboteekki* (*Apoteekki*) 'Vilppulan apteekki', *Kirppis* 'Kirpputori Euromassi' ja *Kirjakauppa* 'Vilppulan kirja'. Toinen yleinen nimenmuodostustapa on ellipsi, jossa yrityksen tyyppiä tai liikeketjua ilmaiseva osa (*ravintola, saha, pizzeria, K-market*) jätetään pois (ks. myös luku 3.3).

Valintatalolle on vähintään yksi nimi lähes jokaisesta vastauksesta. Se tunnetaan nimillä *Valintalato*, *Valkkari*, *Valkku*, *Vallu*, *Valtsu* ja *Vankka* tai myymäläpäällikönsä mukaan nimellä *Jarinkauppa* (*Vankka*-nimityksestä ks. luku 3.4). Melkein yhtä monta rinnakkaisnimeä on Löytökulmalla: *Löytis* ~ *Löyttis*, *Löytsi*, *Löyttäri* ja *Löytöotalo*. Viereinen risteys mainitaan nimellä *Lödänkulma*, mutta vain liikettä tarkoittavaa nimeä **Lödä* ei aineistossa mainita. K-market Järvinen tunnetaan paitsi pelkkänä *Järvisenä* myös nimillä *Järppäri*, *Järppä* ja *Lärvinen*. Tätä nykyä jo lopettaneelle Salelle mainittiin nimeksi *Ale*. K-extra Saarimäki tunnetaan *Kolhon supermarketina* ja Siwa *Pelti-Siwana*; jälkimmäinen nimi on luultavasti lainaa Mäntästä, jossa se on tunnettu jo pitkään tarkoittamassa Länsi-Koskelan Siwaa. Nimi johtuu rakennuksen peltimäisestä ulkoasusta. Vastauksissa mainittiin myös pitäjäkahvila Vilpun Vintti eli *Vilppis* ~ *Pitis*.

Vilppulassa on useita kahviloita, mutta lempinimen on nuorilta saanut niistä vain yksi. Kahviloista on mainittu ainoastaan Hillevin herkkukahvila eli *Hiltsu* sekä sen seuraaja Sirkka-Liisan kahvila, jotka molemmat tunnettiin yksinkertaisesti *Kahvila*-nimellä (nykyään tiloissa sijaitsee Kahvila Vilppu). *Bella*, *Isis*, *Ispe* ja *Räkälä* viittaavat ravintola Isabellaan, joka tunnetaan myös *Kusipaikkana* kahdestakin syystä. Toisaalta sen yleinen WC on käytössä "sopivasti matkan varrella", toisaalta nimi viittaa ravintolan ympäristössä tapahtuviin aktiviteetteihin. Venesatamassa sijaitseva Isabella on loogisesti *Ranta-Isis*. *Engitsi* ~ *Engizi* on nykyään lopettanut Pizzeria Engiz, josta käytettiin myös sen omistajien kansallisuuteen viittaavia affektiivisiä nimiä *Ählämipizzeria*, *Ählämi* ja *Mutula* (*ählämi* 'Lähi-Idästä kotoisin oleva ihminen', *mutu* 'tummaihoisen ihminen'; Paunonen 2000 s. v. *ählämi*, *mutu*) sekä suuresta, Keskuskadulle päin aukeavasta ikkunasta muistuttavaa *Kyyläpizza*-nimeä (*kyylä* 'vah-tija, nuuskija; utelias ihminen' (Paunonen 2000 s. v. *kyylä*). Yhtälailla jo edesmenneestä Linnapubista käytettiin nimeä *Linbbu*, ja Torpan baari on edelleen *Torppis* tai sijaintinsa vuoksi *Alabaari*.

Muista liikkeistä nimiä ovat saaneet Kaarikipsa eli *Kaari* ~ *Kaaris*, Kojair Tech Oy eli *Kojari*, Koneosapalvelu eli *Komppari* ja Autovuori eli *Romuvuori* ~ *Vuori*. Sekä kirkonkylän että Kolhon postitoimistojen siirtyminen asiamiesposteiksi on aiheuttanut ristikkäisyyttä nimiin. *Posti*-nimitys voi näin ollen viitata sekä Vilppulan Käsityökeskukseen tai Kolhon Kemppariin. Toisaalta *Käsityökeskuksessa* tai *Kempparissa* käynti voi tarkoittaa myös nimenomaisesti postiasiointia.

2.1.4. Virastot ja oppilaitokset

Virastoja tai niihin rinnastuvia paikkoja ei Vilppulassa ole runsaasti. Ne eivät myöskään tavallisesti kuulu nuorten elinpiiriin, joitain poikkeuksia lukuun ottamatta. Vilppulan kunnantalosta käytetään lyhyempiä nimiä *Kunta* ja *Kuntsi*. Jälkimmäinen oli esimerkkinä kyselylomakkeessa. Sillä voidaan viitata myös kunnantalon ulkorappusiin, jotka ovat suosittu kokoontumispaikka. Rakennuksen sisältä nimen on erikseen saanut sosiaalitoimen tilat. *Sosiaalivirasto* ja *Sossu* lienevät harvinaisia nuorten omassa käytössä, ja ne mainittiinkin kaikki samassa vastauksessa. Samoin mainittiin nimitys *Sossutantta*, jonka muodoltaan epäilisi viittaavaan sosiaalivirkailijaan (ks. Paunonen 2000 s. v. *sosiaalitantta*) mutta joka on mahdollisesti väärinymmärtämisen vuoksi siirtynyt tarkoittamaan paikkaa (< ”Tavataan sossutantan ikkunan alla.”). Appellatiivisella nimellä *Vankila* selvittää Vilppulan vankilasta puhuttaessa; nimi voi tosin tarkoittaa myös ”tiettyä vankilan vieressä olevaa paikkaa”. Seurakuntakeskus eli *Seukku* on ollut vastaajille ajankohtainen paikka, koska rippikoulu käydään kahdeksannen ja yhdeksännen luokan välissä, ja se mainittiinkin useissa vastauksissa. Maininnan ovat saaneet Vilppulankosken päiväkotiki eli *Päivis*, hammaslääkäri eli *Hamppu* ja kahdesti mainittu vanhainkoti Punatulkun nimi *Punamulkku*.

Koska kyselyni vastaajat olivat peruskoululaisia, on luonnollista, että oppilaitoksiin liittyvää nimitystä on tunnettu paljon. Vastauksilla on Vilppulassa ollut toiminnassa alakoulut Kolhossa, Pohjaslahdella, Huhtijärvellä ja kirkonkylällä (Vilppulankosken koulu) sekä kirkonkylällä sijaitsevat esikoulu ja kaikille kunnan oppilaille yhteinen yläkoulu, Vilppulan Yhteiskoulu. Kaikista kouluista on käytetty appellatiivista ilmausta *Koulu* (Yhteiskoulusta myös *Skole*). Kirkonkylällä nimet *Ala-aste* ja *Yläaste* ovat myös käytössä, joko appellatiivisten homonyymiensä kautta tai muistutuksena koulujen entisistä nimistä (Vilppulan Kirkonkylän ala-aste ja Vilppulan yläaste). Eräs suullisesti jututtamani kahdeksaluokkalaisten tosin kertoi, ettei ollut vielä tottunut koulun vaihtoon nimistön tasolla, joten hänelle Vilppulankosken koulu oli yhä *Koulu* ja Yhteiskoulu *Yläaste*. Vastauksissa mainittiin lisäksi asut *Ala-A* ja *Ylä-A*, joiden tosin epäilen olevan puhtaasti kirjallista käyttöä varten.

Vilppulankosken koulu tunnetaan myös nimillä *Alakoulu* ja *Koskenkoulu* sekä erityisesti yläastealaisten keskuudessa *Nasula*-nimellä, erottamassa nuoremmat oppilaat eli "nasut" heistä itsestään. Vilppulankosken koulu on jakautunut kahteen erilliseen rakennukseen, jotka tunnetaan rakennusmateriaaliensa mukaan *Puukouluna* ja *Kivikouluna*. Nimitykset ovat vanhoja – syntyneet ilmeisesti heti kivisen uudisrakennuksen valmistuttua 1958 – ja

lähes virallisessa käytössä (ks. esim. Pollari—Kullaa 1994: 58). Vilppulankosken koulun saamien epävirallisten nimien käytössä ongelmallista on, että itse koulu muodostuu useammasta kuin yhdestä rakennuksesta. Näin ollen nimi voi tarkoittaa Vilppulankosken koulua instituutiona, jompaakumpaa sen rakennuksista tai koulun koko piha-aluetta rakennuksiin. Havaintojeni perusteella nimitysten tarkoite paikanniminä on useimmiten koulun kivinen päärakennus (”Tuo keltainen rakennus on Koskenkoulu”) tai koulun alue (”Nähdään Nasulalla”). Käytetty sijamuoto saattaa paljastaa tarkan tarkoitteen, mutta lopullinen tulkinta on tehtävä kontekstin perusteella. Vilppulankosken koulun kanssa samassa pihapiirissä toimiva Vilppulankosken esikoulu mainittiin muutamassa vastauksessa. Yleisin kutsumanimi on yleissuomalainen *Eskari*, mutta yksi vastaaja on tuntenut myös nimen *Koskenkorvakoulu*, joka muistuttaa samassa rakennuksessa aiemmin toimineesta apukoulusta, Koskentien koulusta.

Vilppulan Yhteiskoulun epävirallisiksi nimiksi on mainittu kerran sekä *Häkki* että *Laitos*. Affektiivisilta aluksi vaikuttavat nimitykset eivät välttämättä sitä lopulta ole. Nuorisokulttuuriin ja kasvojen säilyttämiseen on perinteisesti liittynyt koulun halveksunta puheessa, vaikka todellinen suhtautuminen siihen ei näin jyrkkä olisikaan. Nimi tuskin voidaan myöskään käyttää ilmauksissa kuten ”Olen Laitoksessa” tai ”Nähdään Häkin pihalla”. (Sirén 2005: 120–121.) Huomiota herättää se, ettei koulun nimistä ainuttakaan ollut muodostettu *Yhteiskoulu*-nimen pohjalta. Ilmeisesti kyselyhetkellä vielä melko tuore nimenvaihdos 2000-luvun alussa ei ollut ehtinyt vakiintua nuorten mieliin. Yhteiskoulun tiloista vastaajat ovat osanneet nimetä useita paikkoja. Nimiä ovat saaneet niin luokkatilat kuin välituntien viettämisen paikat. Yhteiskoulussa luokat on yksilöity pelkillä jatkuvilla numeroinneilla, mikä on oppilaiden näkökulmasta ilmeisesti liian virallinen tai virkamiesmäinen. Epävirallisia kutsumanimiä niille on muodostettu opetettavan aineen tai jonkin siihen oleellisesti liittyvän seikan mukaan (esim. *Bilsanluokka*, *Hissanluokka*, *Kuvisluokka*; *Tietsikkaluokka*) tai opettajan nimen lainaamalla (*Ailankolo*, *Jussinluokka*). Nimen voi antaa myös joku muu koulun työntekijä, kuten osoittavat usein mainittu talonmiehen tilojen nimi *Jokipiinluola* ~ *Piinluola*. Nimi voi myös heijastella luokkatilan herättämiä tuntemuksia: *Tuskaluokka* tai *Kidutuskammio* on Yhteiskoulun kemian- ja fysiikanluokka, jossa opetus koetaan tuskaisaksi ja kidutukseksi. *Ökyluokka* puolestaan viittaa ”varustelutasoltaan ylivertaiseen” luokkaan ja *Meteliluokka* muita pienempään luokkatilaan 132, jossa metelillä on taipumusta nousta kovaksi.

Muita nimettyjä paikkoja ovat aulat, kuten *Ruokalanaula* ja *Lymy* ’opon tilan aula’,

jossa piilotellaan välituntivalvojlta, yhteistilat, kuten *Ruokkis* 'ruokala' ja *Liikkasali*, tai käytävät, kuten *Ala-* ja *Yläkäytävä* ja *Kotsankäytävä* (*kotsa* 'kotitalous', Paunonen 2000 s. v. *kotsa*). *Monttu* on tasanne, joka sijaitsee hieman muuta käytävää matalammalla, ja *Nurkka* koulun kentänpuoleinen ulkonurkka, jolla vietetään välitunnit. Nimien avulla tehdään myös eroa eri luokkalaisten kesken: *Ysienovi* ja *Ysienraput* kertovat selvästi, kenellä on nimenkäyttäjän mielestä oikeus käyttää kyseessä olevaa reittiä.

2.1.5. Harraste- ja vapaa-ajanpaikat

Lomakekyselyni vastaajat merkitsivät ”Harrastepaikat, vapaa-ajanpaikat” -otsikon alle ennen kaikkea paikkoja, jotka on tarkoitettu harrastamiseen ja oleskeluun. Sen sijaan paikat, joita yhtäläillä käytetään ajanviettoon ja oleiluun mutta jotka on alun perin tarkoitettu johonkin muuhun tarkoitukseen, esimerkiksi parkkipaikat ja nuorten käyttämät tupakkapaikat, useimmiten päätyivät johonkin muuhun lomakkeen kohtaan. Olen noudattanut nuorten omaa jaottelua, ja tässä alaluvussa käsitellään erityisesti harrastetoimintaan tarkoitettuja paikkoja; muiden paikkojen vapaa-ajankäyttöä eritellään luvussa 6.

Harraste- ja vapaa-ajanpaikoista useimmiten mainittiin kirkonkylän entisiin palokunnan tiloihin sijoitettu kunnan nuorisotila. *Nuokku*-nimen on tuntenut yhteensä 40 vastaajaa ja *Palis*-nimen 24. Lisäksi aineistossani mainitaan nimet *Norkku* ja *Nuoppari*, kerran molemmat. Kolhon vastaavista tiloista käytetään vain nimeä *Tilat*, mutta kahdeksasta kolholaisesta sen on tuntenut kuusi. Lukujen perusteella pystyy päättelemään, että kunnan tarjoamat nuorten omat tilat ovat käytössä ja nuorille itselleen tärkeitä. Vaikka kaikki nimiä tunteneet eivät viettäisikään aikaansa nuorisotiloissa, nimien tunteminen osoittaa niitä käytettävän niin runsaasti, että lähestulkoon jokainen tuntee ne.

Harrastepaikkojen nimistö painottuu liikunta- ja urheiluharrastusten ympärille. Parkkivuoren urheilutalo tunnetaan yleisesti nimellä *Urkki*. Nimen mainitsi 29 vastaajaa. Edellinen nimistä toistuu myös Parkkivuoren urheilukenttää merkitsevässä nimessä *Urkinkenttä*, jonka sijasta voidaan käyttää myös nimeä *Rinki*. Urheilutalossa voidaan puhua *Salista*, ja konteksti paljastaa, onko kyseessä talon liikunta- vai kuntosali. Parkkivuoressa sijaitsee myös *Makkaramäki* 'eräs laturinne', joka on saanut nimensä kaareutuvan muotonsa mukaan.² Kunnan

² Vilppulassa sijaitsee mäki, joka on viralliselta nimeltään Makkaramäki. Tämä nimi ei kuitenkaan havaintojeni perusteella ole juurikaan tuttu nuorille.

entinen urheilukenttä, joka sijaitsee aivan Parkkivuoren kupeessa, on nykyään jalkapallokenttänä, jonka vuoksi se tunnetaan nimellä *Jakkis*. Pohjaslahden urheilukenttä on yksinkertaisesti *Kenttä*. Kolhossa pururadasta käytetään nimeä *Purtsi* ja palloiluhalli on *Palis*. Nimi ei sekoitu kirkonkylän nuorisotilojen samanasuiseen nimeen paikkojen pitkän välimatkan vuoksi.

Uimapaikoista on useimmin nimetty *Ajos ~ Rantsu ~ Beach* eli Ajosjärven uimaranta. Vanhan slangisanan (Paunonen 2000 s. v. *rantsu*) mukaista *Rantsu*-nimeä on käytetty lisäksi Kolhon laivarannasta ja Vilppulankosken venesataman uimarannasta. Yhtälailla sataman rannasta käytetyt nimet *Venesatama*, *Satama* ja *Ranta* vaativat käyttöyhteyden, jotta se ymmärrettäisiin juuri uimarantaa tarkoittavaksi. Itse venesatamasta voidaan käyttää myös slangimaista nimitystä *Satku*. Erotuksena Vilppulankosken satamasta tunnetaan Mäkitalonlahden satama nimityksellä *Vanha satama*. Ukonselän uimaranta Kolhossa on nimetty epävirallisesti *Kolhonrannaksi*, *Ukonseläksi* ja *Uimalanrannaksi*. Yhdessä lomakkeessa mainitaan myös nimi *Uimakopit* tarkoittamassa Ukonselän uimarantaa, mutta sitä luultavasti käytetään, kun rantaa käytetään muuhun kuin uimiseen; ”Lähdetään uimakopeille” tarkoittaa lähtöä oleilemaan rannalle. Nimityksellä on kiertoilmaisun tehtävä – rannalle lähdetään aikeissa, joita ei ehkä haluta kaikkien tietoon. Muita uimarantoja ovat Kolhon *Vanhankoulunranta ~ Hevosranta* ’Kolhon vanhan koulun ranta’, Pohjaslahdella sijaitsevat *Laivaranta* ja *Karikko* ja Kolkin venelaiturin yhteydessä oleva ranta, josta käytetään nimiä *Laituri* ja *Laikkari*. Kolkissa sijaitsee myös *Selkä*, jonka tarkempi sijainti ei paljastu aineistostani. Uimarit ovat erottaneet toisistaan myös yksittäisiä laitureita. Nimien käyttö tosin on hyvin käyttäjä- ja tilannekohtaista, sillä sekä kirkonkylässä että Kolhossa sijaitsee *Isolaituri* – Vilppulassa yksi vastaaja identifioi sen nimenomaan avantouimareiden laituriksi – ja Kolhossa lisäksi *Uusilaituri* ja *Kivilaituri*.

Ratsastukseen viittaavat *Mikkola ~ Talli* ’Mikkolan ratsastuskoulu’ sekä *Kesäpaikka ~ Leirikeskus* ’Palomäen ratsastustallin leiripaikka’. Moottoripyöräilijöiden harjoituspaikkoja ovat *Pollari* ’Pollarin hiekkamontut’ ja *Monttu* ’sorakuoppa Kinnaskoskella’. Liikunnan harrastamisesta muistuttaa myös *Skeittipaikka*, joka tarkoittaa rullalautailuun käytettyä paikkaa ”vanhan talon perustuksien päällä”. Vaikka Vilppulankosken alue on kuuluisa kalastusmahdollisuuksistaan, nuorten nimistössä ainoa suoraan kalastukseen viittaava nimi on *Särkilaituri*. Nimi viittaa erästä venesataman laituria, joka on niin matalassa kohdassa, ettei siitä saa ongella kuin särkeä. Sipilän leikkikenttä ja sen nimitys *Leikkis* saattavat olla jäänteitä nuorten lapsuusajoilta, kun leikkikentälle todella mentiin leikkimään. Luultavampaa

kuitenkin on, että nuoret puhuvat leikkikentästä nimenomaan tapaamis- ja oleskelupaikkana.

Urheilu- ja liikuntapaikkoihin verrattuna kulttuuriharrastuksiin käytettäville paikoille on tunnettu kovin vähän epävirallisia nimiä. Ainoastaan kaksi selvästi kulttuuriharrastuksiin viittaavaa paikkaa ovat aineistossani saaneet epäviralliset nimet – tosin vain yksittäisissä vastauksissa. Kansalaisopiston kurssien ja tilaisuuksien tilana käytettävään Koivuniemeen viittaavat nimet *Musiikkipaikka* ja *Kovaniemi*. Jälkimmäisen mahdollisesti alatyylinen sävy viittaa tosin siihen, ettei Koivuniemi ole nimen antajalle itsessään merkityksenkäs paikka – nimi on kenties annettu vain, koska Koivuniemen talon piirissä sijaitsee nuorison suosima illanviettopaikka. Sekä kirkonkylällä sijaitsevasta pääkirjastosta että Kolhon kirjastosta puhutaan yleisimmin vain *Kirjasto*-nimellä, koska sekaantumisen vaaraa ei ole. Pääkirjastosta on mainittu tosin yhdessä vastauksessa myös *Kiris*-johdos. Seurakuntakeskus voi olla jollekulle harrastusten paikka, mutta kukaan vastaajista ei ollut sitä tähän luokkaan kirjannut. Sen sijaan seurakunnan käyttämä Kalliolan leirikeskus on mainittu kerran nimellä *Palliola*.

Mahdollinen syy kulttuuriharrastuspaikkojen epävirallisten nimien vähyyteen on se että kulttuuriharrastukset ovat usein ohjattuja mutta liikuntaa ja urheilua voidaan harrastaa vapaammin. Urheiluharrastuksista puhutaan tavallisesti viittaamalla paikkaan ("Lähden salille ~ kentälle ~ hallille"), mutta kulttuuriharrastuksiin viitataan tekemisen kautta ("Lähden pianotunnille ~ maalaamaan ~ kuoroon").

Omaksi ryhmäkseen erotan tässä pienen osan aineistostani, jonka nimet eivät merkitykseltään liity mihinkään harrastukseen mutta jotka ovat siirtyneet käyttöön harrastuksen myötä. Yksi vastaaja nimittäin tunsu useita paikannimiä, jotka ovat alun perin syntyneet hänen isänsä hirviporukassa. Hirvestäjien kanssa paljon liikkuva vastaaja on omaksunut ne käyttöönsä. Näin harrastus on aiheuttanut nimien synnyn, kuten on tapaus aiemminkin esitellyissä nimissä, vaikka harrastus ei sisällykään nimiin. Nimet sijaitsevat Kankaanpään alueella. *Kantokasa* on tienvarsipaikka, jossa aiemmin oli hakkuiden jäljiltä suuri kasa kantoja. Nimi on jäänyt paikalle, vaikka kasaa ei enää ole. *Pitkätmännyt* puolestaan sijaitsee tienvarren viimeisten mäntyjen kohdalla. *Kuolleenmiehentie* on saanut nimensä tien tekijän kuoltua kesken työn, ja *Matopaikka* viittaa paikkaan, jossa kaadettu hirvi oli täynnä matoja. Toki hirviporukalla on myös *Makkaranpaistopaikka*.

2.1.6. Patsaat, muistomerkit ja sillat

Patsaita ja muistomerkkejä aineistossani nimetään vain kaksi. Aineiston suurin attraktiokeskus (ks. luku 2.2), vuoden 1918 taisteluiden muistomerkki, mainittiin yhteensä viisikymmentä kertaa ja se sai 9 rinnakkaisnimeä. Arvi Tynyksen veistos sijaitsee verrattain syrjässä, mutta sen ohi kulkee kevyenliikenteenväylä, jonka Vilppulankosken koulun oppilaat ohittavat kulkiessaan liikuntatunneille Parkkivuoreen. Syy patsaan runsaalle nimeämiselle kuitenkin on sen ympäristön suosio juhlintapaikkana. Tähän käyttöön viittaa suoraan nimi *Kännipatsas*. Nimi voi toki viitata myös siihen, että patsaan ympäristössä oleilee usein laitapuolen kulkijoita. Suositumpi nimeämisperuste on patsaan ulkomuoto, joka kuvaa kahta kokonaan tai osittain alastonta ihmishahmoa. Nimet *Alastonpatsas*, *Nakupatsas*, *Kikkelipatsas*, *Kullipatsas*, *Kyrpäpatsas*, *Pippelipatsas* ja *Tissipatsas* ovat nuorille tyypillistä alapäähuumoria, eikä uusien samaa rypästä olevien nimien keksiminen vaadi kuin uusien sukupuolielinten synonyymien tuntemista. Nimet ovat keskenään täysin synonyymisia eli niitä voi vaihdella vapaasti sävyn siitä muuttumatta. Tunnepitoisten nimien lisäksi muistomerkistä voidaan käyttää neutraalia, tässä yhteydessä melkeinpä noanimimäistä³ *Patsas*-nimeä.

Toinen epävirallisen nimen saanut patsas on Oskar Merikannolle kirkonkylän keskustaan vuonna 2001 pystytetty muistomerkki. Abstrakti, kolmesta suuresta lohcareesta ja reliefistä koostuva Merikanto-patsas on ilmeisesti herättänyt nuorissa vilppulalaisissa taidekriitikot: se tunnetaan nimillä *Kivikasa*, *Sekopatsas* ja *Kössipatsas*. Sanan *kössi* merkitys tässä ei ole selvä; Paunonen (2000 s. v.) tuntee sille tässä tapauksessa epätodennäköiset merkitykset 'squash-peli' ja 'varastaa' (*kössii*). Haastatteluissani sanan arveltiin ilmaisevan negatiivista ja lievästi halveksivaa sävyä ("Se [patsas] nyt vain on semmoinen kössi") tai tarkoittavan ylipäänsä miestä ("Se on sen kössin [Oskar Merikannon] patsas"). Mainittujen kahden muistomerkin lisäksi muita patsaita ei nimetty. Keskeisillä paikoilla sijaitsevia ja niin ollen epäviralliselle nimeämiselle alttiita olisivat ainakin olleet itsenäisen Suomen ensimmäisen lentoaseman muistomerkki Kolhossa ja miesten sotaan lähdön muistomerkki Vilppulankosken koulun piha-alueella. Näiden sijainnit eivät kuitenkaan ilmeisesti ole nuorille oleellisia kiinnekohtia, kuten runsaasti nimiä saanut sisällissodan patsas. Merikannon muistomerkin nimeämiseen on epäilemättä vaikuttanut sen tuoreus ja pystyttämisen aikaan kiivaana käynyt keskustelu patsaasta.

³ Nimen käyttöä saatetaan välttää siihen liittyvän tabun vuoksi. Sen sijaan käytetään noanimeä, joka siis on eräänlainen neutraali kiertoilmaus. (Kiviniemi ym. 1974 s. v. *noanimi*, *tabunimi*.)

Silloista *Koskensilta* ~ *Koskisilta* ~ *Koskis* ~ *Vilpunsilta* ~ *Silta* tarkoittaa Vilppulan kosken ylittävää maantiesiltaa. *Kirkkis* puolestaan saman joen hieman myöhemmin kirkon kohdalla ylittävää Kirkkosiltaa. *Kivenveistämö* tarkoittamassa Sulussalmen siltaa on lainautunut läheiseltä oikealta kivenveistämöltä. Lemmensilta Kolhossa tunnetaan nimellä *Lemp-pari* ja Tammikosken silta on *Tamppi*. Parkkivuoren pururata ja latureitti ylittää kevyenliikenteentien *Urkinsiltaa* myöten (< *Urkki* 'Parkkivuoren urheilutalo'). Muita siltoja ei mainita arvatenkin niiden syrjäisen sijainnin vuoksi. Nimen ovat saaneet ainoastaan jatkuvassa (ylitys)käytössä olevat sillat.

Itse siltojen lisäksi muutamat alikulkukäytävät on erikseen nimetty. Merkittävin näistä on aivan kirkonkylän keskustassa sijaitsevan rautatiesillan alitus, josta moni kulkee päivittäin pitkin Mäntäntietä. Reitti on niin keskeinen, että siitä puhumiseen riittävät appellatiiviset nimet *Alikulkukäytävä*, *Alikulkusilta* tai *Alikulku* sekä niistä johdetut *Aliska* ja *Alkki*. Myös nimitys *Pellemiljoona* lienee selvä useimmille vilppulalaisille: alikulkukäytävän seinässä on jo 80-luvulta asti lukenut suurikokoinen teksti ”Pelle Miljoona”, joka ilmestyy takaisin kerta toisensa jälkeen, vaikka seinät maalattaisiin. *Sähkön alikulkusilta* ~ *Tunneli* ’Mäntäntien alittava alikulkukäytävä’ sijaitsee lähellä entistä Hämeen Sähkön toimitilaa. Käytävä on koettu tarpeeksi merkittäväksi nimetä, koska se toimii suojaisana tupakkapaikkana. Muihinkin kuin keskustan alikulkukäytävään voidaan viitata appellatiivisilla ilmauksilla kuten *Alikulku* ja *Aliska*. Tällöin kuitenkin nimi on käytössä vain pienen ryhmän sisässä, jolloin sen tarkoite ymmärretään – useimmiten sillanalusia käytetään silloin tupakoinnin tai muun oleilun paikkoina, ei kulkureitteinä.

2.1.7. Luontopaikat ja luonnonmuodostumat

Luontonimiä aineistossani on vähänlaisesti. Osaltaan tähän varmasti on vaikuttanut kyselylomakkeen jaottelutapa, joka painottaa kulttuurinimiä. Kuitenkin myös esimerkiksi Kuopion nuorten ja Jyväskylän opiskelijoiden on havaittu tuntevan vain vähän epävirallista luontonimistöä (Korkalainen 2005: 80; Seppänen 2005: 147). Peltolan luomutilan ympäristö on saanut nimen *Hippimaa*, koska tilalla majoittuvat ovat muistuttaneet nimenantajan mielestä hippejä. Marjamäen tilan lähetyvillä olevan mäen nimitys *Paratiisi* on Harjunpäässä oleva laakso. Kohtalaisen syrjäisen paikan on ilmeisesti katsottu muistuttavan Eedenin puutarhaa.

Aineistossa on mainittu muutamia metsäalueita, mutta niistä on käytetty lähes aina

appellatiivisia nimityksiä *Metsä*, *Mehtä* tai *Metsikkö*. Vasta käyttöyhteys kertoo, onko kyseessä venesataman läheinen metsikköalue vai Harjunpään metsä. *Unelmametsä* sen sijaan on varmasti metsäalue Paanapolun varrella. Harvaksi kaadettua ja soista metsikköä on pidetty jotenkin "satumaisena" tai muuten unelmointiin soveltuvana. Erikseen on myös annettu nimet *Mäntyaukio* 'puuton alue metsässä mäntyjen keskellä' sekä *Korpi* 'metsikkö Riihontien varrella'.

Kirkonkylän keskustan mäistä epävirallisen kutsumanimen ovat saaneet Parkkivuori eli *Parkkis* ja Väkkärävuori eli *Väkkis*. Hieman kauempana sijaitsee Ajosharju eli *Ajos*. Aiemmin E. W. Lybeckin parantolan sijaintina ja nykyään luonnontilassa säilytettävänä puistona tunnettu Elämänmäki on aineistossa mainittu nimellä *Eltsumäki*. Pohjaslahden keskustan tuntumassa on *Paltsu* 'Palellusvuori'. Nimi *Munamäki* johtuu joko läheisestä jalostuskanalasta tai sitten se on pejoratiivinen viittaus mäen muotoon. Maininnan ovat saaneet myös Kuorenniemen vanhan koulun sijainti, *Koulunmäki*, sekä Kolhon keskustan *Siwanmäki*. Eräs vastaaja tiesi pitkän Riihontien varrella kumpuilevan *Pappilanmäen*, *Salmisenmäen* ja *Simeliuksenmäen*. Nimet ovat ymmärtääkseni vanhoja ja talojen mukaan annettuja – luultavasti siirtyneet vastaajalle vanhemmilta. Aiemmilta sukupolvilta on lähtöisin varmasti myös *Kaatopaikka*, joka viittaa mäkeen Pollarinkankaalla. Nimi juontuu mäen sijainnista entisen maalitehtaan kaatopaikan vieressä. Euroopan suurimmaksi aiottu mutta lopulta pieneksi jäänyt maalitehdas toimi Kolhossa vuosina 1951–1965 (Mönkkönen 1988: 92; Pollari 1996: 153).

Muihin luontopaikkoihin verrattuna vesistöjä on nimetty paljon, vaikkei niitäkään erityisen runsaasti. Yhteensä kahdeksan vesialuetta on mainittu lomakkeissa (pois lukien uimarannat). Ajosjärvestä ovat käytössä neutraali *Ajos*, joka järven lisäksi voi tarkoittaa myös sen uimalaa tai Ajosharjun aluetta, sekä asenteellisesti väritynyt *Levä-Ajos*, joka muistuttaa taannoisesta sinileväongelmasta. Myös Kolhon Ukonselän nimitystä *Ukis* voidaan käyttää sekä järvestä että sen uimarannasta – konteksti ratkaisee, kummasta on kyse. Sen sijaan *Uksu* on mainittu vain järven nimenä. *Hemmetinsaari* on Ajosjärvestä sijaitseva, uimarannalta näkyvä Selkisaari. Tässä tapauksessa kansanetymologiselta kuulostava selitys pitää todellakin paikkansa nimen taustana: "Kuka lähtee uimaan tuonne hemmetin saareen?" on usein kuultu kysymys uimarannalla.

Kirkonkylän Vähän Kangasjärven nimi on lyhentynyt asuun *Kangas* ja sitä syrjäisempi Kurkkujärvi kasvanut nimenantajien suussa *Kurkkumereksi*. Mäkitalonlahdesta satamiin käytetään nimeä *Mäkkäri*. Aivan kirkonkylän keskustassa sijaitseva Pukinlampi on

ilmeisen keskeinen paikka myös nuorisolle. Sille on tunnettu kahdeksan rinnakkaisnimeä. *Paskalampi*, *Ruikkulampi* ja *Lätäkkö* kertovat veden puhtaudesta ja lammen pienestä koosta. Aiemmin lammen rannassa saattoi tavata miesjoukon kaljakasseineen, mistä nimenä muistuttaa *Pulsulampi*. *Mulauspaikka* taas varoittaa talvisin heikosta jäädä, jota moni koululainen on käynyt kokeilemassa. Myös Pukinlammen *Punkki*-nimessä saattaa kuulua pieni negatiivinen lataus. Toinen keskeinen paikka, Vilppulankoski on mainittu kymmenessä lomakkeessa, mutta yhtä poikkeusta (*Isokoski*) lukuun ottamatta sille on tunnettu vain *Koski*-nimitys. Vilppulankoski on tunnettu kohde Vilppulassa jo sijaintinsa ja historiallisen merkityksensä vuoksi (nuorille myös sijainti koulun vieressä), ettei sitä tarvitse erikseen identifioida vaan muut kosket erotetaan siitä.

2.1.8. Muut nimetyt paikat

Edellisissä luvuissa käsiteltyjen paikkojen lisäksi aineistossani on tunnettu useita nimiä monille muille paikoille. Nämä nimet voi helposti jakaa kahteen ryhmään. Ensinnä ovat perinteiseen maaseutunimistöön kuuluvat nimet, esimerkiksi pelloille annetut. Jätän ne käsittelemättä mainintaa tarkemmin tässä tutkielmassa, koska ne eivät kuulu kaupunkinimistöön, johon tässä paneudun. On kuitenkin merkittävää, että peltojen nimiä on mainittu. Se muistuttaa, ettei perinteinen maaseutuympeiristö ole täysin menettänyt merkitystään nuorille. Toisaalta selvästi perinteiseen maaseutumaisemaan kuuluvaa nimistöä tunnettiin vain kahden vastaajan lomakkeessa. Ilmeisesti se on tuttua enää niille, jotka elävät kiinteästi maatalouskulttuurissa.⁴

Toisen ryhmän muodostavat usein julkiset paikat, kuten rakennukset, parkkipaikat ja pysäkit, joiden merkitys nuorille nimentuntijoille ei aina ole paikan varsinainen käyttötarkoitus. Etenkin juuri parkkipaikat ovat nuorisolle nimenomaan kokoontumisen oleskelun paikkoja, tuskin lainkaan pysäköintipaikkoja (Ainiala 2003: 218). Esimerkiksi luvussa 2.1.6 esiteltiin alikulkukäytäviin näennäisesti viittaavia nimiä, jotka käyttäjilleen saattavat kuitenkin olla etupäässä tupakkapaikkoja. Aineistossani onkin runsaasti juuri tupakkapaikkoihin viittaavia nimiä.

⁴ Tunnettuja peltojen nimiä olivat omistajan mukaiset *Juslininpelto*, *Manni* ja *Suutari*, ominaisuuteen viittaavat *Koliseva* 'kivinen pelto', *Monttupelto* ja *Purnu* 'pelto norossa' sekä sijaintinsa perusteella nimetyt *Peräsuo*, *Rantapelto* ja *Rinne*.

Usein nimi, epävirallinen tai virallinen, viittaa yhtä aikaa sekä **rakennukseen** että rakennuksessa toimivaan instanssiin (Ainiala 2004b: 43). Esimerkiksi nimi *Valtsu* voi tarkoittaa niin Valintatalo-liikettä kuin sen rakennustakin. Nimi voi kuitenkin merkitä ainoastaan rakennusta. Rakennus on tällöin yleensä tavalla tai toisella ympäristössään erottuva. Nimeämisessäkin turvaudutaan silloin helposti tähän erikoispiirteeseen (Koivisto 1997: 288). Aineistossani muutaman maininnan on saanut Y-talo, jolle tunnetaan nimet *Yy* tai *Rinkula*. Jälkimmäinen nimi on tullut rakennukset pyöreästä sisäpihasta. Virallinen nimi on lyhennetty muoto sanasta *yrittäjätalo*. *Majakka* 'venesataman WC-rakennus' on vastaajan mielestä muistuttanut ulkoapäin majakkaa. *Maalitehdas* sen sijaan ei muistuta tehdasta vaan on Kolhoon 1950-luvulla aiotun maalitehtaan hallintorakennukseksi valmistettu kerrostalo, joka toimii nykyään asuinrakennuksena (ks. Mönkkönen 1988: 91). Löytökulman varastorakennus on tunnettu aiemmin nimellä *Töttöröö* tai sen johdoksella *Tötis*. Nimen oli antanut rakennuksen seinässä näkyvästi lukenut graffiti. Sittemmin tekstiä koetettiin siivota pois siinä täysin onnistumatta. ”Töttöröö”-tekstin muuttumiseen sotkuksi reagoitiin vaihtamalla entisen nimen tilalle uusi, *Saasta*. Nykyään yksityisomistuksessa oleva Kolkin koulu tunnetaan nimellä *Markkinatalo*, koska sen pihapiiri on toiminut useiden vuosien ajan markkinoiden ja muiden vastaavien tapahtumien paikkana.

Useimmin rakennuksista on mainittu Katajamäen puuliiteri. Kansallisromanttinen liiteri on alun perin tohtori E. W. Lybeckin 1905–06 rakennuttama, ja se on sittemmin 1980-luvulla siirretty kirkonkylälle Koivuniemeen (Pollari 1996: 223). Nykyisessä sijainnissaan siitä on tullut nuorison illanviettopaikka. Liiteri tunnetaankin *Teinihelvettinä*. *Harakanpirtti*-nimi liittyy liiterin harvaan rakenteeseen, jonka on katsottu muistuttavan harakanpesää. Myös *Laavu*-nimitys on mainittu neljästi. Yhtä monta kertaa *Laavu*-nimi on mainittu myös läheisellä Vilppulankosken rannalla olevalle laavulle. On hyvin mahdollista, että nämä kaksi paikkaa ovat saattaneet osittain sekoittua vastaajilla.

Rakennuksen ei tarvitse suinkaan olla julkinen saadakseen epävirallisen nimen. Riittää, että sen asukas tunnetaan tai että se jollain tavoin herättää huomiota. Uutilan (2005: 106) mukaan Haminassa nuoret nimeävät asuintaloja asujan mukaan vanhempia sukupolvia vähemmän. Myös Vilppulan nuorille nimenantoperuste tuntuisi olevan muu kuin henkilön nimi. Tuttujen asukkaiden vuoksi epävirallisen nimen arvoisiksi on aineistossani mainittu talot, jotka tunnetaan nimillä *Matintalo*, *Valkoinentalo* 'valkoinen talo, jossa kaveri asuu', *Lato* 'Teron autotalli' ja miksei myös *Kissatalo* 'talo jossa on paljon kissoja'. Nimenantajien huomion ovat herättäneet *Viherlandia* erityisellä vihreydellään ja *Perätalli* 'talo metsässä

pellon vieressä' syrjäisellä sijainnillaan. Muukin kuin ulkoinen ominaisuus voi olla nimenantoperusteena: *Aravatalot* sijaitsevat Kolhon Bonnenmäessä. Talo voi olla merkittävä myös nimenkäyttäjälle sijaintinsa vuoksi: *Rivarit* 'rivitalot Kolhossa' ovat kätevä paikka sopia vaikkapa tapaaminen ("Nähdään Rivareilla"). Rakennuksen tai sen pihapiirin osille voidaan myös nimetä, kuten *Hierojanrappuset* 'erään talon ulkoraput' tai *Ahtinpelto* 'naapurin nurmikenttä' ja *Ahtinlaituri* 'laituri naapurin rannassa'.

Parkkipaikkoja aineistossani on kolme. *Kyläparkki* ~ *Toriparkki* sijaitsi kyselyn tekohetkellä Keskuskadun varrella. Vuonna 1992 puretun leipomon tontti oli vuosikaudet tyhjänä, ja sitä alettiin käyttää ostoksiaan tekevien parkkipaikkana toripäivinä, kun kylä muuten kävi ahtaaksi autoille. Nytemmin paikalle on rakennettu toriaukio. *Neonpalvelu* ~ *Ökyparkki* ~ *Vakiopaikka* on Neonpalvelun parkkipaikka. Paikka on saanut affektiivisen *Ökyparkki*-nimen pysäköitynä usein nähdyn mustan Mersun mukaan. Kolhon koulun parkkipaikka tunnetaan vain nimellä *Parkki*. Nimen tunteneet korostivat vastauksissaan, että parkkipaikkaa käytetään skeittipaikkana. Tässä näkyy hyvin esimerkiksi juuri parkkipaikkojen luonne monikäyttöisinä paikkoina. Myös **pysäkkien** luonne on kahtalainen: linja-autopysäkkeinä toimimisen lisäksi ne ovat hyviä kohtaamis- ja tupakointipaikkoja. Aineistossani mainitaan kolme pysäkkiä kirkonkylästä. Kaikki ne maininneet asuvat kirkonkylän ulkopuolella, joten luultavasti he käyttävät ainakin yhtä niistä usein. Useimmin on mainittu *Sähkönpysäkki* ~ *Sähkö* 'pysäkki entisen Hämeen Sähkön rakennuksen kohdalla'. *Pukinlammen pysäkki* ja *Pysäkki* 'Keskuskadun pysäkki' mainittiin molemmat kerran.

Muut julkiset paikat ovat saaneet yksittäisiä mainintoja. *Hautis* viittaa Vilppulan hautausmaahan. *Kaatis* (*Kaattis*) on Likasensuon entinen kaatopaikka ja *Linkkis* Makkaramäen linkkitorni. *Kontsu* on kolholainen konehalli. Kyrönniemen varikkoalue lopetettiin jokin aika sitten, mutta *Varikko*-nimi ei ole kadonnut nuortenkaan muistista. Nimen on saanut lisäksi eräs katulamppu, joka vastaajan mukaan sammuu aina hänen kulkiessaan ohi. Tämän "rivon eleen" vuoksi vastaaja kutsuu lamppua nimellä *Rivolamppu*.

Aineistoni sisältää runsaasti eri **tupakkapaikkojen** nimiä. Eri tupakkapaikkoja on nimetty mahdollisesti kahdeksan tai yhdeksän ja eri nimille on mainintoja yhteensä kolmekymmentä. Nimien tarkoitteiden määrä on epävarma, koska vastauksissa annetut merkitykset ovat paikoin epäselviä. On mahdollista, että vakuutteluista huolimatta lomakkeiden vastausten on pelätty löytävän tiensä opettajille. Nimissä on muutenkin paljon peittelyn sävyä: tupakoinnin mainintaa halutaan välttää etenkin koulussa, joten käytetään koodimaisia kiertoilmauksia ja noanimiä. *Tupakkapaikka* tai *Röökipaikka* mainitaan yhdeksän kertaa. Nimet

tarkoittavat aineistossani Yhteiskoulun lähetyvillä olevaa tupakkapaikkaa tai paikalle vievää polkua. Itse asiassa yhtä moni vastaaja mainitsee jommankumman nimistä tarkoittamaan vain polkua kuin itse tupakkapaikkaa. Miksi osa vastaajista on halunnut korostaa nimen viittaavan juuri polkuun, johtuu mahdollisesti siitä, että kaikki paikkaa käyttävät eivät itse käy tupakalla. He lähtevät vain seuraksi, eivätkä siis mene niinkään tupakkapaikalle kuin ”sinne päin”. Samaa paikkaa tarkoittavat *Paikka*, *Polku* ja *Röökipolku*. Toinen Yhteiskoulun lähellä oleva tupakkapaikka on nimeltään *Isokivi* ~ *Kivi* ja mahdollisesti kolmas *Kuusi*.

Edellä mainitut paikat ovat käytössä kouluajana, välitunneilla. Kouluajan ulkopuolella mahdollisuudet lisääntyvät. Monen koulumatkan varrella on Vilpupohjan kerrostalo ja sen takana rautatien ylittävä reitti, jonka varrella on mahdollista tupakoida poissa utelioiden silmistä. Paikkaan viittaavat nimet *Kertsi*, *Kerrostalot* ja *Radanvarsi*. Koulutien varrella on myös aiemmin mainittu *Sähköpysäkki*, jonka osa vastaajista identifioi selvästi tarkoittamaan tupakkapaikkaa pysäkin luona. *Kuntsinkolo* ’kunnantalon takana oleva syvennys’ on kätevä paikka käydä tupakalla viereisistä nuorisotiloista. Samanlainen tapaus on *Välikkö*, joka on Valintatalon sekä R-kioskin ja apteekin rakennuksen välinen tila. Mainituiksi tulivat myös ilmaukset *Paliksen takana* ja *Valtsun takana*, jotka eivät ole paikannimiä mutta jotka kyllä toimivat tässä yhteydessä varsinaisten nimien kanssa tasa-arvoisina kiertoilmauksina.

Tässä mainittujen tupakkapaikkojen lisäksi aineistossa on monia nimettyjä paikkoja, joiden merkitys nimenkäyttäjälle on sama tai samankaltainen kuin tupakkapaikkojen. Esimerkiksi suurelle osalle nimetyistä poluista on yhteistä se, että ne toimivat nuorison oleskelupaikkoina. Useimmilla sijaitsee tupakkapaikka, joten ei voida olla varmoja, viitataan nimillä sittenkin näihin eikä niinkään kulkuväyliin sinänsä.

2.2. Attraktiokeskukset ja vähiten nimiä saaneet paikat

Attraktiokeskuksella tarkoitetaan kielitieteessä yleensä aihepiiriä, joka on erityisen mielenkiinnon kohteena. Se vetää puoleensa uusia sanoja muodostaen näin synonyymiryhmän. (Hakulinen—Ojanen 1970 s. v. *attraktiokeskus*.) Nimistöntutkimuksessa attraktiokeskuksella tarkoitetaan paikkaa, henkilöä tai muuta nimensaajaa, joka on saanut runsaasti rinnakkaisnimiä. Samaan tarkoitteeseen viittaavat nimet voivat olla sävyiltään tai arvolataukseltaan hyvinkin toisistaan poikkeavia eivätkä siis täysin synonyymisia. Esimerkiksi Pukinlampea

tarkoittavista nimistä *Pukkari* on selvästi neutraalimpi kuin voimakkaan asenteellinen *Paskalampi*. Sävyeron voimakkuuteen saattaa vaikuttaa nimen kuulijan asema ja ennakkotiedot: Huhtijärven koulun *Röttelö*-nimen jokainen tajuaa negatiivisesti latautuneeksi, sen sijaan *Mettäkoulu* ymmärretään asenteelliseksi vasta kun koulun tiedetään sijaitsevan syrjässä.

Aineistossani monella paikalla on useampi kuin yksi nimi. Yhteensä 45 paikalle on mainittu kaksi epävirallista nimeä ja 40 paikalle kolme tai enemmän. Seuraavassa listauksessa ovat kaikki paikat, jotka ovat saaneet nimiä viisi tai enemmän:

9 v. 1918 muistomerkki	<i>Alastonpatsas, Kikkelipatsas, Kullipatsas, Kyrpäpatsas, Kännipatsas, Nakupatsas, Patsas, Pippelipatsas, Tissipatsas</i>
8 Pukinlampi	<i>Lätäkkö, Mulauspaikka, Paskalampi, Pukkari, Pukkis, Pulsulampi, Punkki, Ruikkulampi</i>
7 Valintatalo	<i>Jarinkauppa, Valintalato, Valkkari, Valkku, Vallu, Valtsu, Vankka</i>
7 Vilppulankosken koulu	<i>Ala-A, Ala-aste, Alakoulu, Kivikoulu, Koskenkoulu, Koulu, Nasula, Puukoulu</i>
7 Vilppulan Yhteiskoulu	<i>Häkki, Koulu, Laitos, Skole, Ylis, Ylä-A, Yläaste</i>
6 Pizzeria Engiz	<i>Engitsi, Kyyläpizza, Mutula, Ählämi, Ählämipizzeria</i>
6 alikulkukäytävä	<i>Alikulku, Alikulkukäytävä, Alikulkusilta, Aliska, Alkki, Pellemiljoona</i>
5 Pohjaslahti	<i>Korpi, Käpykylä, Peräkylä, Pohjis, Pohjola</i>
5 K-market Järvinen	<i>Järde, Järppä, Järppäri, Järvinen, Lärvinen</i>
5 Kaarikipsa	<i>Kaari, Kaarikioski, Kaaris, Kipsa, Kiska</i>
5 Ravintola Isabella	<i>Bella, Isis, Ispe, Kusipaikka, Räkälä</i>
5 Vilppulan asema	<i>Asema, Assa, Assari, Junanrata, Vankka</i>
5 Vilppulankosken silta	<i>Koskensilta, Koskis, Koskisilta, Silta, Vilpunsilta</i>

Eniten rinnakkaisnimiä saaneiden paikkojen nimistä voi tehdä pitkälti samankaltaisia havaintoja. Usein yhden paikan saamat nimet muistuttavat ulkoisesti toisiaan, sillä virallisesta nimestä on slangijohtimilla saatu useitakin sekundaareja nimiä; esimerkiksi Valintatalon virallisesta nimestä on muodostettu neljä toisistaan poikkeavaa johdosta. Ainialan (2003: 212) mukaan slanginimistölle onkin tyypillistä, että yhden nimen perusteella voidaan säännöistä piittaamatta muodostaa lukuisia muunnoksia. Eniten rinnakkaisnimiä saaneen paikan, vuoden 1918 taistelujen muistomerkin, nimet on muodostettu appellatiivista *Patsas*-nimeä lukuun ottamatta analogisesti vaihtamalla nimen määriteosaa. Toinen rinnakkaisnimien määrää lisäävä tekijä on appellatiivisten ilmausten runsaus; esimerkiksi Vilppulan

Yhteiskoulun seitsemästä nimestä neljä voidaan mieltää appellatiivia tai slangiapellatiivia (*Skole*) muistuttavaksi. Eniten erilaisia keinoja on käytetty Pukinlammen nimissä, joissa kahden slangijohdoksen ja kolmen *-lampi*-jälkiosaan perustuvan nimen lisäksi ovat primäärinimet *Lätäkkö* ja *Mulauspaikka* sekä äänteelliseen samankaltaisuuteen perustuva *Punkki*.

Aineistoni attraktiokeskukset ovat kaikki keskeisellä paikalla sijaitsevia ja suuren ihmisjoukon käyttämiä paikkoja. Suurin osa yllä mainituista paikoista sijaitsee aivan kirkonkylän keskustassa. Koulut ovat muutoin jokapäiväisiä paikkoja nuorille, ja Vilppulankosken silta on merkittävä kulkureitti. Ainoastaan vuoden 1918 patsas sekä Pohjaslahden kylä voidaan ajatella syrjäisemmiksi. Ilmeisesti paljon erilaisia nimiä keräävät ne paikat, joista voidaan vapaasti puhua lähes kenen tahansa kanssa ja jotka mahdollisimman moni ihminen tuntee. Sellaiset paikat kuin nuorisotalo tai monet tupakkapaikat saivat paljon mainintoja mutta vähän rinnakkaisnimiä. Syy saattaa olla siinä, että niistä puhutaan varovaisemmin tai pienemmän piirin sisässä, koska paikat voivat olla joko vain tietyn ihmisryhmän käytössä tai niihin liittyy asioita, joiden ei haluta olevan kaikkien tiedossa. Poikkeuksen tässä mielessä tekee sisällissodan muistomerkki, joka on saanut eniten rinnakkaisnimiä ja on myös mainittu useimmin. Tämä selittynee sillä, että patsaalle on helppo keksiä uusia nimiä vanhaa mallia käyttäen ja että nuoret ovat tunteneet sen nimet erityisen huvittaviksi ja täten myös mieleen jääviksi.

Eri paikanlajien suosittuuseroja ei Vilppulan tapauksessa ole järkevää pohtia kovin paljoa. Vilppulan keskusta sijoittaa varsin pienelle alueelle ja useimpia paikkoja, kuten erityisliikkeitä, on kunnan alueella vain yksi. Sekä yhteiskunnallinen että maantieteellinen rakenne poikkeaa isommista kaupungeista, joiden epävirallista nimistöä on aiemmin tutkittu. Esimerkiksi Kuopiossa nuorten on todettu tuntevan eniten nimiä alueille, jotka ovat heille keskeisiä, kuten ravintolat, koulut ja asuinalueet (Korkalainen 2002: 39). Vilppulan aineistossakin koulut ja niihin liittyvät paikat ovat luonnollisesti suosittuja nimeämiskohteita. Ravintolat eivät vähäisyytensä vuoksi ole voineet kerätä paljon nimiä. Vaikka yläkouluikäisten ei olettaisi kuuluvan ravintoloiden ahkerimpaan asiakaskuntaan, on jokainen kunnan ravintola saanut vähintään yhden nimen; sekä Isabellalle että Engizille rinnakkaisnimiä on tunnettu jopa viisi. Sen sijaan liikkeet ja yritykset ylipäänsä kuuluvat suosituimpiin nimeämiskohteisiin. Erityisesti päivittäistavarakaupoille tunnetaan runsaasti nimiä. Asuinalueiden sijasta vilppulalaiset nuoret suunnistavat katujen ja teiden nimien perusteella. Teille tai teiden osille onkin aineistossani tunnettu noin seitsemänkymmentä eri nimeä.

Vähiten nimiä on tunnettu erilaisille virastoille ja vastaaville, mikä on luonnollista

sellaisten vähyiden vuoksi. Sen sijaan luontonimien suhteelliseen vähyteen ei nimettävien paikkojen vähyys ole voinut vaikuttaa. Vilppula on metsäisää aluetta Pohjois-Hämeen järvi-seudulla, ja sen pinta-alasta yli kuudesosa on vesistöä. Nimien vähyys kertoo Vilppulan nuorten elinympäristöstä: Luontonimien vähyys viittaa siihen, että enin osa ajasta käytetään kulttuuriympäristössä. Vapaa-aikaa ei vietetä luonnossa. On selvää, että paikkoja, jotka eivät kuulu omaan toimintaympäristöön, ei nimetä puheessa uudelleen. Epäviralliset nimet syntyvät usein ryhmissä, jotka ovat tiiviitä ja joiden jäsenet toimivat paljon yhdessä (Ainiala 2003: 216). Luontopaikat eivät siis vaikuttaisi olevan nuorisolle ainakaan sosiaalisia tapahtumapaikkoja; jos niihin mennään, sitä ei tehdä osana ryhmää, jolloin epävirallisten nimitysten tarve ei ole suuri. Poikkeuksen tähän tekevät uimapaikat, joita on nimetty melko paljon. Tällöinkään ei nimenkäyttäjät välttämättä kuitenkaan ajattele puhuvansa luonto- vaan oleskelupaikasta, esimerkiksi rannan alueesta vesistöä välittämättä. Samankaltaisia havaintoja on esittänyt esimerkiksi Seppänen (2005: 147).

Huomion arvoista on myös se, että kirkonkyläläiset ovat tunteneet varsin vähän Vilppulan keskustan ulkopuolista nimistöä. Tämä on osoitus siitä, etteivät muiden kylien alueet kuulu kirkonkylällä asuvien nuorten elinpiiriin. Sen sijaan heidän toimintaympäristönsä on laajenemassa keskustan ulkopuolelle naapurikaupungin puolelle, mitä osoittavat monet mainitut Mänttään sijoittuvat nimet.

2.3. Ekspansiokeskukset

Ekspansiokeskuksesta puhuttaessa tarkoitetaan kiinnostavaa tai mielessä pysyvää aihetta tai aihepiiriä, joka leviää kieleen muistakin aloista puhuttaessa (Hakulinen—Ojanen 1976 s. v. *ekspansiokeskus*). Tällaisia aihepiirejä voivat olla esimerkiksi urheilu- ja armeijasanasto sekä talousalan termit, joiden käyttö on levinnyt oman alansa ulkopuolelle. Slangissa ja nuorten kielessä muihinkin aiheisiin tyypillisesti leviäviä aihepiirejä ovat erityisesti seksuaalisuus, päihteiden käyttö ja niihin liittyvät ilmiöt (Paunonen 2000: 32). Epävirallisen nimistön aiheisto on jo vanhastaan hakenut näkökulmansa aiheista, joita ei virallisessa nimistössä ole sallittu (Koivisto 1997: 293).

Aineistossani alatyyliset nimet rajoittuvat pitkälti muutaman tarkoitteen ympärille. Olen varma, että alapäähuumoria käytetään nimien muodostamisessa enemmän kuin mitä aineistoni osoittaa. Kyselytilanne koulussa on epäilemättä kuitenkin vaikuttanut nuorten

vastauksiin. Kyse ei ole pelkästä itsesensuurista, sillä vastaustilanteessa korostin hävyttömyyksien ynnä muiden olevan yhtä toivottuja vastauksia kuin kaikki muutkin nimet. Alatyylisiä tai muuten tabuaiheisiin liittyviä nimiä kertyikin yhteensä noin seitsemänkymmentä. Luokkahuonetilanne on silti saattanut rajoittaa mielikuvituksen ja muistin toimintaa niin, etteivät tällaiset nimet ole yksinkertaisesti tulleet sillä hetkellä vastaajien mieleen.

Suurin osa alatyylisistä nimistä on annettu sisällissodan muistomerkillle, kuten jo edellä on mainittu. *Kikkelipatsas*-tyyppisiä nimiä mainitaan aineistossa yhteensä 46 kertaa. Nimi on siirtynyt myös patsaan ohittavalle kevyenliikenteentielle, joka tunnetaan nimellä *Kikkeli-patsaansuora*. Muita seksuaalissävytteisiä nimiä ovat *Punamulku* 'vanhainkoti Punatulku' ja *Sepalus* 'Sipilä'. Haastattelujeni perusteella myös *Kermakukkula* johdoksineen mieltyy nuorille nimentuntijoille nimenomaan alapäähuumorina: 'hienoston, eliitin' merkityksen sijasta *kerma*-sana ymmärretään merkityksessä 'siemenneste, sperma' (Paunonen 2000 s. v. *kerma*). Selvästi alatyylisiä ovat lisäksi *Paskalampi* ja *Ruikkulampi* 'Pukinlampi', *Kusipaikka* 'ravintola Isabella' sekä *Hemmetinsaari* 'Selkisaari'.⁵ Pikkutuhman sävyn voi aistia sellaisissa nimissä kuin *Hetekkämäki* ja *Munamäki* 'tiemäkiä Marjamäen tilan lähetyvillä' tai *Kovaniemi* 'Koivuniemi', vaikka sellaista ei nimen antaja ole ehkä tarkoittanutkaan. Äännteelliseen muunteluun perustuvat nimet ovat kuitenkin saattaneet säilyä käytössä juuri sen vuoksi, että ne associoituvat huvittavina pidettyihin merkityksiin.

Alkoholi ei teemana näy juurikaan aineistossani. Siitä muistuttavat suoraan ainoastaan *Kännipatsas* 'vuoden 1918 taisteluiden muistomerkki' ja *Koskenkorvakoulu* 'Vilppulankosken esikoulu'. Kuitenkin monet nimetyistä paikoista ovat saaneet epävirallisen nimensä juuri siitä syystä, että nuoriso kerääntyy niihin nauttimaan alkoholia. Tämän ei kuitenkaan anneta näkyä nimissä. Sen sijaan käytetään korostetun neutraaleja tai yleistäviä nimityksiä. Onhan vanhemmallakin väestöllä ollut kiertoilmauksensa: esimerkiksi Jyväskylässä ilmaus *käydä Tellervonkadulla* merkitsi aiemmin erityisesti kadulla sijainneessa Alkossa asioimista (Koivisto 1997: 293).

⁵ *Paskalampi*-nimi on mainittu myös sijaitsemaan Sipilässä. Kyseessä on luultavasti jo aikoja sitten täytetty lampi, joka muistuttaa olemassaolostaan mutaantumalla sadekelillä.

3. NIMIEN MUODOSTAMISESTA

3.1. Yleistä

Nimistö voidaan jakaa kahteen ryhmään sen mukaan, ovatko nimet primaareja vai sekundaareja. Epävirallisessa kaupunkinimistössä on sekundaarit nimet ovat selvästi yleisempiä kuin primaarit. Yleisimpiä keinoja niiden muodostamiseen ovat virallisen nimen lyhentäminen tai suffiksin lisääminen sen tyypistymään. Slangissa lyhentäminen koskee erityisesti yhdysnimiä. (Ainiala 2003: 211.) Syynä nimien lyhentymiseen voi olla normaaliin, jokapäiväiseen puheeseen huonosti soveltuva virallinen nimi. Liian viralliset nimet puhekielistetään ja monimutkaiset lyhennetään. (Mielikäinen 2005: 51.)

Primaarinimet voidaan jakaa niihin, jotka ilmaisevat paikan lajia, ja toisaalta niihin, jotka kertovat paikan jostain erityispiirteestä. Yksiossaisten nimien määrittäminen voi olla hankalaa, koska nimen ollessa ellipsoitunut virallisesta nimestä (*Vilppulankoski* > *Koski*) on kyseessä sekundaarinimi, mutta esimerkiksi paikan lajia ilmaiseva, yleisnimeä muistuttava propri on primaari (*Huoltis*). (Ainiala 2003: 212–213.) Primaareja nimiä muodostuu myös paljon erilaisten merkityksenmuutosten kautta.

Tässä luvussa käsittelen kahta suosituinta nimenmuodostustapaa, johtamista ja lyhentämistä. Lisäksi tarkastelen aineistoni erilaisia merkityksenmuutoksia sekä murteen vaikutusta Vilppulan epäviralliseen nimistöön.

3.2. Johtaminen

Suomelle perinteisesti ominainen sananmuodostuskeino on sanojen johtaminen (Häkkinen 1990: 101). Eräs syy johtamisen suosioon on se, ettei johtimen liittäminen kantasanaan ole sen tietoista käyttöä vaan valmiiden mallien hyödyntämistä (Vesikansa 1978: 24). Johtimien käyttö on myös slangille tyypillistä, ja se onkin ollut varsin produktiivinen keino saada käyttöön uusia slangisanoja. Suomen yleiskielessä johtimilla on selvä merkityso pillinen tehtävä, mutta slangissa niiden funktiona on lähinnä muuntaa sanat slangikäyttöön; slangijohdin ei siis muuta sanan tai nimen merkitystä. (Paunonen 2000: 25.) Näin ollen samasta kantasana- ta saatujen eriasuisten slangijohdostenkaan välillä ei ole merkitys- tai sävyeroa. Taloudelli-

suus voi aiheuttaa hankaluuksia, sillä lyhentyneiden sanojen merkitys ei aina ole selvä: sama johdos voi merkitä useampaa tarkoitetta, kuten *Palis* jota käytetään sekä Kolhon palloiluhallista että Vilppulan nuorisotalosta (Vesikansa 1978: 55; Paunonen 2000: 26). Nimen tarkoite voi helposti jäädä pienen ryhmän omaksi tiedoksi, sillä sen päättely voi olla vaikeaa, kun kantasana on jäljellä vain ensimmäinen tavu ja mahdollisesti tavurajan konsonanttiaines (Mielikäinen 2005: 40).

Yleisimmin Helsingin slangissa käytettyjä johtimia ovat olleet *Ari*, *is*, *(k)kA*, *tsA*, *tsi*, *tsU*, *ski*, *skU*, *sA* ja *de*. Erityisesti kaksi ensin mainittua ovat suosittuja myös uuden nimistön muodostamisessa. (Paunonen 2000: 25, 26; Karttunen 1979: 188.)⁶ *Ari*-johdin on näistä kahdesta yleisempi slangisanakirjojen perusteella. Paikannimistössä kuitenkin *is*-johdin vaikuttaa suositummalta, sillä ainakin Kankaanpäässä, Korpilahdella, Seinäjoella ja Pirkkalassa tehdyissä tutkimuksissa sitä on esiintynyt enemmän. Poikkeuksen tekee Kuopion epävirallisen nimistö, jossa *Ari* oli suositumpi johdos. (Mielikäinen 2005: 38–39.) Paunosen (2000: 26, 28) mukaan *is* on ollut hyvin produktiivinen jo 1800-luvun loppupuolelta, minkä jälkeen se on levinnyt Helsingin ulkopuolelle, eikä sitä voida enää pitää ominaisena yksinomaan pääkaupungin slangille.

Vilppulan aineistossa yleisimmin käytössä oleva johdin on *is*. Aineistoni 97 johdetusta nimestä 43 on *is*-johdoksia; esimerkiksi *Seuris* 'seurakuntakeskus', *Vapis* 'vapaakirkko' ja *Ylis* 'Yhteiskoulu'. *Ari*-johdin on käytössä 16 nimessä; esimerkiksi *Päikkäri* 'Vilppulankosken päiväkotia' ja *Pukkari* 'Pukinlampi'. *Ari*-johtimen edellä on usein *kka*-, *ppa*- tai *tta*-aines (*Valkkari* 'Valintatalo'). Osassa tapauksista geminaattaklusiili on muodostunut alkuperäiseen sanaan kuuluvan konsonantin kahdennuttua (ks. Paunonen 2000: 26); esimerkiksi *Löytätäri* 'Löytökulma'. Muita johtimia on käytetty satunnaisesti. Eniten ovat käytössä *tsi* 6 nimessä, esimerkiksi *Kuntsi* 'kunnantalo', sekä *tsu* 5 nimessä, esimerkiksi *Hiltsu* 'Hillevin herkkukahvila', *(k)kA* (*Urkkä* 'Parkkivuoren urheilutalo') ja *(k)kU* (*Norkku* 'Vilppulan nuorisotalo').

Yhteensä 12 nimestä on johdettu useampi slangijohdos. Useimmiten johdoksia on kaksi, enemmän niitä on muutenkin paljon eri nimiä saaneilla K-market Järvisellä (3), Löytökulmalla (3) ja Valintatalolla (4). Mitä useammin paikka esiintyy vastauksissa, sitä selvemmin eri rinnakkaisjohdoksista yksi erottuu tunnetuimpana. Seuraavalla sivulla ovat listattuna paikat, joille tunnettiin useampi samakantainen johdos. Suluissa on mainintojen lu-

⁶ Kaupunkinimistössä yleisimmiksi Ainala (2003: 211) mainitsee slangijohtimet *-Ari*, *-is*, *-kA*, *-tsi*, *-tsu* ja *-A*.

kumäärä vastauksissa.

Uittosalmentie: *Uitsari* (2), *Uittis* (1)
 K-market Järvinen: *Järppäri* (3), *Järde* (1), *Järppä* (1)
 Löytökulma: *Löy(t)tis* (16), *Löyttäri* (3), *Löytsi* (2)
 Valintatalo: *Valtsu* (51), *Valkkari* (10), *Valkku* (1), *Vallu* (1)
 Vilppulan nuorisotalo: *Nuokku* (40), *Nuoppari* (1)
 seurakuntakeskus: *Seuris* (11), *Seukku* (7)
 Vilppulankosken päiväkoti: *Päikkäri* (1), *Päivis* (1)
 Parkkivuoren urheilutalo: *Urkki* (29), *Urkka* (1)
 rautatieasema: *Assa* (1), *Assari* (1)
 Pukinlampi: *Pukkari* (1), *Pukkis* (1)
 Ukonselkä: *Ukis* (6), *Uksu* (2)
 keskustan alikulkukäytävä: *Aliska* (1), *Alkki* (1)

Vain kolmen paikan nimestä – Löytökulma, Vilppulankosken päiväkoti ja Pukinlampi – on mainittu sekä *is-* että *Ari-*johdokset. Tämä tukee sitä ajatusta, että eri johtimia käytetään erilaisissa tilanteissa. Mielikäisen mukaan (2005: 38–39) *is* on paljon yksilöivämpi kuin laajasti appellatiivisessa käytössä oleva *ari*. Vilppulan nimistössä tämä näyttäisi toteutuvan, sillä *ari-*johdoksien joukossa on suhteellisesti enemmän appellatiiveista muodostettuja nimiä kuin *is-*johdoksissa, esimerkiksi *Päikkäri* (< *päiväkoti*), *Eskari* (< *esikoulu*) ja *Assari* (< *asema*). Muutoin *is-*johdinta käytetään yleisemmin kaikenlaisten paikkojen nimeämiseen. Erityisesti asuinalueiden ja katujen nimeämisessä sitä on käytetty lähes yksinomaan; *Ari-*johdoksia kummassakin ryhmässä on vain yksi.

3.3. Lyhentäminen

Uutta epävirallista nimistöä syntyy johtamisen lisäksi paljon lyhentämällä nimiä. Elliptinen lyhentymisen ei ole yleinen nimenmuodostuskeino vain kaupunkinimistössä vaan paikanimistössä yleensäkin (Ainiala 2003: 211). Paikannimen ellipsisissä on yleensä kyse siitä, että alkuperäinen kaksi- tai useampiosainen nimi lyhenee yhdellä tai useammalla nimielementillä joko alusta, keskeltä tai lopusta. Merkitys kuitenkin säilyy ennallaan. (Ks. Hakulinen—Ojanen 1970 s. v. *ellipsi*; Kiviniemi ym. 1974 s. v. *ellipsi*.)

Yleisintä on perusosan ellipsi, jota tapaa etenkin ilmauksissa, joissa määriteosa on helppo ymmärtää propriksi. Yleensä näin on, jos määreenä on harvinainen appellatiivi tai propri, joka ei yksinään voi sekoittua muuhun alueen nimistöön (Kiviniemi 1990: 104; Ainiala 1997: 171). Vilppulassa tällaisia ovat esimerkiksi *Ajos* 'Ajosjärvi tai -harju' ja *Saksa* 'Saksanpolku'. *Ajos*-nimen tarkoitteen epävarmuus (tarkoitetaanko järveä vai harjua) ei tuota käytössä ongelmia, koska mahdolliset tarkoitteet liittyvät toisiinsa niin kiinteästi. Ongelmallisempi sen sijaan on nimi *Kuutola* 'Kuutolankatu', joka hyvinkin helposti sekoittuu kadun päässä sijaitsevaan ja sille nimensä antaneeseen Kuutolan taloon. Perusosan ellipsi on yleinen paikannimissä, joiden alkuosana on henkilönnimi, esimerkiksi *Hillevi* 'Hillevin herkku-kahvila', *Haikka* 'Ala-Haikan tila' tai *Peltola* 'Peltolan luomutila'.

Määriteosan ellipsi on harvinaisempi, koska syntyvä nimi on usein paikan lajia ilmaiseva appellatiivi (Ainiala 1997: 169; ks. myös luku 4.3). Aineistossani tällaisia ovat esimerkiksi *Kipsa* 'Kaarikipsa' ja *Vintti* 'Vilpun Vintti'. Mielenkiintoinen on nimi *Paikka*, joka on elliptisesti muodostettu nimitys jo alkujaan propriesti käytetystä yleisnimestä *tupakkapaikka*. Kaikkein yleisintä nimen alkuosan heittyminen on sellaisissa liikkeiden nimissä, jotka muodostuvat liikeketjun nimestä sekä yksilöivästä paikallisesta nimestä. Tällaista, usein raskasta rakennetta nimissään käyttävät esimerkiksi K-ketjun liikkeet. Niinpä *Linnas* ja *Järvinen* ovat paljon yleisemmässä käytössä kuin kömpelöt *K-Extra K. V. Linnas* ja *K-Market Järvinen*.

Kokonaisen nimenosan heittymisen lisäksi nimi voi lyhentyä niin, että siitä katoaa alusta tai lopusta lyhyempi jakso. Aineistossani tavallisempaa on alun typistymisen, kuten nimissä *Rilli* 'Siskon grilli & pub', *Bella* 'ravintola Isabella' ja *Ale* 'Sale'. Nimen lopun katoamisesta on kyse ainoastaan nimessä *Kermakukku* (< *Kermakukkula*).

Ainialan (2003: 212) mukaan lyhennenimiä ja kirjainnimiä on kaupunkinimistössä jokseenkin paljon. Vilppulan aineistossa ne kuitenkin ovat melko harvinaisia. Lyhennenimiä on mainittu vain yksi, *Teebee* 'Teboil', ja kirjainnimiä kaksi, *Yy* 'liikekeskus Y-talo' ja *Ärrä* 'R-kioski'. Osittaisista lyhenteistä on kyse myös kirkonkylän kouluja tarkoittavissa nimissä *Ala-A* ja *Ylä-A*, Yhteiskoulun tietotekniikkaluokan nimessä *TT-luokka* sekä useita vuosia purettuna olleen työväentalon nimessä *T-tupa*. Jotta lyhenne- tai kirjainnimi syntyisi käyttöön, olisi lyhenteen oltava ilmeisesti jotenkin näkyvillä. Kaikissa aineistoni nimissä näin on: *TB*, *Y* ja *R* näkyvät selvästi kyseisten paikkojen logoissa, ala- ja yläastetta merkitsevät lyhenteet *aa* ja *ya* sekä oppiaineen lyhenne *TT* ovat varmasti myös usein nuorten näkemiä. *T-tupa* puolestaan on muunnelma kartoissa lukeneesta *T-talo*-lyhenteestä. Tämä näkyy mui-

denkin paikkakuntien epävirallisessa paikannimistössä. Esimerkiksi Kuopiossa on *Hooäm-mä* 'Hennes & Mauritz' (Korkalainen 2005: 71), Jyväskylässä *Äffä* 'yliopiston Fennicum-rakennus' (Seppänen 2005: 134) ja Kankaanpäässä *Ässä* 'S-market' (Persson 2003: 41). Kaikissa tapauksissa nimen antaneet kirjaimet ovat korostetusti näkyvillä ja siten varmasti kyseisiin paikkoihin ihmisten mielissä helposti assosioituvia. Mielikäinen (2005: 42) onkin todennut, että esimerkiksi mainosten ja liikekilpien visuaalisuus vaikuttaa voimakkaasti nimiin, joita nuoret antavat. Joskus nimi on voitu luodakin täysin kirjalliseen käyttöön (Ainiala 2004b: 47.) Nykyään esimerkiksi Internetiin eriytyneissä nuorisokulttuureissa syntyy runsaasti lyhenteellisyyteen perustuvia ilmaisuja, jotka leviävät helposti puhuttuunkin kieleen. Esimerkiksi nimien *Ylä-A* ja *Ala-A* voisi epäillä olevan etupäässä tällaisia, sähköposti- ja pikaviestinkeskusteluihin syntyneitä nimiä.

3.4. Merkityksenmuutokset

Nimen merkitys saattaa muuttua ajan kuluessa paljonkin, ja toisaalta samat paikannimet toistuvat perinteisessä nimistössä usein. Nimenkäyttäjät eivät anna tarkoituksella samaa nimeä eri paikoille, mutta samaa (epävirallista) nimistöä tuntevat yhteisöt ovat perinteisesti olleet pieniä, ja näin ollen samat nimet ovat toistuneet eri nimenantajien keskuudessa samanlaisia paikkoja merkitsemässä. (Kiviniemi 1990: 206.) Vilppulassa nimi *Radanvarsi* tarkoittaa sekä vanhalle rautatiereitille syntynyttä polkua tai nykyisen rautatien vieressä kulkevia polkua ja Ratatietä; eri tarkoituksia ei ole aineistossani mainittu samassa vastauspaperissa, joten ne ovat luultavasti syntyneet eri nimenkäyttäjryhmissä.

Tällaisten spontaanisti toistuvien nimien lisäksi puhutaan 'metonyymisistä siirrynnäisistä'. Ilmiöllä tarkoitetaan sitä, että jokin tavalla tai toisella keskeisen paikan nimi on tietoisesti lainattu samanasuisena lähistön muiden, erilajisten paikkojen nimitykseksi. Vilppulassa esimerkiksi Neonpalvelun parkkipaikkaan voidaan viitata käyttämällä vain nimeä *Neonpalvelu*. Metonyymiset siirrynnäiset ovat usein appellatiivisia, mikä on rajoittanut niiden käyttöä ja leviämistä. Tällainen esimerkiksi on aineistoni *Satama*, joka on siirtynyt tarkoittamaan Vilppulankosken venesataman lisäksi myös sataman uimalaa. (Kiviniemi 1990: 101, 206.)

Aina ei voida olla varmoja, onko jokin epävirallinen nimi siirtynyt metonyymisesti vai onko kyseessä spontaani samankaltaisuus. Nimi *Ajos* voi viitata yleisesti Ajosjärveen, mutta

yhtä usein se voi tarkoittaa järven vierellä kulkevaa Ajosharjua tai sen uimarantaa. Huudahdus "lähdetään Ajokselle" tarkoittaakin usein kaikkia kolmea: ollaan menossa uimaan Ajosjärveen, Ajosharjun uimarannalle. Nimen tarkka tarkoite ei siis välttämättä selviä edes kontekstissa kuultuna. *Ajos* on luultavasti ellipsoitunut erikseen sekä *Ajosjärvi-* että *Ajosharjunimistä* – uimarantaa merkitsemään se puolestaan on siirtynyt kenties niistä molemmista tai heittänyt itsenäisesti *Ajosjärven/-harjun uimaranta* -nimityksistä.

Vilppulan aineistossa tavallista on myös toisensuuntainen muutos, jossa nimi tarkentuu koskemaan jotain alkuperäisen tarkoitteen osaa. Ihminen, joka ei asu Kitusuon kylässä, käy alueella yleensä ainoastaan läpikulkumatalla. Niinpä *Kitusuo*-nimi tarkoittaa usein pelkkää Linjalantien ja Kitusuontien muodostamaa reittiä, joka kulkee Kitusuon läpi. *Käsityökeskus* puolestaan voi tarkoittaa nimenomaan Kuutolan käsityökeskuksessa nykyään sijaitseva asiamiespostia. Tällaisten merkitykseltään tarkentuneiden nimien tarkoitteen siis määrittelee lopulta käyttöyhteys. Merkityksen laajentumisen ja tarkentumisen risteyksessä ovat Sipilän asuinalue ja sillä sijaitseva leikkikenttä. *Sipilä*-nimi voi alueen lisäksi tarkoittaa myös leikkikenttää, mutta toisaalta *Leikkis* on laajentunut merkitsemään myös aluetta.

Nimen tarkoite saattaa myös vaihtua alkuperäisen tarkoitteen kadottua tai sen nimen vaihduttua. Vilppulassa tällainen tapaus on nimi *Vankka*. 1900-luvun alussa perustetun Vilppulan Osuuskaupan nimi muutettiin 1930 Osuusliike Vankaksi. Vankka oli aikanaan suurin osuuskauppa Vilppulan-seudulla ja sen toimiala laajeni naapurikuntiinkin. Tuloksen alettua huonontua Vankka myytiin mänttäläiselle Osuusliike Männylle 1970-luvulla. Vuonna 1958 Vankalle oli rakennettu Vilppulan keskustaan uusi tavaratalo, jossa nykyään toimii Valintatalo. (Mönkkönen 1988: 99–104; Pollari 1996: 175–176.) *Vankka*-nimi on säilynyt käytössä osuusliikkeen myymisenkin jälkeen jokaiselle rakennuksessa toimineelle liikkeelle (Centrum, Tenna, Valintatalo). Näkyvimmin nimi on edelleen esillä osuusliikkeen vanhassa varastorakennuksessa, jonka seinässä se yhä lukee suurin kirjaimin. On siis luonnollista, että nimi on myös tästä rakennuksesta käytössä. Varastorakennus sijaitsee Vilppulan rautatieasemalta nähtynä ratapihan toisella puolella ja näkyy teksteineen selvästi asemalle. Tästä syystä myös rautatieasemaa kutsutaan *Vankka*-nimellä. Vaikka nimi on nuorilla käytössä, ei sen tausta ole suinkaan selvä heille. Kysyin kahdelta yhdeksänneltä luokalta keväällä 2006, tietävätkö he, mistä nimi *Vankka* tulee. Nimi oli tuttu, mutta yhdistyi heidän mielissään vain vanhaan varastorakennukseen, jonka kyljessä se lukee. Voidaan siis olettaa, että ainakin Valintataloa merkitsemässä nimi on periytynyt edellisiltä sukupolvilta nuorison käyttöön. Kyselyjen jälkeen nimi on palannut aktiiviseen käyttöön, kun keskustan ympäristön muutos-

ten myötä aiemmin pienenä kävelytienä ollut Vankankatu on kasvanut keskeiseksi autotieksi. Samalla aikaisemmin näkymätön nimi on päässyt näkyville tienviitoissa. Vastaava tapaus on nimi *Komonen*, joka on jäänyt elämään Väri-Komosen muututtua Väri-Turuseksi.

3.5. Murteen vaikutus

Perinteisessä paikannimistössä nimet ovat noudattaneet kunkin alueen murretta äänne- ja muoto-opillisesti. Nimien kerääjät ovat merkinneet murrepiirteet näkyviin, joten ne ovat säilyneet kokoelmassa. Nykyisessä nimistössäkin on kuuluvissa murrepiirteitä, mutta pelkkä murteellinen äänneasua ei riitä tekemään nimestä epävirallista. Joskus murteen käyttö saattaa olla hyvinkin tietoista, joten raja puhekielisesti äännetyn ja epävirallisen nimen välillä voi olla vaikea osoittaa. Murteen selvimpien piirteiden tietoinen korostaminen on käytössä tehokeinona. (Mielikäinen 2005: 48.)

Vilppulassa murrepiirteet ovat tänä päivänä varsin vähäisiä. Puhuttu kieli on pitkälti neutraalia yleispuhekieltä. Selvimät ja muualta tulevien korvaan tehokkaimmin kuuluvat murteellisuudet ovat yleisgeminaatio, švaavokaali sekä diftongin avartuminen. Näin on myös nuorilla, mutta piirteitä ei aineistossani ole lainkaan näkyvillä. Puheessa piirteet toki kuuluvat, mutta kirjallisesti niitä ei ole käytetty. On hyvin mahdollista, ettei murrepiirteitä edes tiedosteta kovin vahvasti omasta puheesta. Varsinkin švaan havaitseminen voi olla vaikeaa. Siksi niiden tietoistakin käyttöä on hyvin vähän. Murrepiirteitä ei myöskään ole totuttu näkemään kirjoitetussa kielessä, joten niitä ei ”osata” muuttaa kirjalliseen asuun.

Aineistossani murre tulee esiin vain muutamassa nimessä, joista kaikki sisälsivät yleiskielen *metsä*-aineksen. Nimet kuitenkin osoittavat erään oleellisen seikan Vilppulan puhekielestä. Vilppulan historia sekä Ruoveteen että Keuruuseen kuuluneena kuuluu myös sen kielessä. Kolhossa elävät edelleenkin eri murrepiirteet kuin muussa kunnassa, sillä sinne on siirtynyt savolaispiirteitä Keuruun puolelta. Ruoveden puolella Vilppulaa taas hämäläispiirteet voimistuvat. (Mönkkönen 1988: 13.) Nimet *Mettäkoulu* ’Huhtijärven koulu’ ja *Mäkiahonmettäautotie* ’metsäautotie Päijänteellä’, joissa yleiskielen *ts*:ää vastaa läntinen *tt*, ovat osanneet vastaajat kirkonkylästä ja Koiviolta, kunnan Ruoveden-puolelta. Sen sijaan nimi *Mehtä* ’metsä venesataman lähellä’ on peräisin kolholaiselta vastaajalta.

4. NIMISTÖN TUNTEMUKSESTA

4.1. Nimitaito

Nimitaidolla tarkoitetaan sitä, mitä paikannimiä tunnetaan ja kuinka paljon. Yhden ihmisen nimitaitoon eivät kuulu siis pelkästään ne nimet, joita hän aktiivisesti käyttää, vaan myös se, jotka hän tuntee ja tietää jonkun toisen käyttämiksi. Tutkimuksen avulla koetetaan selvittää, ketkä nimiä tuntevat ja millaisia eroja eri ihmisryhmien nimistöntuntemuksessa on sekä syitä siihen, miksi jotkut tuntevat nimistöä muita enemmän tai miksi juuri jotain erityistä nimistöä tunnetaan niin hyvin. Nimettävien paikkojen määrä ei ole niinkään oleellista. Sosioonomastiikan kasvanut suosio on lisännyt nimitaidon tutkimusta Suomessa, mutta edelleenkään sitä ei ole tutkittu paljon etenkin kaupunkinimistöä. (Ainiala ym. 2000: 330, 331; Mielikäinen 2005: 37–38.) Eri-ikäisten nimitaitoa on tutkittu ja vertailtu esimerkiksi Kuopiossa (Korkalainen 2000; 2005), Kankaanpäässä (Persson 2003) ja Haminassa (Uotila 2005). Nimitaidon eroja sukupuolten välillä ja toisaalta paikkakunnalla pitkään asuneitten ja muualta muuttaneiden välillä ovat sivunneet esimerkiksi Korkalainen (2000) ja Ainiala (2004b). Ainiala ym. (2000) vertailivat Pälkäneen Laitikkalan kylässä eri-ikäisten, eri sukupuolta olevien ja eri ammateissa toimivien nimitaitoa Tärkeä tutkimus on edelleen kolmessa ruotsinkielisessä kylässä tehty tutkimus (Slotte ym. 1973), jossa nimitaitoa mitattiin haastatteleamalla 25:tä eri-ikäistä ihmistä molemmista sukupuolista.

Tämänhetkisen tiedon mukaan osataan sanoa yleisesti joitain asioita. Nimistöä tunnetaan sitä paremmin mitä kauemmin paikkakunnalla tai alueella on asuttu. Perinteisesti miehet ovat tunteneet sitä paremmin kuin naiset. Kaupunkinimistön tapauksessa ero ei kuitenkaan ole yhtä selvä, sillä kaupungissa miesten ja naisten elämät eivät ole niin eriytyneet kuin perinteisessä maaseutuympäristössä ne ovat olleet. Lisäksi vanhojen on uskottu olevan parempia nimistön tuntijoita kuin nuorten. Myös tietyillä ryhmillä nimistöntuntemus voi olla muita parempaa, esimerkiksi hirviporukoilla ja postinkantajilla. Usein tällaisilla ryhmillä on myös omassa käytössä oleva nimistönsä, jota ulkopuoliset eivät tunne. Tällaisten mikrotoponyymien tapauksessa nimitaito voi vaihdella paljonkin yksilöllisten käyttötärpeiden mukaan. Ylipäänsä pitää muistaa, että yksilölliset erot ovat huomattavia. (Kiviniemi 1990: 99; Ainiala ym. 2000: 330, 331, 351; Ainiala 2001b: 19; Ainiala 2003: 219.)

Oman aineistoni mukaan tyttöjen nimitaito on parempi kuin poikien. Pojat ovat mai-

ninneet keskimäärin 15 nimeä ja tytöt 20,9. Eniten nimiä tuntenut poika listasi 24 nimeä – tytöistä yli kolmannes tunsi yhtä monta tai useampia nimiä. Tyttöjen keskuudessa on kuitenkin enemmän hajontaa kuin poikien. Samoin erot yksilöiden välillä ovat suuria: kahdella vastaajalla (molemmat tyttöjä) nimiä kertyi lomakkeisiin yli neljäkymmentä, viidellä vastaajalla alle kymmenen. Eroa syntyy erityisesti vain pienen piirin, esimerkiksi perheen, tuntemien mikrotoponyymien ansiosta.

Taulukko 1. Tyttöjen ja poikien tuntemien nimien lukumäärä.

f	tytöt	pojat
–9	3	1
10–19	17	14
20–29	10	5
30–39	5	0
40–	2	0

Siinä, mitä nimettiin, ei ole eroja sukupuolten välillä. Suurin osa kumpienkin nimitaidosta keskittyy kulttuurinimiin, mikä onkin odotettavaa nuorten tapauksessa (ks. Ainiola ym. 2000: 351). Pieni ero sen sijaan on nähtävissä nimienmuodostamisessa: Pojat ovat maininneet keskimäärin tyttöjä useammin appellatiivisia paikannimiä sekä jonkin verran enemmän sekundaareja johdoksia. Tyttöillä sen sijaan on keskimäärin poikia enemmän primaareja, ei-appellatiivisia nimiä. Tytöt ovat siis kenties nimenantajina hieman poikia kekseliämpiä.

Aineistossani suurin osa vastaajista on syntyperäisiä vilppulalaisia. Yksitoista on muuttanut paikkakunnalle myöhemmin. Heistä kahdeksan oli kyselyhetkellä asunut Vilppulassa vähintään kahdeksan vuotta eli koko kouluaikinsa. Myöskään vähemmän aikaa Vilppulassa asuneiden tuntemassa nimistössä ei ole eroavaisuuksia muiden vastauksiin. Epäviralliset nimet syntyvät aina jonkin tietyn yhteisön käyttöön. Nuorten muodostamat ryhmät ja yhteisöt puolestaan sekoittuvat usein peruskoulun seitsemännen luokan alkaessa ja koulun vaihtuessa. Myös ryhmien käyttämä nimistö uudistuu tai syntyy uudelleen silloin, joten se, kauanko paikkakunnalla on asunut, ei ole niin merkityksellistä kuin se, kuinka kauan nuorten ryhmä tai suurempi yhteisö on ollut koossa.

Syntymäpaikan lisäksi myöskään asuinpaikalla ei näytä olevan vaikutusta tunnettuihin

nimiin. Suurin osa vastaajista asuinkylästä huolimatta on osannut nimiä nimenomaan kirkonkylän alueen paikoille, ja toisaalta muiden kylien tunnetuimmat nimet on osattu myös kirkonkyläläisten keskuudessa. Nuoret ovat tekemisissä toistensa kanssa nimenomaan koulussa, ja kun koulu sijaitsee kirkonkylässä, myös käytetyimpien nimien on luonnollista sijaita siellä. Sen sijaan merkittävä ero on eri alueilla asuvien tyttöjen nimitaidossa. Muualla kuin kirkonkylässä asuvien tyttöjen nimitaito on selvästi vahvempi kuin kirkonkyläläisten. Kirkonkyläläinen tyttö on tuntenut keskimäärin 18 nimeä siinä missä muualla asuva on tuntenut 26,9 nimeä. Vaikka laskelmaan ei otettaisi mukaan aineiston eniten nimiä tuntenutta tyttöä, olisi muualla asuvien keskimääräinen nimistöntuntemus silti 23,6 nimeä / vastaaja. Yksi syy tähän eroon voi olla, että muualla kuin kirkonkylällä asuvien elinpiiri on usein laajempi, koska he asuinalueensa lisäksi tuntevat myös kirkonkylän aluetta. Tämä ei silti selitä sitä, että ero koskee nimenomaan tyttöjä – pojilla vastaavaa eroa ei ole (pojista tosin melko pieni osa asui kirkonkylän ulkopuolella, mikä voi vääristää tulosta). Eräs haastattelemani tyttö arveli, että ero saattaa johtua tyttöjen sosiaalisesta elämästä, joka poikkeaa poikien vastaavasta. ”Syrjäkyliltä” tulevat ovat muiden silmissä aluksi altavastaajia, ja kirkonkylän paikkojen ja nimien tuntemisella sekä sitä kautta taidolla puhua niistä on tytöille henkilökohtaista statusta nostava vaikutus. Pojille vaatimukset ovat toisenlaiset.

Nimitaitoon kuuluvat myös ne nimet, joiden tarkoitetta ei enää ole tai jotka ovat muuten ”vanhentuneet”. Tällaisia nimiä tunnettiin kourallinen. *Vankka*-nimeä on jo käsitelty luvussa 3.4. *Ale* muistetaan vielä Salen epävirallisena nimenä. Entinen työväentalo eli *Työkis* ~ *T-tupa* rapistui pahasti ennen sen purkamista, ja se toimi lähinnä nuorisoin ja ”juoppojen” tilana, mistä nimi *Pulsutalo*. Kunnan vanhan nuorisotilan nimi *Tennari* puolestaan on käytössä yhä tarkoittamassa tilan vanhaa sisäänkäyntiä, joka katoksensa ansiosta on toimiva tupakka- ja oleskelupaikka (*Tennari*-nimi johtui samassa rakennuksessa toimineesta Tennakaupasta.). Useasti on muistettu myös 2000-luvun alussa lopettanut Hämeen Sähkö (’entiset toimitilat’).

Nuorten elinalueen laajenemisesta Vilppulan rajojen ulkopuolelle kertoo se, että naapurikaupunki Mäntän puolelta on nimetty vastauksissa useita paikkoja. Yhdeksän paikkaa on saanut yhteensä 12 nimeä. Nimet viittaavat vapaa-ajan vieton siirtyneen osittain Mänttään, sillä nimet ovat saaneet paikat kuten elokuvateatteri Kino Säde eli *Cinema* ~ *ET*, uimahalli eli *Halli*, ravintolat Nightfox (nyk. Sensation) eli *Foxi* ja Kestikeidas eli *Keidas*, Vuohikipsa eli *Saddam* ~ *Saddaminkioski* (nimen tuntijoiden mukaan omistaja näyttää Saddam Husseinilta), S-market Sokkari eli *Sokos* ja kahvila Vilhelmiina eli *Vihis*. Lisäksi kaksi

mainintaa ovat saaneet nimet *Ammattikoulu* ja *Amis* 'Mäntän koulutuskeskus', ja onpa Mäntälle kaupunkinakin tunnettu nimi *Mänttilä*. Mäntän ja Vilppulan kuntaliitoksesta on jo kyselyiden tekohetkellä ollut keskustelua useita vuosia. Ilmeisesti kuntaraja on jo hämärtynyt ainakin osalla nuorisosta niin, että mänttäläiset nimet ovat lipsahaneet helposti vastauslomakkeisiin.

4.2. Virallinen vai epävirallinen?

Aineistostani ilmenee, että raja virallisen ja epävirallisen nimen välillä ei suinkaan ole selvä. Aina ei olla tietoisia paikan virallisesta nimestä, jolloin puhekielinen variantti on mielletty paikan ”oikeaksi” nimeksi. Epäselvyyttä voivat lisätä myös ristiriitaisuudet virallisissa lähteissä. Tällaiset tapaukset eivät niinkään kosketa omaa aineistoani, mutta käsittelen niitä lyhyesti luvussa 4.2.2 esimerkkinä ongelmasta, johon tutkimuksessa voi törmätä.

4.2.1. Epäselvä virallisuus

Aineistoni vastauksissa toistuu eräitä paikkoja, joiden viralliseksi nimeksi vastaaja on antanut toisen puhekielisen nimen tai yleisluontoisemman nimityksen. Joskus tämä johtuu yksinkertaisesti siitä, ettei virallista nimeä ole tiedetty; esimerkiksi *Lelis*-nimelle on annettu selitykseksi "Lelukauppa" (viittaa sittemmin Vilppulassa lopettaneeseen Emilia & Joonatan-lastenliikkeeseen) tai nimen *Vintti* 'Vilpun Vintti' tarkoitteeksi on merkitty "Pitäjäpuoti". On kuitenkin myös tapauksia, joissa epävirallinen nimi on mielletty viralliseksi. Nämä esiintyvät vastauksissa toistuvasti. Nimille *Laavu* ja *Teinihelvetti* on molemmille tarjottu viralliseksi vastineeksi "Harakanpirttiä". Nimityksillä tarkoitetaan Koivuniemen pihapiirissä nykyään sijaitsevaa Katajamäen liiteriä. *Harakanpirtti*-nimi on ilmeisesti tullut yleiseen käyttöön 1980-luvun alussa, kun rakennus siirrettiin keskustaantäältä useampien ihmisten nähtävälle. Harvaan rakennettua rakennusta on pidetty harakanpesän näköisenä, ja nimitys on osuvana sittemmin siirtynyt nuortenkin kielenkäyttöön. Toinen vanhemmilta peritty nimitys on *Kermakukkula* (~ *Kermakukku* ~ *Kermis* ~ *Cream Hill*). Seitsemän vastaajaa on tuntenut tämän nimen alueen virallisena nimenä. Todellisuudessa nimen tarkoittamalla Asevelikylän asuinalueen kulmalla ei ole lainkaan virallista nimeä. Myös risteyksien nimet *Mantilanmut-*

ka ja *Paloasemanristeys* ovat olleet niin yleisessä käytössä, että ne on usein mielletty viralliseen asemaan. Nimi on voitu toisaalta hahmottaa väärin. On aivan ymmärrettävää, että Vilppulankosken koulun nimi voidaan hahmottaa muodossa *Vilppulan Koskenkoulu*, koska kyseisestä koulusta usein puhutaan elliptisesti *Koskenkouluna*.

Kahdessa tapauksessa vastaajat ovat suorastaan hyperkorrekteja ja tarjoavat puhekielisiltä kuulostavien virallisten nimien tilalle "oikeammat" nimet. Esimerkiksi Kaarikipsan viralliseksi nimeksi on tarjottu nimeä *Kaarikioski*. On luultavaa, ettei "korjattua" nimeä kuitenkaan ole käytetty missään muussa yhteydessä vaan se on syntynyt ainoastaan tässä tilanteessa – kenties kouluympäristö on vaikuttanut vastaajiin. Toinen samankaltainen näennäisesti korrektimmaksi muutettu nimi on *Kapakanaukee*. Kapakan asuinalue, johon nimi viittaa, on saanut nimensä paikalla aiemmin sijainneesta kestikievarista. Nimellä on siis aivan normaali historiallinen taustansa, mutta ilmeisesti se on koettu alkoholiaihepiirinsä vuoksi sävyltään sopimattomaksi viralliseksi nimeksi. *Kapakanaukee*-nimeä on käytetty kuitenkin jo vanhastaan yleisesti – ilmeisesti jotta vältyttäisiin kiusallisilta väärinkäsityksiltä – joten se on siirtynyt nuorisolle heidän vanhemmiltaan. Paikan virallinen nimi on muutoinkin voitu ymmärtää epäviralliseksi. *Hopunmäki*-nimeä on kenties pidetty liian koomisena jyrkän tienmäen nimeksi, joten sitä on vastauksissa tarjottu puhekielisenä.

Oman ongelmansa virallisuuden määrittelyyn antavat nimet, joita voisi kutsua puolivirallisiksi nimiksi. Tarkoitin tällä sellaisia nimiä, jotka eivät ole paikan virallisia nimiä mutta silti esimerkiksi liikkeen omassa runsaassa käytössä. Nimet ovat levinneet ensin puhekielessä, minkä jälkeen ne on otettu eräänlaisiksi virallisiksi lempinimiksi. Vilppulan aineistossa sellaisia olivat *Valtsu* 'Valintatalo' ja *Ärrä* 'R-kioski', jotka tunnetaan ympäri Suomea. On mahdotonta sanoa, mitä kautta ne ovat tulleet nuorten kieleen, sillä molempia nimiä on käytetty ahkerasti muun muassa liikeketjujen mainoksissa. Esimerkiksi R-kioskin Internet-sivuston (R-kioski.fi) pääsivulla mainittiin 12.7.2007 nimi *Ärrä* 14 kertaa, virallinen vain *R-kioski* kahdesti.

Nimien virallisuudesta puhuttaessa pitää muistaa, että tavallinen nimenkäyttäjät ei normaalisti jaottele nimistöä viralliseen ja epäviralliseen (Ainiala 2005b: 19). Useimmiten hän tuskin on edes ajatellut, onko jokin hänen käyttämänsä nimi paikan virallinen, "oikea" nimi. Kyselytilanteessa hän saattaa ensimmäistä kertaa miettiä asiaa, jolloin helposti syntyy reaktionomaisesti *Kapakka/Kapakanaukee*-tyyppisiä tilanteita.

4.2.2. Ristiriitaisuudet kartastonimissä

Nimen virallisuutta tarkasteltaessa ongelmallista on, jos virallisten lähteiden tarjoama tieto on ristiriitaista. Esimerkiksi tienviitoissa ja kartoissa voi keskenään olla mainittuina aivan eri nimet. Tämä saattaa tuottaa ongelmia tutkijalle, joka ei alueen nimistöä ennestään tunne. Aluetta ja sen nimistöä tuntevaakin yllättävät ristiriitaisuudet hämmentävät. Vilppulassa ongelma koskee erityisesti kahta keskeistä kohdetta, Väkkärävuorta ja Vilppulankoskea.

Kirkonkylän keskustan tuntumassa sijaitseva Väkkärävuori oli vuodesta 1906 aina 1980-luvun alkuun nimeltään *Nuorisoseuranmäki* mäelle rakennetun nuorisoseurantalonsuon. Talo paloi keväällä 1918, joten nimellä oli pitkään vain historialliset perusteet. 1980-luvun alussa kunta teetti alueelle rakennuskaavan. Mäen nimi haluttiin vaihtaa, ja käyttöön otettiin mäen vanha nimi, *Väkkärävuori*. Alun perin nimi oli annettu, koska alueella paimennettiin vuohia, ja pikkupojat rakensivat sinne tuulimyllyä muistuttavia leluja, väkkäröitä. (Mönkkönen 1988: 206–207; Pollari 1992: 23.) *Nuorisoseuranmäki*-nimi on kuitenkin säilynyt käytössä Maanmittauslaitoksen kartoissa: peruskartasto (2006) käyttää yhä mäen vanhaa nimeä. Kunnan omassa kartassa sen sijaan on nimi *Väkkärävuori* (Opas- ja osoitekartta 2004). Nykyinen virallinen nimi on mainittu myös omassa aineistossani. Tarkoitettasille ei kuitenkaan anneta, joten on mahdoton sanoa, onko vastaaja tuntenut sen *Nuorisoseuranmäen* epävirallisena varianttina vai pitänyt sitä muuten vain ”epävirallisen kuuloisena”.

Toinen, nimenkäyttäjien kannalta edellistä epäselvempi tapaus on Vilppulankosken nimi. Vanhastaan on yleisesti käytetty *Vilppulankoski*-nimeä, se mainitaan esimerkiksi Satakunnan kihlakunnan kruununvuodin myllykatselmuksessa vuodelta 1815 (Koukkula 1967: 132). Jossain vaiheessa nimi kuitenkin lyheni kartoissa muotoon *Vilppukoski*; Maanmittauslaitoksen kartassa vuodelta 1945 (Pitäjänskartta 1945) kosken nimi on *Vilppulankoski*, mutta Maanmittauslaitoksen peruskartassa vuodelta 1976 (Peruskartta 1976) on käytössä lyhyempi nimi. Maanmittauslaitoksen uusissa kartoissa on käytössä lyhyempi nimi, kunnan omassa kartassa sen sijaan sen pidempi muoto. Sekaannusta saattaa aiheuttaa lisäksi kosken osoittava tiekyltti, jossa nimen sijasta käytetään sanaliittoa *Vilppulan koski*. Nimen eri muodot ovat aiheuttaneet paljon keskustelua. Viimeksi nimistä käytiin runsasta keskustelua vuosituhannen taitteessa, kun uusi päiväkotirakennus nimettiin Vilppulankosken päiväkodiksi ja pian Vilppulan Kirkonkylän koulun nimi vaihdettiin Vilppulankosken kouluksi. Kosken molemmat nimet elävät käytössä rinnakkain. Hyvä, tuore esimerkki tästä on 29.06.2007 paikallislehdessä julkaistu mielipidekirjoitus (Koivistoinen 2007), jonka kirjoittaja käyttää

samassa tekstissä sekä *Vilppulankoski* että nimeä *Vilpunkoski*.

4.3. Appellatiivisuuden ongelma

Perustyyppiltään suomenkielinen paikannimi rakentuu paikan lajin ilmaisevasta perusosasta ja sen eteen liitetystä, sitä rajaavasta määriteosasta, joka yksilöi ilmauksen (Kiviniemi 1990: 44, 45). Nykyään kuitenkin käytössä on aikaisempaa enemmän appellatiivisia ilmauksia, joita käytetään yksilöivinä nimien tapaan (Mielikäinen 2005: 33). Pelkästään paikan tyyppiä luonnehtivat sanat eivät sellaisinaan ole nimiä. Edes paikkaa yksilöivät ilmaukset eivät aina ole paikannimiä. Esimerkiksi appellatiivit *koulu*, *satama* tai *vankila* voivat usein yksilöidä paikkaa, mutta automaattisesti niitä ei voi pitää niminä. Ensisijaisesti ne ovat luokittelevia ilmauksia. Jos *Satama* on sataman nimi, se on yksilöivä, vaikka myös tavallaan luokittelee tarkoitteensa kuvailemalla sitä. (Ainiala 1997: 20; Koivisto 1997: 286.)

Paikannimi on ilmaus, joka erottaa jonkin paikan muista paikoista, etenkin samanlajisista, yksilöimällä tämän. Perinteisesti paikan laji on näkyvillä nimessä. (Kiviniemi 1990: 44.) Kaksiosaisilta, läpinäkyviltä paikannimiltä puuttuu usein appellatiivinen homonyymi (mts. 95–96, 100). Sellainen sen sijaan on tyypillisesti yksiosaisella nimellä, joka muodostuu pelkästä appellatiivista. Jotta paikannimi yksilöisi mahdollisimman tehokkaasta tarkoitteensa, ei samaa nimeä saisi olla käytössä useampaan kertaan. Pienissä yhteisöissä ja esimerkiksi tilakohtaisesti näin usein onkin. Appellatiivinen ilmaus on muuttunut yksilöiväksi, koska sen merkitsemä paikka on tarpeeksi keskeinen tai alueensa ainoa lajiaan. (Kiviniemi 1990: 99–100; Ainiala 1997: 22; Koivisto 1997: 286; Mielikäinen 2005: 41.)

Sen, onko jokin ilmaus luettavissa propriksi vai appellatiiviksi, ratkaisee lopulta konteksti. Useimmiten kuulija tajuaa käyttöyhteyden perusteella, onko ilmausta käytetty paikannimenä vai ei. (Ainiala 1997: 20; Kiviniemi 1990: 89.) Ainiala (1997: 22; 2003: 215) muistuttaa kuitenkin, että ilmaus on aina joko propri tai appellatiivi yksittäisessä tilanteessa. Sosio-onomastisen tutkimussuuntauksen lähtökohta on nimenkäyttäjän näkökulma. Keskeistä on, miten nimeä käytetään, mitä ilmauksia pidetään niminä ja mitä niillä tarkoitetaan. Paikannimeksi voidaan laskea ne ilmaukset, jotka käyttäjälleen ovat nimenomaan yksilöiviä, kun sekä puhuja että kuulija tulkitsee ne sellaiseksi. (Ainiala 2003: 215, 216.)

Aineistossani on mainittu noin sata nimitystä, joille on olemassa appellatiivinen vastine. Niistä noin kuusikymmentä on paikanlajia ilmaisevia yksi- tai kaksiosaisia nimiä (esim.

Kahvila, Bilsanluokka). Olen tulkinut tällaisiksi myös yleisesti koko maassa tunnetut slangijohdokset (*assa, kirppis*), joita käytetään sekä yleis- että erisniminä. Koululaisslangin sanasto onkin pitkälti yleissuomalaista. Joskus käy niin, että jostain nimityksestä tulee suosittu, minkä jälkeen se leviää muillekin paikkakunnille ja muuttuu sävyltään yleisnimen kaltaiseksi (Koivisto 1997: 286).

Suuri määrä johtunee osittain siitä, että kyselylomakkeessa pyydettiin erikseen ilmoittamaan myös sellaiset nimet, joita vastaaja ei välttämättä mieltäisi nimiksi, ja sitä korostettiin myös suullisesti kyselytilanteessa. Toinen luultava syy on se, että Vilppulan kokoisessa kunnassa samanlaisia paikkoja – etenkin kulttuuripaikkoja – ei usein ole monia. Ilmauksista osa on helposti tulkittavissa propreiksi, koska niiden tarkoituksia on Vilppulassa vain yksi, esim. *Kenkäkauppa* 'Riston kenkä'.

Appellatiiviset ilmaukset, jotka eivät ilmaise paikanlajia (tai Vilppulassa olevaa paikanlajia), on helppo määrittellä erisnimiksi. Esimerkiksi nimiä *Eläintarha* 'Kolho' tai *Maalitehdas* 'kerrostalo Kolhossa' ei aluetta tunteva erehdy luulemaan luokitteleviksi ilmauksiksi – paikkakunnalla vieras kylläkin, vaikka konteksti paljastaa asian todellisen laidan nopeasti. Samoin sellaiset ilmaukset, kuten *Häkki* 'Vilppulan Yhteiskoulu' ja *Paratiisi* 'laakso Harjunpäässä' paljastuvat kontekstin perusteella heti propreiksi. Vilppulassa ovat helposti propriistuneet myös ilmaukset *Apoteekki* (~ *Aboteekki*), *Asema* (~ *Assa* ~ *Assari*), *Eskari*, *Grilli*, *Kirjakauppa*, *Kirppis*, *Saha*, *Vaatekauppa*, *Vankila* ja *Yläaste*. Kuulija tietää, että *Vaatekauppa* voi Vilppulassa olla vain Vilppulan Pukimo, koska muita vaatekauppoja ei alueella ole.

Ala-asteita Vilppulan kunnassa on useampia kuin yksi, mutta vain kirkonkylän ala-asteesta käytetään appellatiivin kaltaista ilmausta *Ala-aste*. Tämä johtunee siitä, että ainoastaan kirkonkylällä on tarve erottaa ala- ja yläkoulu (entiset -asteet) toisistaan. Samoin *Koski* viittaa kylää näkyvästi halkaisevaan Vilppulankoskeen ja *Saha* Finnforestin sahaan. Muut kosket ja sahat ovat niihin verrattuna kooltaan pieniä, ja niistä puhuttaessa on tarkoite määriteltävä tarkemmin. *Satama* puolestaan on yleensä nimenomaan Vilppulankosken venesatama – aineistossani muut satamat vertautuvat Vilppulankosken satamaan, esim. *Vanha satama* 'Mäkitalonlahden satama'.

Vaikeammin määriteltäviä sen sijaan ovat sellaiset nimitykset kuin *alikulkusilta*, *huoltis*, *kahvila*, *kiska*, *kylä*, *leirikeskus*, *metsä*, *pankki*, *ranta*, *sali*, *silta* tai *talli*. Aineistoni perusteella kaikkia voi käyttää yksilöivänä ilmauksena, mutta propriisuus ei käy ehdottomasti ilmi välttämättä edes kontekstissa tai se ilmenee vain kyseiselle käyttäjärhymälle. Esimer-

kiksi tapaamisen sopiminen Kahvilaan on voinut ryhmän jäsenten keskuudessa tarkoittaa vain tapaamista Hillevin herkkukahvilassa – ryhmä ei edes voisi kuvitella käyvänsä missään muussa kahvilassa. Samanlaista uskollisuutta tietylle paikalle herättävä varmasti myös esimerkiksi huoltamot ja pankit, jolloin niitä merkitsevät sanat ovat käytössä proprisia.

Edellä mainittujen ilmausten tunnistaminen paikannimeksi vaatii kielenulkoista tietoa, jota tutkijalla harvoin etukäteen on. Erityisesti tällaisissa ongelmatapauksissa lomaketselyn tulokset vaativat täydentäviä haastatteluja. Vaikka vastaajat ovat maininneet jonkin sanan lomakkeeseen paikannimenä, ei sitä välttämättä todellisuudessa käytetä proprina. Paikannimi käsitteenä on ollut vastaajille jonkin verran epäselvä, sillä varsinaisten toponyymien lisäksi vastauksissa tarjottiin joitain ei-yksilöiviä, slangi- ja puhekielisiä appellatiiveja. *Asuintalot* 'kerrostalot', *hiihtoreitti* 'latukoneella tehty hiihtolatu', *hiihtäjäkyltti* 'hiihtäjistä varoittava kyltti', *kerros* 'kerrostalot', ja *syttyvävalot* 'katulamput' viittaavat kyllä paikkoihin mutta eivät yksilöiden.

5. NUORISON NIMISTÖ SOSIAALISENA ILMIÖNÄ

Epävirallisia kaupunkinimiä voidaan pitää paikkojen lempiniminä. Aivan samaan tapaan kuin kiinteät ryhmät antavat jäsenilleen erilaisia kutsuma- ja hellittelynimiä, voivat ne nimeä myös itselleen läheisiä paikkoja. Näiden nimitysten funktio on ryhmähengen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Vastaavasti ryhmät voivat erottaa itsensä muista nimeämällä muita ihmisiä tai paikkoja, joita kohtaan haluavat ilmaista halveksuntaansa. On selvää, ettei jokainen käytä kaikkia epävirallisia nimiä, vaikka ne tuntisikin, koska ne eivät välttämättä kuvasta juuri hänen ajatusmaailmaansa. Nimen, varsinkaan puhekielisen, tarkoitus ei siis ole vain yksilöidä, vaan se voi olla nimeen ja sen kohteeseen liittyviä mielipiteitä, tunteita, asenteita tai muuta sellaista. Ovathan nimien aiheetkin – etenkin nuorten käyttämät – usein sävyllään sellaisia, joita viralliseen nimistöön ei sallittaisi. (Koivisto 1997: 293; Ainiala 2003: 216, 217.)

5.1. Nuoret ja arvot

Nuoret perustavat käsityksensä maailmasta niihin olettamuksiin, joita he ovat omaksuneet ympäristöstään. Enkulturaation, sosiaalistumisen ja kulttuuriin kasvamisen, kautta nuoret luovat omaa maailmankuvaansa. Samalla omaksutaan myös esimerkiksi käsitykset siitä, mikä on oikein ja mikä väärin. Vanhemmilla on myös merkityksensä nuoren maailmankuvan muodostumisessa, sillä vanhempien asenteet siirtyvät helposti ja huomaamatta lapsille ja nuorille. (Helve 2002: 16, 23.)

Aiemmin nuorten arvomaailma muodostui lähinnä edellisten sukupolvien ajatuksista, mutta nykyään tilanne on toinen. Globalisaation ja nopean tiedonsiirron myötä yhä laajemmat tapahtumat koskettavat ihmisten arkielämää: nuoret ovat tietoisia koko maailmaa uhkaavista vaaroista. Ne vaikuttavat nuorten arvoihin ja maailmankuvaan sekä Suomessa että muualla maailmassa. Näin nuoret oppivat kulttuurisia arvoja sekä omassa yhteiskunnassaan että nuorisokulttuureista, tiedotusvälineistä ja internetistä. Nuoret ovat vapaita muuttamaan arvojaan monikulttuuriseksi tilanteen mukaan. (Helve 2002: 15, 22.) Nimistössä muutos ei kuitenkaan näy, vaan nuoret nimeävät paljon samoja paikkoja, joita vanhemmatkin.

Nuorisokulttuureja esiintyy modernissa, moniarvoisessa yhteiskunnassa. Niitä pidetään erilaisten nuorisoryhmien elämäntapana ja toimintana. Jokaisella nuorisokulttuurilla on oma pukeutumistyyli, hiusmuoti, musiikkimaku, puhetapa ja muita symboleja. Ne edustavat omaa arvomaailmaa ja maailmankuvaa, joten niillä on myös omat uskomuksensa, norminsa, arvonsa ja moraalinsa. Nuorisokulttuurit ovat nuorten keinoja jäsentää elämäkokemuksiaan ja maailmankuvaansa. (Helve 1993: 16, 18.)

Usein väitetään, että nuorten arvot ovat nykyään hajanaisempia tai ristiriitaisempia kuin edellisten sukupolvien. Nykynuoret ovat arvoistaan hyvin epävarmoja. (Etelälahti & Gardemeister 1995; 16.) Venkulan ja Rautevaaran mukaan vaikuttaa kuitenkin siltä, että nuorten arvot ovat jäsentymättömiä sukupolvesta riippumatta. Nuoret kuuluvat moniin erilaisiin nuorisokulttuureihin, joilla on omat arvonsa. (Venkula & Rautevaara 1992: 48, 59.)

Arvojen suhteen voidaan tulla samaan johtopäätökseen kuin maailmankuvankin. Nuoruusiässä kokeillaan ja etsitään itselle sopivaa arvomaailmaa. Hajanaisuus ja epätietoisuus on käytävä läpi, jotta nuori saa arvonsa muovattua ja jäsenettyä. (Venkula & Rautevaara 1992: 68.)

5.2. Ryhmä, identiteetti ja paikannimet

Kun nuori irrottautuu vanhemmistaan, hän kapinoi, vastustaa vanhempiaan ja menee äärimmäisyyksiin. Ikätovereiden merkitys irrottautumisessa on suuri, sillä siihen perustuu koko nuorisokulttuuri. Koko nuorisojoukon tavoite on sama: irtaantua lapsuudenkodista, itsenäistyä ja löytää oma identiteetti. Nuoret saavat toisistaan tukea erottuakseen sekä lapsista että aikuisista, ja erottautumisen tarve näkyy myös kielessä. (Aalberg 1991: 233-237, Chambers 1995: 167–176.) Nuoren kasvu on koko ajan riippuvainen aikuisista, sillä juuri aikuiskulttuuria kohti nuori on kasvamassa. Voidakseen itsenäistyä ja lopulta asettua osaksi aikuiskulttuuria, nuoren on ensin kapinoitava sitä vastaan. Kapinoinnin lisäksi nuoren on kuitenkin tallennettava tietoa siitä, millaiseen aikuismaailmaan hän lopulta on siirtymässä. (Aalberg 1991: 233-237.)

Erityisesti ympäristö vaikuttaa nuoren maailmankuvaan. Lähiympäristöön kuuluvat koti, ystävät ja harrastukset. Nuoren maailmassa vapaa-aika harrastuksineen ja ystävä- ja jengiryhmineen on keskeisessä osassa. Myös vanhempien osuus on vielä nuoruusiässäkin melko suuri. (Etelälahti & Gardemeister 1995; 33)

Nuoret viettävät mieluiten vapaa-aikaansa ystävien kanssa, ja siihen käytetään myös eniten aikaa. Lähes puolet nuorista harrastaa aktiivisesti jotakin vapaa-aikanaan, pojista suurempi osa kuin tytöistä. Harrastuskaverit ja muut ystävät muodostavat erilaisia ryhmiä, joissa nuori oppii sosiaalisia taitoja ja joiden kautta nuori voi hakea omaa identiteettiään ja itsenäisyyttään. (Siurala 1991: 58, 100; Helve 2002: 114.)

Nuorten ajanvietto kavereiden seurassa näkyy myös paikoissa, joita nuoret nimeävät. Esimerkiksi Ainiala ja Vuolteenaho (2005: 389) ovat tutkimuksessaan todenneet, että nuoret nimeävät melko paljon omia juopottelupaikkojaan. Paikat ovat nuorille tärkeitä siksi, että niihin kokoonnutaan yhdessä kavereiden kanssa juomaan alkoholia vapaa-aikana, lähinnä viikonloppuisin. Itse annetuissa nimissä paikan tarkoitus ei kuitenkaan näy. Esimerkiksi parkkipaikat tai torit voivat olla nimenkäyttäjälle ensisijaisesti kokoontumispaikkoja – parkkipaikkoja ja toreja ne eivät välttämättä ole nimenkäyttäjälle lainkaan (Ainiala 2003: 218). Vilppulan nimissä *Laavu* 'Katajamäen liiteri', *Kuntsi* 'kunnantalon rappuset' tai *Neonparkki* 'Neonpalvelun parkkipaikka' ei näy lainkaan niiden tarkoittamien paikkojen merkitys nuorille erityisesti kokoontumisen, ajanvieton ja juhlimisen ympäristöinä. Neonpalvelun parkkipaikkaa tarkoittavassa nimessä *Vakiopaikka* sen sijaan jo voidaan huomata tällainen sävy. Useilla epävirallisen nimen saaneilla paikoilla, joilla ei ole virallista nimeä, onkin usein juuri kokoontumispaikan merkitys nuorille (Ainiala 2004b: 43).

Ihmisen sosiaalinen identiteetti muodostuu kaikista niistä ryhmistä, joihin hän kuuluu ja samastuu. Nuorilla samastumisen kohteena ovat näin ollen erilaiset nuorisoryhmät, sillä aikuisryhmiin samastuminen ei palvele itsenäistymistarkoitusta. Luonnollisesti positiivisiin ryhmiin samastuminen on ihmiselle mieluisaa. Samastumisella toivotaan itselle niitä positiivisia ominaisuuksia, joita ryhmässä on. (Liebkind 1988: 70.)

Mantila (2004: 324) esittää tutkimuksessaan identiteetin diskursiivisena: identiteetti muodostuu diskursseista, puheista ja teksteistä, joita ihminen kohtaa. Ihmiset omaksuvat itseään määrittelevät ominaisuudet ympärillään olevista teksteistä koulussa, kotona ja vapaa-ajalla. Prosessissa merkityksensä on myös kansakunnan arkkiteksteillä, kuten Suomessa Topeliuksen *Maamme kirjalla*. Yhä edelleen suomalaiset pitävät hämäläisiä hitaina teoksen vaikutuksesta. (Ks. myös Hall 1999.) Pienemmissäkin piireissä kansanperinteen konsensus elää vahvana: jokainen kirkonkyläläinen ”tietää”, että kolholaiset ovat kirkonkyläläisiä yksinkertaisempia, alkukantaisempia ja huonotapaisempia. Tästä käsityksestä johtuu esimerkiksi Kolhon nimi *Eläintarha*.

Nähtiinpä identiteetin muodostuminen tavalla tai toisella, ryhmä on kuitenkin aina keskeisessä osassa identiteetin muodostusta. Voidaan sanoa, että kaiken ryhmiin luokittelun ja samastumisen tarkoituksena on luoda ryhmän jäsenille myönteinen sosiaalinen identiteetti. Siksi ryhmien on erottauduttava toisistaan. Myönteinen identiteetti saavutetaan usein siten, että tehdään mahdollisimman suuri ero oman ryhmän ja muiden ryhmien välille. Usein eroa tehdään myös halventamalla tai pilkkaamalla ryhmän ulkopuolisia. (Liebkind 1988: 73, Ainiala & Vuolteenaho 2005: 387.) Kielenkäytössä tarve erottautua muista näkyy hyvin. Murreasennetutkimuksissa on havaittu, että kaikkein kielteisimmän suhtaudutaan vierasta murretta puhuviin naapureihin. halventava suhtautuminen naapuripaikkakunnan kielenkäyttäjiin näkyy myös muussa kielenkäyttökulttuurissa. Heitä on pilkattu köllinimillä, sananparilla ja kaskuilla. (Mielikäinen & Palander 2002: 102) Erityisesti nuorilla asenteet näkyvät nimistössä voimakkaasti (Ainiala 2005: 18).

Negatiivien suhtautuminen muihin ihmisryhmiin näkyy epävirallisessa paikannimistössä. Paikka voi saada nimen, jonka tarkoituksena on esittää mielipide paikkaan liittyviä ihmisiä kohtaan, ei paikkaa itseään. Erottautumisen tarpeen voi aiheuttaa sosiaalinen asema: Pukinhaan kerrostalojen nimi *Pulsula* tai Pukinlammen nimi *Pulsulampi* kertovat, että nimenkäyttäjät haluaa tehdä selväksi eron itsensä ja Pukinhaassa asuvien tai Pukinlammen rannassa oleilevien ”pulsujen” välillä. Eroa voidaan tehdä myös toiseen suuntaan, kuten osoittavat nimet *Kermakukkula* ’Asevelikylän osa’ tai *Ökyparkki* ’Neonpalvelun parkkipaikka’, joilla halutaan erottautua ”paremmasta väestä”. Syy voi olla myös (näennäisen) rasistinen: *Mannevaara* ’Pukinhaka’, *Ählämi* ’Pizzeria Engiz’ ja *Saddam* ’Vuohikipsa’ ovat voimakkaasti asenteellisia nimiä ennestään tuntemattomalle. Runsaassa käytössä tämänkaltaiset kärjistetyt ilmaukset kuitenkin arkipäiväistyvät pian, eikä niiden halventavaa sävyä välttämättä edes huomata käytössä. Epävirallisten paikannimien perusteella ei siis voi yleis-täen päätellä kaikkien nuorten käsityksistä tai maailmankuvasta. Negatiivissävytteisissä nimissä voi olla kyse myös nuorten tyypillisestä huumorista. (Ainiala 2003: 220–221; Ainiala—Vuolteenaho 2005: 388; Sirén 2005: 124, 125). Sirén (2004; 2005) haastatteli Pirkkalan epävirallisten nimien tutkimuksessaan nuoria *Ählämi*-nimestä. Kukaan nuorista ei mieltänyt sitä rasistiseksi, vaan kaikki sanoivat käyttävänsä nimeä, koska ovat tottuneet sen tarkoittavan mitä tahansa ulkomaalaisen omistamaa pizzeriaa tai kebabpaikkaa.

Ryhmän jäsenet näkevät usein itsensä ja muut ryhmän jäsenet samankaltaisempina kuin he todellisuudessa ovat. Mielikuviensa pohjalta ryhmäläiset muokkaavat omaa käytöstään. Siksi ryhmän jäsenet käyttäytyvät usein samalla tavalla. Joskus ryhmiin saatetaan jopa

ylisamastua. Se voi olla itsepuolustusta ja ilmaista epävarmuutta ja uhan tuntua. (Liebkind 1988: 77, 86.) Tämä lienee tilanne juuri epävarmojen murrosikäisten kohdalla. Omaa ryhmää ja sen jäsenyyttä on korostettava, koska oma itsetunto on vielä heikko. Esimerkiksi nuoret, joilla on jokin yhteinen harrastus, nimeävät itselleen tärkeitä paikkoja ja samalla vahvistavat ryhmähenkeään (Ainiala & Vuolteenaho 2005: 386). Myös asuinalueilla ja niiden nimeämisellä on tärkeä rooli nuoren identiteetille. Nuoret kokevat tärkeiksi asuinpaikkansa, sillä on tärkeää olla lähtöisin ja kotoisin jostain, kuulua ainakin siihen ryhmään, joka asuu samalla alueella. Tämän vuoksi kaupungeissa on arveltu annettavan epävirallisia nimiä niin paljon asuinaluille. Nimet annetaan yleensä muille kuin omalle alueelle, ja ne ovat sävyltään pilkkaavia ja halventavia, esimerkiksi *Räkälä* 'Kolho', *Slummi* 'Repola' ja *Sepalus* 'Sipilä'. Nuorten saattaa olla helpompi osoittaa negatiivisia kuin positiivisia tunteita, joten myöskään omaa asuinaluetta ei yleensä ylistetä. (Sirén 2005: 117, 124.) Vaikka Vilppulassa asuinalueiden epävirallisten nimien määrä ei ole suuri, ovat ne voimakkaasti asennoituneita. Eroa ei niinkään tehdä saman kylän osien välillä, vaan kunnan eri kylien välillä. Muualla asuvien näkökulmasta Pohjaslahti on *Peräkylä* syrjäisen sijaintinsa vuoksi ja Kolho *Eläintarha*, koska kirkonkyläläisten mielestä kolholaiset ovat heitä itseään lähempänä eläintä. Nuorten keskuudessa kirkonkyläläisten ja muualta tulleiden ero on varsinkin seitsemännen luokan alussa selvä, kun eri kylien nuoret aloittavat samassa koulussa. Erottelua lisää se, että yleensä Yhteiskoulussa muualta tulevat ja siksi kyyditystä tarvitsevat laitetaan omille luokilleen lukujärjestyksellisistä syistä. Aineistossa on mainittu myös nimi *Mänttilä* 'Mänttä', jossa toteutuu yleinen naapurikunnan tai -kaupungin ivaamisen perinne.

Tiettyihin ihmisryhmiin kohdistuvaa ”me ja muut” -ajattelua ei Vilppulan nimistössä kohtaa kovinkaan paljon. Sirén (2005: 119–120) on pohtinut, miksi pirkkalalaisten epävirallisessa nimistössä on henkilöön kohdistuvia asenteellisia ilmauksia huomattavasti vähemmän kuin Kankaanpään nimistössä (ks. Persson 2003). Hän on arvellut syyksi sen, ettei Pirkkalassa ole tarkoitteita, joita voisi tällä perusteella nimetä. Sama syy on todennäköinen Vilppulassakin. Nimettäviä paikkoja ylipäänsä on vähän. Pienellä paikkakunnalla ihmiset myös tuntevat toisensa suhteellisesti useammin kuin isossa kaupungissa. Tällöin asenteelliselta kuulostava nimi ylittää helposti huumorin rajan ja rankaksi kärjistykseksi tarkoitettu nimi muuttuu aidosti loukkaavaksi. Aineistoni ainoa suoraan yhteen henkilöön kohdistuva asenteellinen nimi on *Saddam* ~ *Saddaminkioski* 'Vuohikioski'. Ilmeisesti sen käyttö on vilppulalaiselle helppo, koska paikan tarkoite on naapurikaupungissa. Kynnys samankaltaiseen ilmaisuun Vilppulan sisällä olisi ehkä paljon korkeampi.

Paikannimiä voidaan tarkastella identiteetin näkökulmasta myös silloin, kun nuoret antavat paikoille nimiä, joita ryhmän ulkopuoliset eivät tunne. Tällöin erottelua voi tapahtua myös nuorten kesken. Slangi-ilmauksilla on yleensäkin paikoin jopa salakielen luonne. Monet slangiasuiset paikannimet ovatkin kaupunkilaisnuorten muodostamien jengien tai ajanviettoporukoiden keino ilmaista identiteettiään. Ne voivat olla käyttäjilleen virallista ilmausta kommunikoivampia ja tehokkaampia. (Karttunen 1979: 117; Ainiala & Vuolteenaho 2005: 383.) Nuoret nimeävät myös paikkoja, joilla ei ole lainkaan virallista nimeä. Tätä ilmiötä voidaan lähestyä myös oman tilan ottamisen näkökulmasta. Nuoret nimeävät paikkoja, jotka eivät virallisesti ole nimeämisen arvoisia, esimerkiksi *Särkilaituri* 'eräs Vilppulan kosken venesataman laituri' ja *Ysienovi* 'Vilppulan Yhteiskoulun pääovi'. Näin nuoret, kenties huomaamattaan, kyseenalaistavat virallista kuntaa tai kaupunkia ja aikuisten maailmaa. Nimillä on myös ryhmäidentiteettiä vahvistava ja asenteita ilmaiseva merkityksensä. (Ainiala & Vuolteenaho 2005: 387; Mielikäinen 2005: 50, 51.)

Varsinkin slangijohdoksissa näkyy vallitsevien arvojen kyseenalaistaminen. Vilppulan nimistössä nuorilla tuntuu olevan tapana muuntaa monia nimiä pelkästä muokkaamisen ja vääntämisen ilosta. Esimerkiksi K-market Järvisen nimenä käytössä oleva *Järppäri* ei ole sen kevyempi tai helpompi käyttää kuin pelkkä *Järvinen*, mutta se on otettu käyttöön, koska "niin on voitu tehdä". Virallisen nimistön muokkaaminen vetää rajan sitä käyttävän edellisen sukupolven ja uutta, epävirallisia nimiä käyttävän nuorison välille. Muunnoksia syntyy vääjäämättä paljon, joten tietyt muototyypit toistuvat usein epävirallisessa nimistössä. Näin muotoutuu yhtenäinen nimistö, jonka käyttäjät erottuvat omaksi ryhmäkseen muista saman alueen nimenkäyttäjärhymistä. (Ainialan—Vuolteenaho 2005: 388; Koivisto 1997: 293.)

Suomalaisissa tutkimuksissa oli sosiolingvistiikan alkuaikoina tapana luonnehtia nuorten kieltä antinormatiiviseksi, jolloin kielenkäyttö nähtiin osana suoranaista kapinaa. Ikä on Suomessa osoittautunut tärkeimmäksi kielellisten erojen selittäjäksi. Yleensä ikäryhmien väliset erot selitetään juuri nuorten haluna irrottautua vanhemmista ja kuulua omaan ikäryhmään. (Paunonen 1982: 146–149.) Mielikäinen (2005: 51) muistuttaa, että kansanomaisuus on noussut vastalauseeksi hallinnon keskittymiselle ja vallankäytölle yleensäkin, joten puhekielinen antinormatiivisuus ei ole tietoista vain nuorilla.

Huumori kuuluu nuorison kielenkäyttöön ja tietynlainen huumori on ryhmäidentiteetin luomisen ja normeista erottautumisen kannalta tehokasta. Usein tähänkin liittyy vanhemman sukupolven arvojen rikkominen. Vilppulan nimistössä tämä näkyy esimerkiksi seksuaalisuuteen ja alkoholiin liittyvissä nimissä, joita käsiteltiin luvussa 2.3.

6. PÄÄTÄNTÖ

Olen tarkastellut pro gradu -tutkielmassani nuorten vilppulalaisten tuntemaa epävirallista paikannimistöä. Huolimatta Vilppulan pienuudesta ja kaupunkimaisen ympäristön vähyydestä, ovat suuremmilla paikkakunnilla käytetyt nimistön mallit otettu käyttöön myös siellä. Slangi sanastoineen ja rakennepiirteineen on runsaassa käytössä nuorten keskuudessa, ja monet nimet ovat sellaisinaan siirtyneet käyttöön Vilppulassakin. *Ari-* ja *is-*johtimilla muodostetaan sielläkin paljon uutta nimistöä. Erona kaupunkiin näyttäisi olevan ei-appellatiivisten primaarien nimien vähyyttä. Pienellä paikkakunnalla samanlaisia nimiä, etenkin kulttuurinimiä, ei kerry paljoa. Tästä syystä käytössä on runsaasti nimityksiä, joilla on yleisnimitys homonyymi. Ne ovat kuitenkin käyttöyhteyden perusteella usein selvästi ymmärrettävissä erisnimiksi.

Olen kuvannut Vilppulan nuorten nimistöä ja sitä, kuinka he hahmottavat paikannimen. Paikan virallinen nimi ei suinkaan aina ole tiedossa, vaan usein epävirallinen on käytössä yleisempi ja siksi se helposti mielletään viralliseksi. Toisaalta normaali kielenkäyttäjä ei useinkaan mieti nimien virallisuutta puhuessaan paikoista. Ristiriitoja saattaa kuitenkin syntyä, esimerkiksi tilanteissa, joissa eri osapuolten viralliset käsitykset eivät käy yksiin.

Vilppulan nuoriso tuntee nimiä kohtalaisen runsaasti ja monenlaisille paikoille. Kulttuurinimiä tunnetaan enemmän kuin luontonimiä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita välttämättä luonnon olevan heille vieras, mutta sosiaalinen elämä muiden nuorten kanssa painottuu kulttuuriympäristöön. Nimistön perusteella voi muutenkin hahmottaa nuorten elinpiiriä. Mänttään sijoittuvat nimet vihjaavat nuorten vapaa-ajan sijoittuvan osaltaan myös naapurikaupunkiin. Oma ystäväpiiri on tärkeää, ja siksi nimetään paljon paikkoja, joissa tavataan muita ja vietetään aikaa ryhmän kanssa. Suurin osa nimetyistä paikoista sijaitsee kirkonkylän keskustan alueella tai sen läheisyydessä. Kirkonkylän lisäksi nimiä annettiin paljon Kolhon alueelle, muualta paikkoja on nimetty hajanaisesti. Paikan varsinaisen käyttötarkoituksen ei nimessä välttämättä näy. Paikoista on pystyttävä puhumaan, mutta aina ei haluta esimerkiksi vanhempien tai opettajien tietävän, mitä paikalla aiotaan tehdä. Etenkin monet tupakkapaikat saavat hyvin neutraaleja kiertoilmauksia.

Nimistön avulla vahvistetaan oman ryhmän henkeä ja yksilön identiteettiä. ”Me ja muut” -henki näkyy selvästi muiden ryhmien negatiivisessa nimeämisessä. Asenteet kohdis-

tuvat yleensä nimettyihin paikkoihin liittyviin ihmisiin, eivät paikkoihin. Asenteellisilta tuntuvat nimet eivät välttämättä kuitenkaan sellaisia ole, vaan runsaassa käytössä kärjistyksistä on tullut nuorille tapa.

Vilppulassa tytöt näyttävät osaavan nimiä jonkin verran poikia enemmän. Yksilöllistä hajontaa on kuitenkin runsaasti. Tytöt ja pojat nimeävät samoja paikkoja, joskin tytöt näyttäisivät olevan hieman kekseliäämpiä nimenantajia kuin pojat. Sillä, kauanko Vilppulassa on asunut, ei aineistoni perusteella ollut merkitystä nimien tuntemisessa. Eroa sen sijaan on syntynyt kirkonkyläläisten ja muualta tulevien tyttöjen kesken. Jälkimmäiset tuntevat nimistöä paljon enemmän.

Tutkimusaineiston keruussa lomakekysely osoittautui tehokkaaksi. Aineistoa kertyi paljon vähällä työllä. Lomakkeella on helppo kattaa suuriakin ihmisjoukkoja erityisesti nuorten joukosta – omassa tutkimuksessani lähes kaikki yhden vuosiluokan Vilppulan nuoret. Kirjallinen kysely kuitenkin vaatii täydennyksekseen haastattelua, ja sittenkin osa saaduista nimistä jää hämäräksi tarkoitteeltaan tai etymologialtaan. Käytöstä ei tietoa ilman haastattelua saa. Nimistöä tutkiessa ilmeistä hyötyä on myös sillä, että alue on tutkijalle ainakin jossain määrin tuttu. Tällöin epäselvyyksiin ja mahdollisiin vastaajien virheisiin voi reagoida nopeasti ja ne huomaa todennäköisemmin.

Tässä tutkielmassa olen tarkastellut ainoastaan nuorten nimistöä. Kattavampaan katsaukseen, haluttiinpa sitten tarkastella eri-ikäisten ihmisten tunteman nimistön eroja tai nimistössä tapahtuneita muutoksia, tarvittaisiin aineistoa muiltakin kuin koululaisilta. Muilta ihmisryhmiltä kerääminen on kuitenkin paljon ongelmallisempaa. Itse huomasin tämän iäkäämpiä vilppulalaisia haastatellessani. Muutosnäkökulmaa olisi toisaalta mahdollistaa hyödyntää jo nyt: Nuorilla nimistö uudentuu koko ajan ja kyselyyni vastanneet nuoret ovat jo lopettaneet peruskoulunsa. Nyt samassa koulussa tehtävä kysely tuottaisi varmasti monin paikoin erilaista nimistöä, vaikka aikaa ei ole kulunutkaan paljon. Myös lähitulevaisuudessa hämmöttävä kuntaliitos Mäntän kanssa avaa kiinnostavia näkymiä: kuinka paljon kuntien yhdistymien vaikuttaa nuorten tuntemaan nimistöön? Valitettavasti omassa aineistossani en kysynyt Mäntän nimistöä – sitä olisi luultavasti osattu päätellen niistä satunnaisista nimistä, joita aineistooni jo nyt oli päässyt.

LÄHTEET

- AALBERG, VEIKKO 1991: Nuoruus psykoanalyysissä. – Hoikkala, Tommi (toim.), Törmäävät tulkinnat. Kirja nuorista ja nuoruudesta s. 233–239. Helsinki: Gaudeamus.
- AINIALA, TERHI 1997: Muuttuva paikannimistö. SKST 667.
- 2001a: Larussa vai Lauttasaarella – kaupunkinimistö tutuksi. – Kielikello 2/2001 s. 9–11.
- 2001b: Paikannimistön keruun tavoitteet ja tulokset. – Kaija Mallat, Terhi Ainiala & Eero Kiviniemi (toim.), Nimien maailmasta s. 7–22. Kieli 14. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- 2003: Kaupunkinimistön tutkimuksen perusteet. – Virittäjä 107 s. 207–225.
- 2004a: Pääkaupunkiseudun slanginimistöä. Ytimeistä Kehärille. – Kielikello 1/2004 s. 10–12.
- 2004b: Kaupungin paikat ja nimet: Tornion Suensaaren nimistö. – Virittäjä 108 s. 34–54.
- (toim.) 2005a: Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 2005b: Tutkimuskohteena kaupunkinimistö. – Ainiala, Terhi (toim.), Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitus kaupunkinimistöstä s. 10–25. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- AINIALA, TERHI — KOMPPA, JOHANNA — MALLAT, KAIJA — PITKÄNEN, RITVA LIISA 2000: Paikannimien käyttö ja osaaminen. Nimitaito Pälkäneen Laitikkalassa. – Virittäjä 104 s. 330–353.
- AINIALA, TERHI — PITKÄNEN, RITVA LIISA 2002: Paikannimistöntutkimuksen valinnat: etymologioista sosio-onomastiikkaan. – Virittäjä 106 s. 231–240.
- AINIALA, TERHI — VUOLTEENAHO, JANI 2005: urbaani muutos ja kaupunkilaisten identiteetit paikannimistön kuvaamina. – Virittäjä 109 s. 378–395.
- CHAMBERS, J. K. 1995: Sociolinguistic Theory. Oxford: Blackwell.
- ETELÄLAHTI, AULIKKI — GARDEMEISTER, SUSANNA 1995: Nuoren maailmankuva. Kirjallisuuskatsaus. Opetushallitus.
- HAKULINEN, AULI — OJANEN, JUSSI 1970: Kielitieteen ja fonetiikan terminologiaa. Tietolipas 66. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HALL, STUART 1999: Identiteetti. Suom. Mikko Lehtonen ja Juha Herkman. Tampere: Vastapaino.
- HELVE, HELENA 1993: Nuoret humanistit, individualistit ja traditionalistit. Helsingiläisten ja pohjalaisten nuorten arvomaailmat vertailussa. [Helsinki:] Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry/[Espoo:] Nuorisotutkimusseura.
- 2002: Arvot, muutos ja nuoret. Helsinki: Yliopistopaino.
- HÄKKINEN, KAISA 1990: Mistä sanat tulevat. Suomalaista etymologiaa. Tietolipas 117. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ITKONEN, TERHO 1989: Nurmijärven murrekirja. SKST 498.
- JOKIPII, MAUNO — KANKAANPÄÄ, MATTI J — NISSLÄ, VILJO — ORKAMO, ILMA 1990: Vanhan Ruoveden historia I:2. Liiteosa. Vanhan Ruoveden historiatoumikuunta.
- JUSSILA, MIKAEL 2005: Vilppulan nuorison käyttämä epävirallinen paikannimistö. Suomen kielen proseminariesitelmä. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum.

- KARTTUNEN, KAARINA 1979: Slangisanat. NS 5.
- KETTUNEN, LAURI 1940: Suomen murteet III. A. Murrekartasto. SKST 188.
Kielikello = Kielenhuollon tiedotuslehti. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- KIVINIEMI, EERO 1971: Suomen partisiippinimistöä. Ensimmäisen partisiipin sisältävät henkilön- ja paikannimet. SKST 295.
——— 1990: Perustietoa paikannimistä. SKST 516.
- KIVINIEMI, EERO — PITKÄNEN, RITVA LIISA — ZILLIACUS, KURT 1974: Nimitystutkimuksen terminologia. Terminologin inom namnforskningen. Castreanumin toimitteita 8. Helsinki: Castreanum.
- KOIVISTO, JOUKO 1997: Nimestään paikka tunnetaan. – Ilkka Nummela (toim.), Jyväskylän kirja. Katsauksia kaupunkielämän vaiheisiin 1940-luvulta 1990-luvulle s. 286–293. JYY:n kotiseutusarja 33. Jyväskylä.
- KOIVISTOINEN, JUHA 2007: Sisällissodan juoksuhaudoista. – KMV-lehti 29.6.2007.
- KORKALAINEN, KATJA 2002: Kuopion epäviralliset paikannimet. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
——— 2005: Puu-Kuopiosta kerrostalokaupungiksi. Kuopion kaupunkikuvan muutos epävirallisten paikannimien valossa. – Ainiola, Terhi (toim.), Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitus kaupunkinimistöä s. 56–87. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KOUKKULA, TUOMO 1967: Vanhan-Ruoveden historia II:1. Kuru, Pohjaslahti, Ruovesi, Vilppula ja Virrat isostavihasta 1860-luvulle. Vammala: Vanhan-Ruoveden historia-toimikunta.
- LEINO, ANTTI — HYVÖNEN, SAARA — SALMENKIVI, MARKO 2006: Mitä murteita suomessa onkaan? Murreosanaston levikin kvantitatiivista analyysia. – Virittäjä 110 s. 26–45.
- LEVÄNEN, EIJA 2002: Korpilahden slangipaikannimet. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum.
- LIEBKIND, KARMELA 1988: Me ja muukalaiset – ryhmärajat ihmisten suhteissa. Politiica-sarja. Helsinki: Gaudeamus.
- MANTILA, HARRI 2004: Murre ja identiteetti. – Virittäjä 108 s. 322–346.
- MIELIKÄINEN, AILA 2005: Nimitys- ja sanastontutkimuksen rajamaastossa. Slangi, puhekieli ja murre epävirallisissa paikannimissä. – Ainiola, Terhi (toim.), Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitus kaupunkinimistöä s. 26–55. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- MIELIKÄINEN, AILA — PALANDER, MARJATTA 2002: Suomalaisten murreasenteista. – Sananjalka 44 s. 86–109.
- MÖNKKÖNEN, MAURI 1988: Vilppulan ja Pohjaslahden historia 1918–1980. Kapinasta Suursahaan. Vanhan Ruoveden historia III:4₂. Vilppulan kunta ja seurakuntayhtymä.
- NS = Nykysuomen sanakirja. Porvoo–Helsinki–Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö / Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Opas- ja osoitekartta 2004 = Mänttä, Vilppula. Opas- ja osoitekartta 2004 . Mäntän kaupunki, Vilppulan kunta.
- PAUNONEN, HEIKKI 1982: Muuttuvat puhesuomen muodot. – Maija Larmola (toim.), Kouluikäisten kieli s. 130–152. Tietolipas 88. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
——— 2000: Tsennaaks stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursanakirja. Porvoo: WSOY.
- PERSSON, SINI 2003: Kankaanpään epävirallinen paikannimistö. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum.

- Peruskartta 1976 = Peruskartta 1:20 000. Karttalehti nro 2331 08. 1976. Maanmittauslaitos.
 Peruskartasto 2005 = Peruskartasto 1:20 000. Karttalehti 2331. 2005. Maanmittauslaitos.
- PITKÄNEN, RITVA LIISA 1999: Perinnäinen paikannimistö. – Paikannimet – paikan muisti. Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999 s. 6–10.
- Pitäjänpitäjäkartta 1945 = Pitäjänpitäjäkartta 1:20 000. Lehti 687/252 Vilppula. 1945. Maanmittauslaitos
- POLLARI, KAARINA 1980: Vilppulan nimien huumoria [tekijää ei ole mainittu]. – Vilppulan jouluku 1980 s. 35. Vilppula-Seura / Lions Club Vilppula.
- 1992: Sanat ovat viestikapuloita sukupolvien takaa. Pakinaa Vilppulan seudun nimistä ja sanoista. – Vilppulan jouluku 1992 s. 22–23. Vilppula-Seura.
- 1996: Vilppulan kirja. Kotiseututietoutta lapsille ja varttuneille. Vilppula-Seura.
- POLLARI, KAARINA—KULLAA, KEIJO 1994: Ylhäisemmästä sekakansakoulusta peruskouluun. Vilppulan Kirkonkylän koulu 1894–1994. [Vilppulan kunta.]
- PS = Suomen kielen perussanakirja I–III. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Helsinki: Painatuskeskus 1990–1994.
- RAPOLA, MARTTI 1962: Johdatus suomen murteisiin. Toinen, uudistettu painos. Tietoliipas 4. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- R-kioski.fi. Internet-sivusto. Internet-osoitteessa <<http://www.r-kioski.fi>> [luettu 12.7.2007]. Vantaa: Rautakirja Oy.
- SAVOLAINEN, IRMA 1969: Vilppulan vesistönimistö. Jyväskylän yliopiston suomen kielen ja viestinnän laitos.
- SEPPÄNEN, ANNI-MARJA 2005: Jyväskyläläisen yliopisto-opiskelijan nimimaisema. – Ainiala, Terhi (toim.), Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitus kaupunkinimistöstä s. 126–150. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SIRÉN, HANNA 2004: Pirkkalaisten nuorten epävirallisista paikannimistä. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopiston kielten laitos, Fennicum.
- 2005: Nähdäänkö Nälkälaaksossa vai Jurrilassa? Asenteet ja huumori pirkkalalaisten nuorten epävirallisissa paikannimissä. – Ainiala, Terhi (toim.), Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitus kaupunkinimistöstä s. 110–125. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SIURALA, LASSE 1991: Urbanin nuoren vapaa-aika. Helsingin koululaisten vapaa-ajan vietto 1982 ja 1990. Helsingin kaupunki.
- SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SLOTTE, PETER — ZILLIACUS, KURT — HARLING, GUNILLA 1973: Sociologiska namnstudier. – Kurt Zilliacus (toim.), Synvinklar på ortnamn. Skrifter utgivna av Svenska Litteratursällskapet i Finland 454 s. 97–180. Helsingfors.
- TOPELIUS, ZACHARIAS 1981: Maamme kirja. Paavo Cajanderin suomennoksen pohjalta toim. Vesa Mäkinen. 58. p. Porvoo–Helsinki–Juva: WSOY.
- UOTILA, MARITTA 2005: Raatsanympeyrtä Kiinanmuurilla. Haminan kaupunkikuvan muutos epävirallisten paikannimien valossa. – Ainiala, Terhi (toim.), Kaupungin nimet. Kymmenen kirjoitus kaupunkinimistöstä s. 88–109. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VAHTOLA, JOUKO 1999: Paikan nimi – paikan muisti. – Paikannimet – paikan muisti. Euroopan rakennusperintöpäivät 11.–12.9.1999 s. 4–5.
- VENKULA, JAANA — RAUTEVAARA, AHTI 1992: Arvot ja nuorten arvopohdinta. Piirteitä maamme vv. 1960–1990 nuorten arvoja koskevista tutkimuksista. Helsinki: Yliopistopaino.

- VESIKANSA, JOUKO 1978: Miljoona sanaa. Porvoo–Helsinki–Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- WIIK, KALEVI 2006: Sano se murteella. Minkälaisia suomen murteet ovat ja missä niitä puhutaan. Tampere: Pilot-kustannus.
- Virittäjä = Kotikielen Seuran aikakauslehti.
- ZILLIACUS, KURT 1966: Ortnamnen i Houtskär. En översikt av namnförrådets sammansättning. Studier is nordisk filologi 55. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

LIITE 1. Tutkimusaineiston epäviralliset nimet

Nimen ja sen tarkoitteen jälkeen oleva luku tarkoittaa nimen maininneiden vastaajien määrää. Asteriski (*) nimen perässä tarkoittaa, ettei tarkoite on kyselyn tekohetken jälkeen lahkannut olemasta.

Vilppulan epäviralliset nimet

A

Aboteekki, Apoteekki 'Vilppulan apteekki' 2
Ahtinlaituri 'laituri naapurin rannassa'
Ahtinpelto 'nurmikenttä oman talon vieressä'
Ailankolo 'Vilppulan Yhteiskoulun fysiikan- ja kemianluokka'
Ailinmettätie 'metsätie Kankaanpäässä'
Ajoksenalamäki 'Virtaintien alamäki Väkkärävuorella' 2
Ajoksenmäki 'Virtaintien alamäki Väkkärävuorella'
Ajos 'Ajosjärvi' 13
Ajos 'Ajosharju' 7
Ajos 'Ajosjärven uimaranta' 11
Ala-A 'Vilppulankosken koulu'
Ala-aste 'Vilppulankosken koulu' 19
Alabaari 'Torpan baari'
Alakoulu 'Pohjaslahden koulu'
Alakäytävä 'Yhteiskoulun ensimmäisen kerroksen käytävä'
Alastonpatsas 'vuoden 1918 taistelujen muistomerkki' 4
Ale 'Sale' *
Alikulku 'kirkonkylän keskustan alikulkukäytävä'
Alikulkukäytävä 'kirkonkylän keskustan alikulkukäytävä' 2
Alikulkusilta 'alikulukäytävä ent. Hämeen Sähkön lähellä'
Alikulkusilta 'kirkonkylän keskustan alikulkukäytävä'
Alis 'eräs sillanalunen'
Aliska 'kirkonkylän keskustan alikulkukäytävä'
Alkki 'kirkonkylän keskustan alikulkukäytävä'
Ankka 'entinen osuuskauppa Vankan varastorakennus'
Arava 'Kolhon arava-talot' 2
Aravantalot 'Kolhon arava-talot'
Asema 'Vilppulan rautatieasema' 13
Asema 'Asematien ja Keskuskadun reitti'
Asemanmutka 'Keskuskadun osa, joka vie rautatieasemalle' 8
Assa 'Vilppulan rautatieasema'
Assari 'Vilppulan rautatieasema'
Aula 'Vilppulan Yhteiskoulun aula'

B

Banksu 'Osuuspankki'
Beach 'Ajosjärven uimaranta'
Bella 'Ravintola Isabella'

Bilsanluokka 'Yhteiskoulun biologianluokka'

C

Cream Hill 'alue Asevelikylässä'

E

Eltsumäki 'Elämänmäki'

Eläintarha 'Kolho'

Engitsi, Engizi 'Pizzeria Engiz' 2 *

Eskari 'Vilppulankosken esikoulu' 2

Eskarirakennus 'Vilppulankosken esikoulun rakennus'

F

Finnforest 'Finnforest OYJ:n Vilppulan saha' 2

Florida 'Vilppula'

G

Grilli 'Siskon grilli & pub' 2 *

Grillikatos 'grillikatos Vilppulankosken rannalla'

H

Haikka 'Ala-Haikan tila'

Hamppu 'hammaslääkäri'

Harakanpirtti 'Katajamäen liiteri' 5

Hautis 'Vilppulan hautausmaa'

Hemmetinsaari 'Selkisaari'

Hetekkamutka 'Hietakankaantien ja Koivujärven risteys'

Hetekkämäki 'mäki Hietakankaantiellä'

Hevosranta 'Kolhon vanhan koulun ranta'

Hiekkamontut 'lenkkireitti'

Hierojanrappuset 'erään talon ulkoraput'

Hillevi 'Hillevin harkkukahvila' 8 *

Hiltsu 'Hillevin herkkukahvila' 2 *

Hinkkasenmäki 'mäki Riihontiellä'

Hippimaa 'Peltolan luomutilan ympäristö'

Hissanluokka 'Vilppulan Yhteiskoulun historianluokka'

Hong Kong 'Huhtijärvi'

Huhtis 'Huhtijärvi' 4

Huhtis 'Huhtijärven koulu' 3 *

Huoltis 'Neste'

Huoltis 'Esso'

Huoltsikka 'Esso'

Häkki 'Vilppulan Yhteiskoulu'

I

Innala 'Salussärkätien, Kaiturintien ja Pohjaslahdentien risteys'

Innalanristeys 'Salussärkätien, Kaiturintien ja Pohjaslahdentien risteys'

Innalanristi 'Salussärkätien, Kaiturintien ja Pohjaslahdentien risteys'

Intsi 'Salussärkätien, Kaiturintien ja Pohjaslahdentien risteys'

Isis 'Ravintola Isabella' 12

Isokivi 'tupakkapaikka Vilppulan Yhteiskoulun lähellä' 3
Isokivi 'metsätie Kivivuoreessa'
Isokoski 'Vilppulankoski'
Isolaituri 'Vilppulankosken venesataman isoin laituri'
Isolaituri 'laituri Kolhossa' 5
Isonkiventie 'metsätie Kivivuoreessa'
Isoristeys 'Mäntän- ja Keuruuntie risteys'
Ispe 'Ravintola Isabella'

J

Jakkis 'Parkkivuoren jalkapallokenttä'
Jokipiinluola 'Vilppulan yhteiskoulun talonmiehen tilat' 6
Junanrata 'Vilppulan rautatieasema'
Junaratapolku 'polku rautatien luona'
Jarinkauppa 'Valintatalo'
Juslininpelto 'pelto Kankaanpäässä'
Jussinluokka 'Yhteiskoulun biologian- ja maantiedonluokka'
Järde 'K-market Järvinen'
Järppä 'K-Market Järvinen'
Järppäri 'K-Market Järvinen' 3
Järvinen 'K-Market Järvinen' 9

K

Kaari 'Kaarikipsa' 2
Kaarikioski 'Kaarikipsa' 2
Kaaris 'Kaarikipsa'
Kaatis, Kaattis 'entinen Likasensuon kaatopaikka' 4
Kaatopaikka 'mäki maalitehtaan entisen kaatopaikan vieressä Pollarinharjulla'
Kahvila 'Hillevin herkkukahvila'
Kahvila 'Sirikka-Liisan kahvila' 3 *
Kangas 'Vähä Kangasjärvi'
Kantokasa 'tienvarsipaikka Kankaanpäässä'
Kapakanauke 'Kapakka' 7
Kapiksenristeys 'Mäntäntien ja Kapakantien risteys'
Kapis 'Kapakka' 6
Kapis 'Kapakantie'
Karhuniemenlenkki 'lenkkireitti'
Karikko 'uimapaikka Pohjaslahdella'
Kauppis 'Kauppatie'
Kenkäkauppa 'Riston kenkä'
Kenttä 'Pohjaslahden urheilukenttä' 2
Kermakukku 'alue Asevelikylässä'
Kermakukkula 'alue Asevelikylässä'
Kermakukkula 'Parkkivuori'
Kermis 'alue Asevelikylässä' 4
Kermis 'Parkkivuori'
Kerrostalot 'tupakkapaikka Kiinteistö Oy Vilppunpohjan kerrostalon luona'
Kertsi 'tupakkapaikka Kiinteistö Oy Vilppunpohjan kerrostalon luona' 3
Keskusbaana 'Keskuskatu'
Kesäpaikka 'Palomäen ratsastustallin leiripaikka'

Kettutarha 'Repola'
Kidutuskammio 'Yhteiskoulun fysiikan- ja kemianluokka'
Kiipparit 'Vilppulankosken koulun kiipeilyteline'
Kikkelipatsaansuora 'Koskipuiston tie'
Kikkelipatsas 'vuoden 1918 taistelujen muistomerkki' 20
Kinnaskoski 'Kinnaskosken saha'
Kipsa 'Kaarikipsa' 5
Kiris Vilppulan pääkirjasto'
Kirjakauppa 'Vilppulan kirja' 2
Kirjasto 'Vilppulan pääkirjasto'
Kirjasto 'Kolhon kirjasto'
Kirkkis 'Kirkkosilta'
Kirkkokortteli 'seurakuntakeskuksen alue sekä tiet, jotka ympäröivät sitä'
Kirppis 'kirpputori Euromassi' 2 *
Kiska 'jäätelökioski'
Kiska 'Kaarikipsa'
Kissatalo 'talo jossa on paljon kissoja'
Kitusuo 'Kitusuontie'
Kitusuonpätkä 'Linjalantie'
Kitusuontie 'Linjalantie'
Kivenveistämö 'Sulussalmen silta'
Kivi 'tupakkapaikka Vilppulan Yhteiskoulun lähellä' 3
Kivikasa 'Oskar Merikannon muistomerkki' 3
Kivikoulu 'Vilppulankosken koulun kivinen rakennus'
Kivilaituri 'laituri Kolhossa' 2
Klinikka 'Vilppulan Yhteiskoulun erityisopetustila'
Kojair 'Kojair Tech Oy'
Kojari 'Kojair Tech Oy'
Kolhonranta 'Ukonselän uimaranta'
Kolhon supermarket 'K-extra Saarimäki'
Koliseva 'pelto Kankaanpäässä'
Kolmostie 'Peltokuja'
Komonen 'Väri-Komonen 2 *
Komonen 'Väri-Turunen'
Komppari 'Koneosapalvelu Oy'
Kontsu 'konehalli Kolhossa'
Korpi 'metsikkö Riihontiellä'
Korpi 'Pohjaslahti'
Koskenkorvakoulu 'Vilppulankosken esikoulu'
Koskenrantatie 'Vilppulankosken venesatamaan vievä tie'
Koskenkoulu 'Vilppulankosken koulu' 3
Koskensilta 'Vilppulankosken silta' 2
Koski 'Vilppulankoski' 8
Koskis 'Vilppulankosken silta'
Koskisilta 'Vilppulankosken silta'
Kotsankäytävä 'käytävä Vilppulan Yhteiskoulussa'
Kotsanluokka 'Vilppulan Yhteiskoulun kotitalousluokka' 3
Koulu 'Vilppulan Yhteiskoulu' 17
Koulu 'Vilppulankosken koulu' 3
Koulu 'Huhtijärven koulu' *

Koulu 'Kolhon koulu'
Koulunaula 'Vilppulan Yhteiskoulun aula'
Koulunmäki 'Kuorenniemen vanhan koulun mäki'
Kovaniemi 'Koivuniemi'
Kullipatsas 'vuoden 1918 taistelujen muistomerkki' 6
Kulma 'Vilppulan kerrostalo'
Kunta 'kunnantalo'
Kuntsi 'kunnantalo' 19
Kuntsi 'kunnantalon ulkoraput'
Kuntsinkolo 'kulmaus Kunnantalon takana' 2
Kuolleenmiehentie 'tie Kankaanpäässä'
Kurkipolku 'lenkkireitti'
Kurkkumeri 'Kurkkujärvi'
Kusipaikka 'Ravintola Isabella'
Kuudestilaukeava 'veturitallit'
Kuusi 'tupakkapaikka Vilppulan Yhteiskoulun lähellä'
Kuutola 'Kuutolankatu' 2
Kuvisluokka 'Vilppulan Yhteiskoulun kuvaamataidonluokka'
Kylä 'kirkonkylän keskusta' 8
Kyläparkki 'tyhjä alue Keskuskadun varella' 3 * (nyk. toriaukea)
Kyrpäpatsas 'vuoden 1918 taistelujen muistomerkki' 3
Kyyläikkuna 'Pizzeria Engizin ikkuna' *
Kyyläpizza 'Pizzeria Engiz' *
Käkijärvi 'lenkkireitti'
Kännipatsas 'vuoden 1918 taistelujen muistomerkki'
Käpykylä 'Pohjaslahti'
Kässänluokka 'Vilppulan Yhteiskoulun tekstiilityöluokka' 2
Käyris 'Käyräkatu' 2
Kössipatsas 'Oskar Merikannon muistomerkki'

L

Laavu 'Katajamäen liiteri' 4
Laavu 'laavu Vilppulankosken rannalla' 4
Laikkari 'Kolkin venelaituri ja uimaranta' 2
Laitos 'Vilppulan Yhteiskoulu'
Laituri 'Kolkin venelaituri ja uimaranta'
Laivaranta 'Pohjaslahden uimapaikka'
Lande 'Ala-Haikan tila'
Lato 'ystävän autotalli'
Leikkiksenristeys 'Syrjätien ja Sipiläntien risteys'
Leikkis 'Sipilä' 2
Leikkis 'Sipilän leikkikenttä' 2
Leirikeskus 'Palomäen ratsastustallin leiripaikka'
Lelis 'lastenliike Emilia & Joonatan' *
Lelukauppa 'lastenliike Emilia & Joonatan'
Lemppari 'Lemmensilta' 2
Levä-Ajos 'Ajosjärvi'
Liikkasali 'Vilppulan Yhteiskoulun liikuntasali' 3
Likalampi 'täytetty lampi Sipilässä'
Linbbu 'Linnapub'

Linjalanristi 'Salussärkän ja Pohjaslahdentien risteys' (luultavasti väärinkäsitys)
Linkinmäki 'Pohjaslahden linkkitornin mäki'
Linkki 'Pohjaslahden linkkitornin mäki'
Linkkis 'Makkaramäen linkkitorni'
Linkkivuori 'Pohjaslahden linkkitornin mäki'
Linnas 'K-extra K. V. Linnas'
Linnuntie 'Sirkuntie'
Linnuntie 'lintujen mukaan nimetyt tiet Sipilässä'
Loikkari 'Loilanniemi'
Lymy 'Vilppulan Yhteiskoulun oponhuoneen aula'
Lärvinen 'K-market Järvinen'
Lätäkkö 'Pukinlampi'
Lödänkulma 'Keskuskadun ja Ritvalankadun risteys'
Löytis, Löyttis 'Löytökulma' 16
Löytisi 'Löytökulma' 2
Löyttäri 'Löytökulma' 3
Löytötalo 'Löytökulma'

M

Maalitehdas 'entinen maalitehtaan toimistotalo Kolhossa'
Maili 'lenkkireitti'
Majakka 'Vilppulankosken venesataman WC-rakennus'
Makkaramäki 'eräs Parkkivuoren rinne' 4
Makkaranpaistopaikka 'makkaranpaistopaikka Kankaanpäässä'
Makonen 'Makkoskylä'
Mannetalot 'Kiinteistö Oy Pukinhaka'
Mannevaara 'Kiinteistö Oy Pukinhaka'
Manni 'pelto Kankaanpäässä'
Mantila 'Keuruuntien ja Pohjaslahdentien risteys' 3
Mantilanmutka 'Keuruuntien ja Pohjaslahdentien risteys'
Mantilanristeys 'Keuruuntien ja Pohjaslahdentien risteys' 2
Markkinatalo 'Kolkin koulu' (nyk. Taidekahvila Pelimannin penkillä)
Matintalo 'ystävän talo'
Matopaikka 'paikka, jossa kaadettiin matoinen hirvi, Kankaanpäässä'
Mehtä 'metsä Vilppulankosken venesataman lähellä'
Metallica-katu 'katu Editan lähellä'
Meteliluokka 'Vilppulan Yhteiskoulun luokka 132'
Metsikkö 'metsä Vilppulankosken venesataman lähellä'
Metsä 'Harjunpää'
Mettäkoulu 'Huhtijärven koulu' *
Mikkola 'Mikkolan ratsastuskoulu' 2
Moda 'Vilppulan Pukimo' 4
Modis 'Vilppulan Pukimo'
Monttu 'käytävätasanne Yhteiskoulussa' 20
Monttu 'sorakuoppa Kinnaskoskella'
Monttupelto 'pelto Kankaanpäässä'
Mulauspaikka 'Pukinlampi'
Munamäki 'mäki Marjamäen tilan lähellä'
Mureoja 'lenkkireitti'
Musiikkipaikka 'Koivuniemi'

Mutapolku 'oikopolku radan varressa'
Mutula 'Pizzeria Engiz' *
Mäkiahonmettäautotie 'Mäkiaho-tiemäen läpi kulkeva metsäautotie Päijänteellä'
Mäkkäri 'Mäkitalonlahti'
Mäntyaukio 'puuton alue metsässä mäntyjen keskellä'

N

Nakupatsas 'vuoden 1918 taistelujen muistomerkki' 4
Napikset 'eräät Vilppulankosken koulun keinut'
Nasula 'Vilppulankosken koulu' 3
Neljäntienristeys 'Keuruuntien, Postitien ja Tehtaantie risteys' (ent. *Viidentienristeys*)
Neonpalvelu 'Helsingin Neonpalvelu Oy:n parkkipaikka'
Nessu 'Neste'
Norkku 'nuorisotalo'
Nuokku 'nuorisotalo' 40
Nuoppari 'nuorisotalo'
Nurkka Vilppulan Yhteiskoulun kentänpuoleinen ulkonurkka'

O

Opituntie 'Opintie'

P

Paanis 'Paanapolku'
Paikka 'tupakkapaikka Vilppulan Yhteiskoulun lähellä'
Palis 'Kolhon palloiluhalli'
Palis 'nuorisotalo' 24
Palliola 'Kalliolan leirikeskus'
Paloasemanristeys 'Mäntäntie ja Keuruuntie risteys'
Paltsu 'Palellusvuori'
Pankki 'Osuuspankki' 2
Pankki 'Osuuspankin piha'
Pappilanmäki 'mäki Riihontiellä'
Paratiisi 'laakso Harjunpäässä'
Parkki 'Kolhon koulun parkkipaikka' (skeittipaikka) 2
Parkkis 'lenkkireitti'
Parkkis 'Parkkivuori'
Paskalampi 'Pukinlampi'
Paskalampi 'täytetty lampi Sipilässä'
Patsas 'vuoden 1918 taistelujen muistomerkki' 2
Pellemiljoona 'kirkonkylän keskustan alikulkusilta'
Pelti-Siwa 'Siwa'
Peltola 'Peltolan luomutila'
Peräkylä 'Kolho'
Peräkylä 'Riihontiellä'
Peräkylä 'kirkonkylän ulkopuoliset kylät'
Peräkylä 'Pohjaslahti'
Peräsuo 'pelto Kankaanpäässä'
Perätalli 'talli metsässä pellon vieressä'
Piinluola 'Yhteiskoulun talonmiehen tilat'
Pippelipatsas 'vuoden 1918 taistelujen muistomerkki' 8

Pippelipolku 'Koskipuiston tie'
Pirkontie 'Halla-ahontie'
Pitis 'Vilpun Vintti'
Pitäjäpuoti 'Vilpun Vintti'
Pitkätmännyt 'tienvarsipaikka Kankaanpäässä'
Pohjis 'Pohjaslahti' 2
Pohjola 'Pohjaslahti'
Poikkitie 'lenkkireitti'
Polku 'tupakkapaikka Vilppulan Yhteiskoulun lähellä' 2
Pollari 'hiekkamontut Pollarissa'
Posti 'Kolhon Kemppari'
Posti 'Vilppulan Käsityökeskus'
Poukka 'Väinölä'
Pukinlammenpysäkki 'Pukinlammen bussipysäkki'
Pukinlammentie 'osa Hopunmäentietä'
Pukkari 'Pukinlampi'
Pukkis 'Pukinlampi'
Pulsujentalot 'Kiinteistö Oy Pukinhaka'
Pulsula 'Kiinteistö Oy Pukinhaka'
Pulsulampi 'Pukinlampi'
Pulsutalo 'entinen työväentalo'
Punamulku 'vanhainkoti Punatulku' 2
Punkki 'Pukinlampi'
Purnu 'pelto Loilassa'
Purtsi 'pururata Kolhossa'
Puukoulu 'Vilppulankosken koulun puinen rakennus' 2
Pylväslaanit 'lenkkireitti'
Pynski 'Pynnöskylä'
Pysäkki 'Keskuskadun bussipysäkki'
Päikkäri 'Vilppulankosken päiväkotii'
Päivis 'Vilppulankosken päiväkotii'
Pässinnotko 'Kankaanpäässä'

R

Radanvarsi 'vanha rautatien reitti'
Radanvarsi 'rautatien vieressä kulkeva polku' 2 (myös tupakkapaikka)
Radanvarsi 'Ratatie'
Ranta 'Vilppulankosken venesataman uimaranta'
Ranta 'naapurin ranta'
Ranta-Isis 'Rantaravintola Isabella' 2
Rantapelto 'pelto Kankaanpäässä'
Rantis 'Rantaraitti'
Rantis 'Rantalansärkkä' 2
Rantsikyläntie 'Rantakyläntie'
Rantsu 'Ajosjärven uimaranta'
Rantsu 'Rantakatu'
Rantsu 'Vilppulankosken venesataman ranta'
Rantsu 'Kolhon laivaranta'
Rauhis 'Rauhalammintie'
Rautapuoli 'K-Extra K. V. Linnaksen rautaosasto'

Rautasenlenkki 'lenkkireitti'
Rilli ' Siskon grilli & pub' *
Rinki 'Parkkivuoren urheilukenttä'
Rinkula 'Y-talon ympyränmuotoinen sisäpiha'
Rinkula 'Y-talo' 2
Rinne 'pelto Kankaanpäässä'
Risteys 'Mäntätien ja Koulukadun kevyenliikenteen risteys'
Risteys 'Virtaintien ja Kangaskadun risteys'
Risti 'Salussärkätien, Kaiturintien ja Pohjaslahdentien risteys'
Rivarit 'eräät tietyt rivitalot Kolhossa'
Rivolamppu "'katulamppu joka sammuu aina kun kuljen sen ohi'"
Romuvuori 'Auto-Vuori' *
Ruikkulampi 'Pukinlampi'
Ruokalanaula 'Vilppulan Yhteiskoulun ruokalan aula'
Ruokkis 'Vilppulan Yhteiskoulun ruokala'
Räkälä 'Ravintola Isabella'
Räkälä 'Kolho'
Röttelö 'Huhtijärven koulu'
Röökipaikka 'polku Vilppulan Yhteiskoulun lähellä olevalle tupakkapaikalle' 2
Röökipaikka 'tupakkapaikka Vilppulan Yhteiskoulun lähellä' 3
Röökipaikka 'entinen Tennarin sisäänkäynti Valintatalon takana'
Röökipolku 'polku Vilppulan Yhteiskoulun lähellä olevalle tupakkapaikalle'

S

Saasta 'Löytökulman varastorakennus' (ent. *Töttöröö*) 3
Saha 'Finnforest Oyj:n Vilppulan saha' 2
Saksa 'Saksanpolku'
Sali 'Vilppulan Yhteiskoulun liikuntasali' 2
Sali 'Parkkivuoren urheilutalon liikuntasali'
Sali 'Parkkivuoren urheilutalon punttisali' 2
Salmisenmäki 'mäki Riihontiellä'
Satama 'Vilppulankosken venesatama' 8
Satama 'Vilppulankosken venesataman uimaranta' 2
Satku 'Vilppulankosken venesatama'
Sekopatsas 'Oskar Merikannon muistomerkki'
Selkä 'uimapaikka Kolkissa'
Sepalus 'Sipilä'
Seukku 'seurakuntakeskus' 7
Seuris 'seurakuntakeskus' 11
Silta 'Vilppulankosken silta' 4
Simeliuksenmäki 'mäki Riihontiellä'
Sipilä 'leikkikenttä Sipilässä'
Sipis 'Sipilä' 2
Siwanmäki 'mäki Kolhossa'
Skeittipaikka 'skeittauspaikka vanhan talon perustuksen päällä'
Skole 'Vilppulan Yhteiskoulu' 2
Slummi 'Sipilä' 2
Slummi 'Repola' 2
Slummi 'Kolho'
Sorsalampi 'järvi Huhtijärvellä'

Sosiaalivirasto 'sosiaalitoimisto'
Sossu 'sosiaalitoimisto'
Sossutantta 'sosiaalitoimisto'
Suutari 'pelto Kankaanpäässä'
Sähkö 'ent. Hämeen Sähkön rakennus' 3
Sähkö 'bussipysäkki ent. Hämeen Sähkön rakennuksen luona' 3
Sähkön alikulkusilta 'alikulkusilta ent. Hämeen Sähkön rakennuksen luona'
Sähköpysäkki 'bussipysäkki ent. Hämeen Sähkön rakennuksen luona'
Särkilaituri 'eräs venesataman laiturit' 2

T

Tamppi 'Tammikosken silta'
Talli 'Mikkolan ratsastuskoulu'
Talli 'ystävän autotalli'
Teebee 'Teboil'
Teinihelvetti 'Katajamäen liiteri'
Tessutie 'kadulla elävän koiran mukaan' 2
Tietsikkaluokka 'Vilppulan Yhteiskoulun ATK-luokka'
Tihtari 'entisen Tihtarin kaupan talo'
Tilat 'Kolhon nuorisotilat' 4
Tissipatsas 'vuoden 1918 taistelujen muistomerkki'
Toriparkki 'tyhjä alue Keskuskadun varella' * (nyk. toriaukea)
Torppis 'Torpan baari' 3
TT-luokka 'Vilppulan Yhteiskoulun ATK-luokka'
T-tupa 'entinen työväentalo'
Tukkitie 'tie Vilppulan ratapihan vierellä'
Tunneli 'alikulkusilta ent. Hämeen Sähkön rakennuksen luona' 2
Tupakkapaikka 'Vilppulan Yhteiskoulun lähellä, jonne vie polku' 2
Tupakkapaikka 'polku Vilppulan Yhteiskoulun lähellä olevalle tupakkapaikalle' 2
Tuskaluokka 'Vilppulan Yhteiskoulun fysiikan- ja kemianluokka'
Työkkis 'entinen työväentalo' 2
Tötis 'Löytökulman varastorakennuksen pääty'
Töttöröö 'Löytökulman varastorakennus' (nyk. *Saasta*) 5

U

Uimakopit 'Ukonselän uimaranta'
Uimalanranta 'Ukonselän uimaranta' 2
Uitsari 'Uittosalmentie' 2
Uittis 'Uittosalmentie'
Ukis 'Ukonselkä' 6
Ukonselkä 'Ukonselän uimaranta'
Uksu 'Ukonselkä' 2
Unelmametsä 'metsä Paanapolun varrella'
Urkinkenttä 'Parkkivuoren urheilukenttä'
Uркиnmäki 'Parkkivuoren kevyenliikenteen tiemäki' 2
Urkinsilta 'Parkkivuoren latusilta'
Urkkä 'Parkkivuoren urheilutalo'
Urkki 'Parkkivuoren urheilutalo' 29
Urkki 'lenkkireitti'
Uusilaituri 'laituri Kolhossa'

V

Vaatekauppa 'Vilppulan Pukimo'
Vaihtoehtolenkki 'lenkkireitti'
Vakiopaikka 'Helsingin Neonpalvelu Oy:n parkkipaikka'
Valintalato 'Valintatalo' 7
Valkkari 'Valintatalo' 10
Valkoinentalo 'ystävän talo'
Valkku 'Valintatalo'
Vallu 'Valintatalo'
Valtsu 'Valintatalo' 51
Vanhankoulunranta 'vanhan Kolhon koulun ranta'
Vanha päiväkoti 'Vilpun Pajan Työtoiminta'
Vanha rata 'vanha rautatien reitti'
Vanha satama 'Mäkitalonlahden satama'
Vankila 'Vilppulan vankila'
Vankila 'eräs Vilppulan vankilan vieressä oleva paikka'
Vankka 'Valintatalo'
Vankka 'entinen Osuuskauppa Vankan varistorakennus'
Vankka 'Vilppulan rautatieasema'
Vapis 'Vapaakirkko' 2
Varikko 'Poukan entinen varikkoalue'
Veneranta 'veneranta Kolhossa' 2
Venesatama 'Vilppulankosken venesataman uimaranta'
Viherlandia 'erityisen vihreä talo Kolhossa'
Viidentienristeys 'Keuruuntien, Postitien, Tehtaantie ja Kastarintien risteys' 3
 (nyk.*Neljäntienristeys*)
Vilppis 'Vilpun Vintti'
Vilpunsilta 'Vilppulankosken silta'
Vintti 'Vilpun Vintti'
Virtaintie 'Pohjaslahdentie'
Vuori 'Auto-Vuori' *
Väinöläänmerkki 'Väinöläntien ja Poukantien risteys'
Väkkis 'Väkkärävuori' 2
Välikkö 'Valintatalon ja R-kioskin rakennusten välinen reitti'
Välitie 'Rauhalammintien ja Samallammintien yhdistävä tie'

Y

Yy 'Y-talo'
Ylis 'Vilppulan Yhteiskoulu' 2
Ylis 'Ylä-Kolkki'
Ylä-A 'Vilppulan Yhteiskoulu'
Yläaste 'Vilppulan Yhteiskoulu' 25
Yläkäytävä 'Vilppulan Yhteiskoulun toisen kerroksen käytävä'
Ysienovi 'Vilppulan Yhteiskoulun pääovet'
Ysienrappuset 'eräät Vilppulan Yhteiskoulun ulkoraput' 3
Ysienraput 'eräät Vilppulan Yhteiskoulun ulkoraput'

Ä

Ählämi 'Pizzeria Engiz' 2 *
Ählämipizzeria 'Pizzeria Engiz' 2 *

Ärrä 'R-kioski' 30

Ö

Ökyluokka 'luokka Yhteiskoulussa'

Ökyparkki 'Helsingin Neonpalvelu Oy:n parkkipaikka'

Mäntän epäviralliset nimet

Amis 'Mäntän koulutuskeskus' 2

Ammattikoulu 'Mäntän koulutuskeskus' 2

Cinema 'elokuvateatteri Kino Säde'

ET 'elokuvateatteri Kino Säde'

Foxi 'ravintola Nightfox' (nyk. Sensation) *

Halli 'uimahalli'

Keidas 'ravintola Kestikeidas'

Mänttilä 'Mänttä'

Saddam 'Vuohikipsa'

Saddaminkioski 'Vuohikipsa'

Sokos 'S-market Sokkari'

Vihis 'kahvila Vilhelmiina'

LIITE 2. Kyselylomake

Arvoisa vastaaja,
merkitse alla tähän lomakkeeseen tuntemasi ja tietämäsi Vilppulan (ja sen kylien) epäviralliset eli puhekielessä käytettävät paikannimet. Lisää perään sulkeisiin paikan virallinen nimi tai kerro muuten, mihin paikkaan nimellä viitataan (esim. "Keskuskadun ja Ritvalankadun risteys"). Jos tiedät samalle paikalle useampia nimitä, kirjoita ne kaikki. Merkitse myös sellaiset nimet, joiden tarkoittaman paikan nimi on vaihtunut, ja sellaiset, jotka saattavat tuntua "liian arkipäiväisiltä" edes ollakseen nimiä (*Koulu*). Kiitos vastauksistasi!

* Asuinalueet (esim. *Slummi* = Repola)

* Kadut, tiet, polut, kulmat, risteykset tms. (*Sutisenmutka* = Mäntäntien ja Syrjätien risteys)

* Liikkeet, kaupat, kioskit, huoltoasemat, kahvilat tms. (*Valintalato* = Valintatalo)

* Virastot, oppilaitokset (*Kuntsi* = kunnantalo)

* Harrastepaikat, vapaa-ajanpaikat (*Urkki* = urheilutalo)

* Muut rakennukset, rakennusten osat (*T-tupa* = ent. työväentalo)

* Vesialueet, rannat, uimapaidat, satamat, laiturit (*Pukkari* = Pukinlampi)

* Puistoalueet, mäet, muut luontoalueet (*Makkaramäki* = eräs Parkkivuoren rinne)

* Patsaat, muistomerkit; sillat, alikulkukäytävät tms. (*Silta* = Vilppulankosken silta)

* Muut paikat

Sukupuoli: mies / nainen

Syntymävuosi: _____

Asuinpaikka (kirkonkylä, Kolho, ...): _____

Kuinka kauan olet asunut Vilppulassa: _____

Syntymäpaikka (muu kuin Vilppula): _____

LIITE 3. Vilppulan kylät ja niiden sijainnit

(Pollari 1996: 38.)

LIITE 4. Vilppulan kartta

